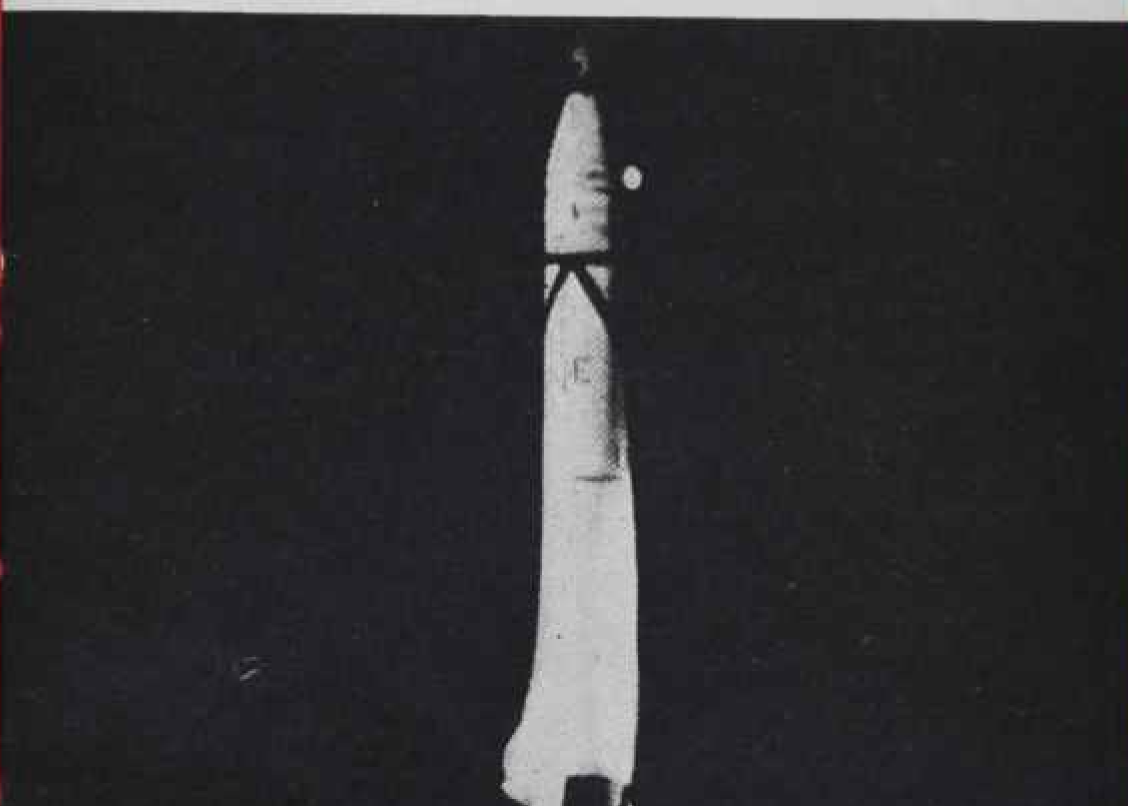
AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

JÜPİTER FÜZESİ
Yeni bir misafir

FİYATI: 125 KURUŞ

MERKEZ
Limited Şirketi

Ulus Meydanı Koç Han

Telefon : 10450

TÜRK DEMİR DÖKÜM FABRİKALARI

Mamullerinden

1 — Dökme Kalorifer Radyatörleri

Alman normlu, 1 inci kalite, sağlam 500/260, 1000/200 lük nipelli dökme radyatörleri.

2 — EMAYE Sobalar

Alman tipi en iyi evsafta, linyit, kok ve odun yakmağa müsait emaye kaplı zarif, dayanıklı dökme sobaları.

3 — EMAYE Mutfak Levazımı

Tabak, Kâse, Tencere, tepsi v s. gibi en iyi kalite emaye mutfak levazımı

AR ÇELİK FABRİKASI Mamullerinden

4 — Avrupa karbüratörlü, 2-3 odayı rahatça ısıtabilen zarif salon gaz sobalarını,

Nurtemel Çamaşır makinalarını, Atak marka odunlu tip şömineli elektrik sobalarını Sayın müşterilerimize arz ederiz.

AKİS

Haftalık Aküalite Mecmuası

Yıl: 5, Cilt: XIV, Sayı: 239

Yazı İşleri:

Rüzgarlı Sokak Ovehan Kat 3 Daire 7
Tel: 18992 P. K. 582 - Ankara

İdare :

Denizciler Caddesi 23/B

Rüzgarlı Matbaa Tel: 15221

Fiyatı 125 Kuruş

Müessisi

Metin Toker

*

Umumi Neşriyat Müdürü

İlhami SOYSAL

*

AKİS Neşriyat Ltd. Şirketi adına imtiyaz sahibi:

Kurtul ALTUĞ

*

Neşriyat fiilen idare eden mesul Yazı İsleri Müdürü

Süleyman EGE

Karikatür :

TURHAN

Fotoğraf:

Hüseyin EZER
Ege AJANSI
Associated Press
Türk Haberler Ajansı

Klişe :

Doğan Klişe

*

Müessese Müdürü :

Mübin TOKER

*

Abone şartları:

3 aylık (12 nüsha): 12.50 lira
6 aylık (25 nüsha): 25.00 lira
1 senelik (52 nüsha): 52.00 lira

*

İlân şartları;

Santimi : 8 lira
3 renkli arka kapak: 750 lira

İlân İşleri

Şark Reklâm

Tel: 18173 - 11898 . 19214

*

Dizildiği ve Basıldığı yer :

Rüzgârlı Matbaa — ANKARA
Tel: 15221
Basıldığı tarih: 29.1.1959

Kapak resmimiz

Jüpiter Füzesi

Kapının kilidi

Kendi Aramızda

Sevgili AKİS okuyucuları,

İnönünün hatıralarının yayınlanmağa başladığı günden beri bu mecmuayı çıkaranlar bir büyük problemle karsı karşıya kaldılar. Bugün burada bu problemi sizlere açıklamak zorundayız. Daha İnönünün hatıralarının, yayınlanacağının duyulduğu gün mecmuamızın telefonları durmadan çalmağa başladı. Posta kutusu ise dolup dolup boşaldı. Şu birkaç haftadır AKİS adına gelen mektup ve telgrafların sayısı rahatça iddia edilebilir ki binlerin hayli üstüne çıktı. Üstelik de hâlâ gelmekte devam eden mektuplar var. Bu mektuplar, telgraflar ve telefonlar; okuyucularımızla bayilerden geliyor. Türkiyenin en hücra klişelerinden dahi mektuplar alıyoruz. Bütün bu telgraf, telefon ve mektuplarda ileri sürülen talep tektir: AKİS isteniyor. Bugünkünden daha çok AKİS.

*

İnönünün hatıralarının yayınlandığı günden heri bir başka tehacüm de abone servisimize oldu. Bayilerde AKİS bulup almaya yetişemeyenler, son yarım asrın en mühim hatıralarını kaçırmamak için emin yolu keşfetmekte gecikmediler. Abone olmak için müracaat edenlerin sayısı hergüıı bir parça daha artıyor. Ama bunun da bir mahzuru var. Tirajımızı artırmak imkânı olmadığına göre, abone sayısı arttıkça, bayîlerimize verdiğimiz mecmua sayısı düşüyor. Bu sefer de abone olmak yerine AKİS'i bayiden almak yolunu tercih eden okuyucularımız "AKİS bulamıyoruz" diye şikâyet ediyorlar. Kabul etmek lâzımdır ki, her iki taraf da haklıdır. Ama gene kabul etmek lâzımdır ki, hükümet tekelinde olan kâğıt tevzi sistemi devanı ettikçe bizim de her hangi bir şey yapıp okuyucularımıza yardım etme imkânımız yoktur.

"İstibdattan Demokrasiye" başlığı altında yayınladığımız İsmet İnönünün hatıraları sadece Türkiye değil, âdeta dünya çapında bir hâdise oldu. Son yarım asrın siyaset dünyasında en mühim kilit noktalarını işgal etmiş, yetmişbesinci yasında ise bütün bir milletin kalbinde baş köşeyi tutmuş bir devlet adamının hatıraları elbette ki mühim akisler yaratacaktı. Ama İnönünün hatıraları umulandan da geniş bir akis yarattı. Bize mektup yazan yüzlerce okuyucu her hatırayı okudukça bir sonrakini sabırsızlıkla beklediklerini belirtiyorlar. Mamafih bu hususta en enteresan hâdise bu haftanın - basında cereyan etti. Konya dan büromuza telefon eden bir okuyucu, "bu haftaki AKİS'te de "Paşanın hatıraları var mı, varsa ne yazacak ?" diye soruyordu. İlk hesaba göre "İstibdattan Demokrasiye" adını verdiği hatıralarını Paşa anlatacak Özden Toker yazacaktı. Ama İnönü bu işin zorluğunu daha ilk yazıda anlamış olacak ki hatıralarını bizzat kaleme almaya başladı. Tabii ki İsmet İnönünün kaleminden çıkan hatıralar daha da enteresan oluyor.

*

İnönünün hatıraları dolayısı ile aldığımız mektup sayısı geçen haftadan beri bir misli daha arttı. Sebep gecen sayımızda açmış olduğumuz anket. "Türkiye için İdeal kabine nasıl olmalıdır" başlıklı anketimiz de son derece büyük bir alâka gördü. Sırf bu ankete cevap veren okuyucu mektuplarını sıraya koyup tasnif edebilmek için bir ekip kurduk. Her gün gelen mektuplar teker teker numaralanıyor, fişlere geçiriliyor. Şimdiden teşkil edilen listeler bir klasör dolusu dosyayı doldurdu da taştı. Öyle tahmin ediyoruz ki anket 17 Şubatta sona erdiğinde aldığımız mektupların sadece doldurdukları dosya sayısı dahi hayli kabar k olacak. 242'nci sayımızda bu anketin neticelerini ilân edeceğiz. Ancak bu güne kadar gelen mektuplardan bazılarında Anketin mahiyetinin yanlış anlaşıldığı görülmektedir, ideal kabinenin sadece tek parti mensuplarından teşkili diye bir zaruret yoktur. Muhalif muvafık farkı gözetilmeden bir kabine kurulabilir. Bir de, (AKİS, Anket servisi, P. K. 582 - Ankara) adresine gönderilen mektupların içine başkaca birşey yazılmaması, sadece sizce ideal olan kabine üstesi ile açık ad ve adresin yazılması rica olunur. Ankette şu bakanlıkların karşılarına sizce ideal olan isimleri yazacaksınız:

Başbakan	Dışişleri **Bakanı**	Tarım Bakanı
Başbakan Yardımcısı	Maliye Bakanı	Ulaştırma **Bakanı**
Devlet Bakanı	Millî Eğitim Bakanı	Çalışma Bakanı
Devlet Bakanı	Bayındırlık **Bakanı**	Sanayi **Bakanı**
Adalet Bakanı	Ekonomi ve Ticaret Bakanı	Basın **T.**, **Turizm Bakanı**
Millî Savunma Bakanı	Sağlık Bakanı	**İmar** Bakanı
İçişleri Bakanı	Gümrük ve Tekel Bakanı	Koordinasyon Bakanı

Saygılarımızla
AKİS

Millet

Çetin yol

İnönünün gezdiği dolaştığı her yerde etrafının derhal büyük bir vatandaş topluluğu tarafından sarılması, kendisine sevgi tezahürlerinin en içteninin, en coşkununun yapılmasında âdeta yarış edilmesi, ak saçlı muhalefet liderinin kazandığı itibarın büyüklüğünü göstermektedir. İnönüyü bir defa halk görmesin.. Kitap mı alıyor, kitapçının önünde; Anadolu Kulübüne mi gidiyor kulübün önünde halk çabucacık kümeleniyor ve sevgisini dinmek bilmiyen alkışlarla ifade. ediyor. C. H. P. Genel Başkanı bu yüzden çok defa iki dakikalık yeri yirmi dakikada yürümek zorunda kalıyor; otomobilde ise kalabalık, trafiği dakikalarca aksatıyor. İnönü bu mevkie gelene kadar az yol katetmemiştir. Tek parti devrinin "millî şef"ini, bu günün "sevgili muhalefet lideri" hâline getiren istihale, İnönünün yüksek devlet adamı vasıflarından doğan bir ileriyi görüşün neticesidir. Bu netice,gerek demokrasimiz gerek memleketimiz için ümit uyandırıcı ve bir o kadar da iftihar vericidir O kadar iftihar vericidir ki. memlekette gözle görünen ne varsa kendi eserleri olarak ilan etmek hevesihde olân bazi D. P.liler, bu neticeyi bile kendilerine mâl etmektedirler. Bąksanıza, geçen haftanın sonunda, İstanbulda, D. P. Eminönü İlçe Başkanı Orhan Fersoy, "D. P. hukuk devleti konusunda hiç bir şey yapmamış olsa bile, dünün diktatörünü bugün hürriyet isteyen biri haline getirmiştir" diyerek partisi adına övünmüştür.

Başka Kapıya!

Newyork Times'in 24 Ocak tarihli nüshasında haber verdiğine göre, Balkan Eisenhower mensup olduğu Cumhuriyetci Partinin seçime iyi hazırlanmadığından şikayetçidir ve Cumhuriyetçilere "senenin 365 gününde de secim için çaIışmalarını tavsiye?* etmektedir.

Şimdi, Her mesele için Amerikadan bir, misal bulmağa meraklı bizim demokratlar, bakalım, "her gün seçim varmışcasına memleketi dolaşan, toplantılar yapan, beyanat veren" muhaliflerin "huzuru bozduğu" iddialarını kuvvetlendirmek için misal ararlarken hangi kapıları çalacaklar?

C. H. P. Meclisi ve Grubu İdare Heyetleri **bir** arada

Dokuz yıl sonra gerçekleşen rüya

C.H.P.

İyi bir başlangıç

Bu haftanın içinde Çarşamba günü saat 17'de Bayındır, sokaktaki C. H.P. Genel Merkezi binası, dokuz yıldır görülmemiş bir hâdiseye sahne oldu. O gün meşhur yeşil çuhalı masanın başına, gazetecilere izâhat vermek için, Kemal Satır ve Orhan Öztrak ile Nüvit Yetkin beraberce oturdular. Bu demekti ki, parti merkeziyle Meclis Grubu, beraberce oturmuşlardı; beraberce izahat veriyorlardı. C.H.P. içinde hadiseleri yakından takibeden CHP. lilerle CHP. sempatizanları ertesi gün, gazetelerde partinin iki genel sekreter yardımcısıyla grup başkan vekilinin yanyana çekilmiş resmini görünce rahat bir nefes aldılar. İşte nihayet senelerdir iki ayrı kutup gibi çalışan -daha doğrusu itişen. Merkez ile Grup arasındaki zıddiyet, ortadan kâlkmıştı. Kesimler, de, üçlü beyanat da. bunun -şimdiye kadar benzerine rastlanmamış- delili idi. Beyanata göre, partinin iki uzvu arasında tam bir işbirliği sağlanacak, herbiri ötekini -kelimenin tam manasıyla- tamamlıyâcâktı. Bu beraberliğin ilk Örneği de, İşte, Kurultayda esasa bağlanan meselelerin kanun teklifi halinde, derhal Meclise getirilmesi içirt müşterek bir çalışmaya başlanmış olmasıydı.

Dokuz yıllık buzlar nasıl olmuştu da birdenbire erimişti? Hadiselere yabancı olmayanlar, sualin cevâbı üzerinde fazla düşünmediler: Bu. iki hâftadanberi C. H. P. yi baştanbaşa kavrıyan bir havanın. ıslahat havasının eserlerinden sadece biriydi. Bahar havasım Kurultay yaratmıştı. Partinin > dertlerini, aksaklıklarını usta bir doktor gibi teşhis ve tedavi etmişti. Akıllı bir kafa gibi düşünmüş, kudretli bir kol gibi icra etmişti. Seçtiği Parti Meclisinin teşekkül tarzından, bundan başka mâna çıkarılamazdı: Merkezde kafa mesaisinin eksikliği hissediliyordu; Kurultay, işte kafalarıyla çalışanları, ekseriyete getirmişti. Merkezle Grup ihtilâfı şikayet mevzuu idi; Kurultayın iş başına getirdiği ekip. bu ihtilâfı da ortadan kaldıracak ekipti. Genel Sekreterin murakabesine ihtiyaç vardı: Kurultay, murakabe için lüzumlu 27 reyi temin etmişti!

Parti Meclisinin, ahenkli bir çalışmaya imkân verecek tarzda teşekkülündeh sonra, işler Kurultayın hesapladığı gibi yürüdü. Islahatçılar kendilerine verilen reylere lâyık olduklarını gösterdiler.Aralarındaki irtibatı muhafaza . ettiler; isi sıkı tuttular. Anlaşabilecek ve çalışabilecek bir merkez idare kurulu kurdular ve nasıl bir işbölümü yapacaklarını plânladılar. Hepsinden mühimi, Grupla işbirliğini tam ve kâmil şekilde temin ettiler.

İlk adım

İlk müşterek toplantı geçen, haftanın sonunda yapıldı. Grup idare Heyeti üyeleri Genel Merkeze geldiler. Yeşil çuhalı masanın başında Merkez İdare Kuruluyla birlikte toplandılar.Toplantıyı hem partinin, hem Grubun, başkam İsmet İnönü, bizzat, idare etti. Meseleler topluca ele alındı. Kurultay kararlarının Meclise intikal ettirilmesi isi organize edildi. Ulus meselesinde görüş teatisinde bulunuldu. Müşterek toplântıların sık sık yapılması ve yeni şartların, gerektirdiği tedbirlerin zamanında, beraberce alınması kararlaştı.

Merkezin Grup İdare Heyetine ehemmiyet vermemesi, Grubun Merkes İdare Heyetiyle anlaşamaması, iki idare heyetini daha o güne kadar bir araya bile getirmemişti. Şimdi ihtilâf sebepleri ortadan kalkmış, taraflar biribiriyle sarmâş -dolaş olmuşlardı.

Haftanın içinden

H I N Ç

Yirminci asrın ortasında, üzerinde medeni kimselerin yaşadığı bir adada kanlı bir insan avı sürüp gidiyor. Kübada, Fidel Castro'nun başarılı ihtilâlinden bu yana sabık diktatörün adamları vahşi hayvanlar gibi takip ediliyorlar. İçlerinden yakalananlar, sathi olduğunda zerrece şüphe bulunmayan kısa duruşmalar sonunda kursuna diziliyorlar. Hâttâ bazan, adetleri fazla görüldüğünden bir kaç makineli tüfek hepsini bir duvar dibinde, ya da buldozerle açılmış bir hendek başında tarıyor, öldürülenlerin topu suçlu mu? Yanlışlık olmuyor mu? Şahsi hesaplaşmalar, ufak kinler, mahalli düşmanlıklar rol oynamıyor mu? Bu suallere hayır cevabi' verilemiyeceği içindir ki insan avı bütün dünyada dehşet uyandırmıştır, bir çok kimsenin tüyü diken diken olmuştur, "toptan adalet usulü" nü herkes yirminci asırda yakışıksız bulmuştur ve büyült bir ekseriyet Fidel Çastro ile adamlarını ayıplamaya başlamıştır. En kuvvetli itiraz seslerinin Amerika Birleşik Devletlerinden yükselmiş, olmasının şaşılacak bir tarafı yoktur. Dindar ve hürriyet sever Amerikan vatandaşları hiç şüphesiz Fidel Castro'nun insan avını hunharlık ve vahşet saymışlardır. Cemiyetimiz için bunu, Sayın Emin Kalafat'ın memleketimizde meşhur ettiği tabirle, bir anakronizm diye vasıflandirmışlardır.

Hadiseye dışardan, soğuk kanlılıkla bakılınca hür dünyâda uyanan derin infiale hak vermemek imkânsızdır. Her suçlu için âdil bir mahkeme önünde muhakeme olunmak hakların en basiti, aynı zamanda en vazgeçilmezidir. Suçlu kendisini, ithamlara karşı müdafaa edecektir. Vakaların, kendisine göre cereyan tarzını anlatacaktır. İstiklâle sahip vicdanlı hâkimler dinleye--çekler, ona göre hüküm, verecekler, bu hükümler usulü dâiresinde kesinleşecek, sonra infaz olunacaktır. Bütün bunların yerine, hislerin en alevli olduğu bir sırada, savcısı da hâkimi de sakallı ihtilâlcilerden müteşekkil uydurma heyetler vasıtâsiyle adalet dağıtılmaya kâlkışılmâsı hırsızların elini, yalancıların dilini kesen bir iptidai zihniyetin hortlâtılmâsından başka şey değildir.

Bütün bunların hepsi güzel. Ama siz. şimdi, gene yirminci asrın ortasında, lütfen kendinizi bir de Kübalıların yerine koyunuz ve hükmü öyle veriniz. Yirminci asrın ortası ve diktatör Batista! Bu gün avlanan insanlar daha dün bir zalimin uşakları olarak hemcinslerinin tırnaklarını kerpetenle söken, sorgusuz sualsiz adam öldüren, ya da hapishaneleri şerefli insanlarla dolduranlardır. Kübalıların bunların elinden ne çektiğini anlamak içki, fâzla' zeki olmaya lüzum yoktur ve bu günkü korkunç hıncı dünün haksızlıklarının doğurduğu ınühakkâktır. Dün, elinde bir kudret tuttuğu için aklına esen haksızlığı yapmayı hak bilen polisler, âskerler, jandarmalar, hâkimler karşısında tırnaklar etlere girercesine sıkılan yumraklar bugün bir tüfek tutmanın sağladığı kudreti kendinde bulur bulmaz elbette ki o tüfeği zalimlere karşı ateşleyecektir. Gözlerinizin içine baka baka çocuklarınıza işkence edenler, gözlerinizin içine baka baka ne kanun, ne nizam tânıyânlar, gözlerinizin içine baka baka aile, yuva yıkanlar kocayi karısından babayı yavrusundan uzaklâştıranlar ve bunu bir âdi hayduttan farksız olarak ya biraz menfaat temin etmek için, yâ da korkularından yapanlar bugün her hangi bir çukurun basında insafsızcasın kurşunlanıyorsa, bu talihsiz akıbeti kendilerine bizzat hazırladıklarından şüphe etmesinler. Şimdi hasat vakti gelmiş ve bütün ekilenlerin biçilmesine başlanmıştır. Batistanın ve Batistacıların zulümlerini bir düşününün... Ellerinden insan gibi yaşamak hakkı zorla alınanlar, işkence edilenler, tırnakları sökülüp zindanlarda sürünenler, haksızlıklara dâyanamıyarak çoluğunu çocuğunu sefalete, terkedenler, dağlara çıkanlar aylarca sadece dişlerim gıcırdatmışlar, çaresizlikle ellerini göğe açmışlar ve oradan da bir ses gelmeyince isyanla sıkılmış yumruklarım balyozlar gibi az mı göğüslerine indirmişlerdir? Şimdi zalimler, bir gün gelip te intikam saatinin çalacağı ümidini aylarca dualar halinde göklere yUkseften mazlumların ayakları altındadır. Aylarca bağırlarını döven hınçlı yumrukların karşısında şimdi birer hedef vardır. Bu yumruklar elbette, dün tırnaklarını söken polisin, jandarmanın, kendilerine başlarını dövmek için zindan duvarlarını gösteren uşak hâkimlerin, sokakta aç ve sefil kalan karısının, çocuğunun üzerine Cadillac'larının çamurunu sıçratarak ihtişam içinde yaşıyan resmi sıfatlı haydutların suratlarında patlıyacaktır. Dün zalimin namluları karşısında müdafaasız ve çaresiz canlarını verenlerle omuz omuza dövüşenlerin, bugün ellerinde bir tüfek tutmanın verdiği kudretle aylarca içlerini yakan intikam ateşini söndürmek istemeleri, kurşunlarının açtığı deliklerden zalimlerinin kanının fışkırmasını- seyreltmekten tatmin bulmaları şüphesiz vahşi bir histir. Ama Kübalıların bilene bilene bir kılıç yüzüne dönmüş hınçlarının teskini için bir başka yol mevcut değildir. Batista rejimi sonunda bir insan avı ile bitmeğe mahkûmdur. Zalimler, vahşi hayvanlar gibi kovalanacaklardır, çünkü binlerce insanı vahşi hayvanlar gibi yasamağa mecbur etmişlerdir. Ele geçirilenler, âdet yerini bolsun diye yapılan kısa duruşmalardan sonra sakallı ihtilâlcilerin kurşunlarına hedef olacaklardır. Hür dünyada ne kadar dehşet uyandırırsa uyandırsın, suçsuzlar ve suçlan bu kadar kanlı bir mukabeleyi haksız kılacak kadar az olanlar da rejimin kefaretini canlarıyla ödeyeceklerdir. Eğer Kübadaki insan avının utanç verici bir tarafı varsa, bunun vebali, ikinci sınıf küçük sefillerin efendileri gibi milyonları yabancı memleketlere yığıp zamanında savuşamamalarındadır.

Zira tarih şahittir ki insanları alenî, fütursuz hakanlık kadar hiç bir şey hınca Doğmamıştır, hıncı hiç bir şey böylesine beslememiştir. Güvenecek tek dalınız yoktur. Şerefinizi, canınızı, ırzınızı, hürriyetinizi koruyacak bir adalet ortadan kalkmıştır. Bir takım kâba insanlar sizin insan olma hakkınızla, ellerindeki kaba kuvvete dayanarak oynamaktadırlar. "Evet, böyle yapıyorum, ne olacak?" Bu gün dağlarda Batisracı avlayan kimbilir kaç Kübalı seneler senesi kendisine böyle hitap edilmiş olmanın ve bu suale karşı bir şey yapamamâmn hıncını şimdi kana kana çıkarmaktadır. Eğer sâdizme ismini veren Sade markisini cemiyet tam 27 yiİ hapishane hücresinde yatırmamış olsaydı kudretlinin haksızlığına kudretsizce uğramanın döktüğü zehir bu Fransız asilzadesinin kalbini doldurmazdı. Bu hınç insana hakikaten yakmak, yıkmak, paralamak arzusunu verir. Hele insan. Kübalılar gibi, bir de üstelik zalimin sırıtkan resimlerini duvarlarda ve gazetelerde seyretmek zorunda bırakılırsa...

Kübadaki insan avı karşısında dehşete düşmemek hakikaten imkânsızdır. Ama daha dün Batista ile işbirliği yapan ve bir haksız idarenin felâketini tatmış olma talihsizliğine uğramamış Amerikalıların heyecanı gölgede yatan adamın güneştekinin işine karışmasına pek benziyor.. Yirminci asrın ortasında anakronizm, Küba dağlarındaki insan avından çok Batistadır ve bir demokrasinin o Batista'yı küçük menfaatler uğruna destekler vaziyete düşmesidir.

İkindi!

Zaferde son genlerde bir noksanlık olduğu okuyucularının gözünden kalmamaktadır. Kâh "Zafer" imzalı dehşetengiz, kâh Burhan Belge imzalı ince başyazıların yeri artık boştur. Boşluğun sebebi, becerikli başyazarın üsttekileri eskisi kadar memnun edememesl yüzünden Zaferden uzaklaştırılmasıdır.

Şimdi tiryakileri. Burhan Belgenin -kendi icadı bir tabirle- peykesini nereye kurup mağşuş meşrubatını satmaya çalışacağını merak ediyorlar. Zira hazretin "ehli salip" canibinde çoktan yatsıyı, müslüman köylerinde işe ikindiyi kıldığı anlaşılmaktadır da...

İkinci toplantı bu haftanın başında Salı günü, gene İnönünün başkanlığında yapıldı. Saat 10'dan öğleden sonra 13.43'e kadar devam etti. Bu defa. Meclise gidecek tasarılar hakkında izahat vermek üzere, müşterek basın toplantısının yapılması kararlaştı. Tasarıları hazırlayan komisyonların faaliyeti düzenlendi.

Bu müşterek çalışmalar yürütülürken. Merkez idare Kurulu, kendi bünyesiyle ilgili mevzularda da boş durmuyordu. Islahatçılar kendi aralarında toplanarak -gecen hafta içinde toplantı merkezi. Parti Meclisi dışındaki ıslahatçılardan Mehmet Kartalın evi idi- isleri plânlıyorlardı. Zaten parti idaresini topyekûn üzerinde taşıyan ıslahatçılar ekibi olduğuna göre, bu çalışmalar, tam mevcutlu toplantılarda alınacak kararlarla sadeee teyid ve tasdik edilmiş olacaktı.

Merkez İdare Kurulunun işlerinin başında vazife taksimi geliyordu, ilk ihzari hesaba göre, vazife taksiminde, Kemali Bayezıt teşkilât işlerine, Ferit Melen mali işlere, Sırrı Atalay gençlik ve kadın kollarına, Turhan Feyzioğlu ilmî çalışmalara bakacaktı. Turgut Gölenin partinin maddi bünyesiyle ilgili meseleleri halletmesi, Osman Alişiroğlu. Turan Güneş ve Emin Paksütün hukuk işleriyle sosyal işleri üzerlerine alması isteniyordu. Genel Sekreter yardımcıları arasındaki işbölümünde de ıslahatçılar -başlangıçta idari işlene vazifelendirmek istedikleri- Kemal Satırı propaganda kısmına almayı uygun bulmuşlardı. Satır, milletvekili olduğu ve Mecliste de vazife göreceği için Parti Merkezinde daha çok bulunmağı icabettiren idarî işlere, Öztrakın durumu daha uygundu. Esasen böyle bir tertip için başlangıçta görülen mahzur da ortadön kalkmış gibiydi. Bir kere Merkez İdare Kurulunun diğer üyeleri, idarî işler sahasına giren faaliyetlerin çoğuna, vazife taksimi suretiyle fiilen iştirak edeceklerdi.

Sonra ıslahatçıların listesinden seçilmiyen Öztırakın birçok mevzuda ıslahatçılarla hemfikir olduğu görülüyordu. Öztırak esasen, Kurultaydaki secim mücadelesinde, iki tarafa mensup delegelere de sempatik gelen ve hüsnüniyetine itimad edilen bir adaydı.

Bir adım daha

Merkez İdare Kurulunun ikinci' mühim işini, teşkilât meselesi teşkil ediyordu. Teşkilâta gönderilen, müfettişlerin çoğu mıntakaları bakımından kifâyetli değildiler. Bunların tâyininin yeniden ele alınması lâzımdı. Sonra kongreler başlıyacaktı. Teşkilâtın çalışmasını, verimli kılmanın yolu, parti kademeleriyle yakın ve devamlı irtibat kurmaktı. Bunun için, Merkezden tamimlerin ve yazışmaların intizama sokulmasıyla beraber, en alt kademe kongrelerinde dahi hazır bulunmak için ekipler teşkil edilecekti. Böylece hem kafa, hem ayak mesaisine ehemmiyet veren plânlı bir çalışma devresi başlıyordu.

Ulus meselesi de. bilhassa Grup İdare Heyetiyle yapılan toplantıların ışığında artık behemehal halledîlecekti. Bu iş için Güleke 1 Marta kadar mühlet tanınmıştı. Gülek sahibi gözüktüğü yüzde 51 hissenin büyük kısmını bu müddet içinde Parti Grubuna ve milletvekillerine devrederek, gazetenin başına bir komite getirilecekti. Eğer bu is. gerektiği gibi, kaçamaklardan uzak bir şekilde tamamlanamazsa, o zaman zecri, bir tedbire gidilecek. Parti, sahibi bulunduğu Ulus ismini şimdiden şirketten geri alarak, ayrı bir şirket kuracaktı. Yani Ulusu başka bir şirket cıkaracaktı. Ama ıslahatçılar böyle bir müeyyidenin tatbikine dahi kararlı olduklarına göre, 1 marta Radar işin kendiliğinden halledilmesinden başka bir ihtimal pek varit görülmüyordu.

Diğer bir mesele"İlk Hedefler Beyannamesi" ndeki fikirlerin en kışa zamanda müşahhas tasarılar hâline getirilmesiydi. Araştırma Bürosu ve diğer partili hukukçular şimdiden seferber olmuşlardı.

Kısacası C. H. P. ye artık yeni bir zihniyet, yeni bir hareket hâkim olmuştu. Parti; Gurubuyla, teşkilâtıyla, gazetesiyle, kafasıyla, koluyla, ayağıyla, baştan sona organize, Avrupai bir hüviyete kavuşma, yolundaydı. Başlangıç iç açıcıydı.

Dış Politika

Gidişin dönüşü

(Kapaktaki füze)

Bu haftanın ortasında Çarşamba günü Karaşi hava meydanını saat tam. 18 de terkeden T. H. Y. nın SEC uçağının içindeki iki başbakandart biri -İran Başbakanı Dr. İkbaltâlihsiz Pakt hakkındaki bedbin fikirleri kuvvetlenmiş olarak dönüyordu. Pek yakında NATO çerçevesinde Jüpiter Füzesi alacak olan öteki Başbakan -Menderes- pek o 'kadar üzüntülü değildi, hattâ biraz gençleşmişti. İran Şahının hususi misafiri olarak bir gün de Tahranda kalacaktı.

SEC gece saat 23.10 da Tahrana indi. Dulles'sız Karaşi toplantısı beklendiğinden de çabuk bitmişti. Çarşamba sabahı merakla beklenen

Menderes Esenboğada uğurlayıcıları arasında

Dert dinlemekten dert anlatmağa vakit, bulamadı

tebliği hazırdı. Tebliğ, en iyimserleri sukutu hayale uğratacak kadar sudandı, o "kadar sudandı ki, meşhur Radyo Gazetesi bile yeni bir zaferden bahsetmeye cesaret edemedi. Amerika hiç bir yeni taahhüt alınaya yanaşmamıştı. Bir kaç milyon dolarlık bir dış yardım vaadi bile yoktu. Teselli mükâfatı olarak, sadece İngilterenin Tahranda bir âtom merkezi kuracağı -Bağdatta da kurmuştu- haberi vardı.

Iraktan tek kelimeyle bahis yoktu, anlaşılan Bağdat Paktı daha bir müddet talihsiz isminden kurtulamıyacaktı. Temmuz ayında Londrada Amerikanın vaadettiği iki taraflı anlaşmalar üzerindeki, müzakereler şimdilik tam bir anlaşmazlıkla neticelenmişti. Tebliğ, bu müzakerelerin devam ettiğini söylemekle yetiniyordu. Mamafih müzakereler çekişmeli geçmişti. Amerika hayır demiş, müslüman üyeler ille de olacak diye dayatmışlardı. Bu çekişmeler tebliğde "serbest ve samimi görüş teatisi" şeklinde ifade ,ediliyordu. Bu tarz görüş teatileri, tebligin pek isabetli tabiriyle Pakt toplantılarının bir "an'anesi" haline gelmişti.

Karaşiden elleri boş dönen müslüman üyelere halen 6 ay sonraki Tahran toplantısını beklemekten başka yapacak iş kalmıyordu.

Karaşi toplantısı

Bu haftanın ilk günü. Karaşide eski Sin Eyaletinin bembeyaz Palâmento Salonunda, Bagdatsiz Bağdat Paktının Bakanlar Kurulu toplantısı başladığı zaman Saat 10'u , gösteriyordu. Dışarıda nefis bir hava vardı. Memleketimizde karakısın bastırdığı şu günlerde Karaşidekiler ceketle dolaşıyorlardı. 500 delege ve müşahidin bulunduğu Parlâmento salonu Pierre Lotinin pek beğenmiyeceği mağşuş bir şark zevkiyle süslenmişti. Başkanlık kürsüsünü, Pakistanın Dışişleri Bakanı Manjur Kadir işgal ediyordu. Yanında Paktın yeni genel sekreteri Mr. Baig vardı. Başbakan Menderes,. Mr. Fatin Rüştü Zorlu ile Melih Esenbelin arasında oturuyordu. Gerisinde Genel Kurmay Başkanı Rüştü Erdelhun ve Millî Emniyet'in sevimli şefi Hüseyin Avni Göktürk bulunuyordu.

Toplantıyı açan başkan sözü hemen, Pakistanın tek hâkimi Eyüp Hana verdi. Heybetli general mikrofona yaklaştı ve konuşmaya başladı. Sesinin tonu sert ve çehresi ciddiydi Daha ilk cümlede Amerikan heyettin! ürperten "teminat" kelimesini kullandı. İkinci cümlede ismini söylemeden Hindistana çattı. Biraz sonra Amerikan Delegasyonu Başkanı Henderson'un yüzüne bakarak: "Sulh lâfla olmaz. Büyük fedakârlıklar azimli kararlar ister" dedi.

Talihsiz Bağdat Paktının çetin toplantılarından birinin çetin olmayan toplantısı da yoktu ya, • başlamak, üzere olduğu belliydi. Söz sırası İran Başbakanı Dr, İkbale geldiği zaman, bu hususta kimsenin tereddüdü kalmadı. Dr. İkbalin konuşmasındaki sert pasajların, Pakt çalışmalarını Şerif Arzık vasıtasiyle yakından takip eden, Anadolu Ajansı bülteninde yer alması da bunu gösteriyordu.

Dr. İkbal, güzel bir Fransızcayla Bağdat Paktının bilançosunu yaptı. İran Başbakanına göre - bu kanaat hususi toplantılarda bütün müslüman üyeler tarafından paylaşılmaktadır- Bağdat Paktı en büyük gayelerin tahakkukunda muvattakiyetsizliğe uğramıştı. Ne bir savunma sistemi kurabilmişti, ne bir iktisadi kalkınma programını sahneye koyabilmişti. Eğer işler böyle giderse, netice çok fena olacaktı. Son cümleyi söylerken Dr. İkbalin sesinde tehditle karışık ciddi bir ifade yardi. Henderson'un başı önüne eğikti.

Söz sırası Menderese gelince, hava biraz değişti. Menderesin okuduğu İngilizce metin yumuşak Cümleler ve teşekkürlerle doluydu. Ama o bile "Paktın mazide karşılaştığı müşküllerle istikbalde daha büyük ölçüde karşılaşabileceğimizi daima ha-

İdeal Yolcuları

Feridun ERGİN

Bir Demokrat Partilinin üniversitelilere şiddetle hücum ettiğini gazetelerde okumuşsunuzdur. Birçok genç aydınlarla Demokratların arasıdan kara kedi goçmçsine sebep nedir? C. H. P. Gençlik Kolunun pazar akşamı Ortaköyde tertiplediği toplantı, bu meseleye ışık saçtı. Genç hatipler, niçin muhalefeti desteklediklerini samimi bir heyecan içinde anlattılar. Onların hislerini ve fikirlerini kısaca nakletmek istiyordum.

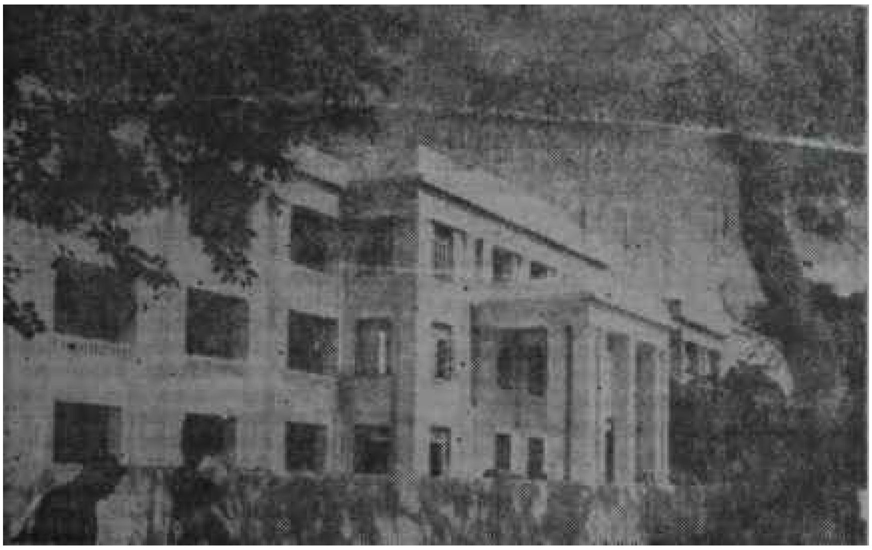
Demokratların üniversitelilere duydukları kırgınlık, hiç şüpnesiz bazı temasların menfi netice vermesile alâkalıdır. Bugünün gençliği, fikirleri teraziye yutarak ve hâdiseleri tahlil ederek kanaat edinmeğe ihtiyaç duymaktadır. Hangi sebeplerle muhalefete sempati duyduğu sorulunca, iktisadî dertleri- ve siyasi meseleleri ,cevabında şarjörden boşaltırcasına sıralıyabilmek tedir. Ve sizi Demokrat Partiye bağlıysa nedir?" diye muhatabını sigay'a çekmektedir. Bu basit sual, umumiyetle münakaşanın havasını değiştirmeğe ve gerginliği arttırmağa kâfi gelmektedir.

İktidarın propaganda lisanı ve mücadele usulleri, yüksek tahsil kademelerine erişmiş kimseler tarafından yadırganmaktadır. Muhalefete cevap teşkil eden konuşmaların şiddet edası taşıması ve haklı tezlere dayanmaması, müsbet tesir uyandırmamaktadır. Hattâ Demokratların kuvvetli oldukları yerlere "kale" demeleri dahi beğenilmemektertir. Yurt içinde fethedilecek kaleler değil, kaza olacak kalbler bulunduğu belirtilmektedir. Demokratların tek taraflı mülâhazalarla alınan tedbirler sayesinde müşküllerini gidermeğe uğraşmaları ve aşırı derece huşunet göstermeleri, tasviple karşılanmaktadır. İstenmektedir ki, mücadele sahası -na iktidar zırhlara bürünmüş bir şövalye kıyafetiyle değil, eşit şartlarla boy ölçüşmeğe hazır bir sportmen hüviyetile çıksın..

Mahkûmuyet kararı giymiş gazetecilere halkın yakınlık duyması da, Demokratlara puvan kaybettirmektedir. Demokratlar pervasızca en ağır hücumlara girişebildikleri halde muhalefetin gayet hesaplı ölçülere riayet mecburiyetinde bırakılması, tenkidlere yol açmaktadır. Namık Kemalden bu yana» basın hürriyetinin dalma temenni edilen istikamette gelişmemiş bulunduğu söylenmektedir. Basın rejiminde, Türkiyenin en ileri ülkeler arasına katılmağa liyakat taşıdığına inanmak lüzumu ileri sürülmektedir. İspat hakkı, basın hürriyetinin zaruri ve faydalı unsurlarından biri addedilmektedir.

Ya o meşhur "Vatan Cephesi" tâbirinin davet ettiği itirazlar.. Vatan duygusu, insanlara taşıdıkları kanın aşıladığı en kıymetli haslettir. Bir partinin vatan gibi kutsi bir mefhum üzerinde kendi hesabına inhisar kurması kadar Tersiz bir hareket tasavvur edilemez. Toplantıda, genç bir C. H. P. linin söylediği şu cümlelerle acaba Demokratların verebilecekleri bir cevap var mıdır: "Ben bir şehit torunuyum. C. H. P. safları da, İstiklâl Mücadelesinin gazileri ve vatan müdafaa etmiş kahramanların çocukları ile doludur. Dedelerimizin ve babalarımızın can vergisi ödedikleri bu topraklar üzerinde, vatan kelimesi bizlere karşı açılmış bir cephenin adı olarak nasıl kullanılabilir?"

Gençlik Kollarında, memlekete hizmet şuurunu ve haklı dâvaları zafere götürmek azmini müşahede edenlerin iftihar duymamaları imkânsızdır. Orada, siyasi hadiseleri doğuran bünyevi sebepler, adeta röntgen sualarile muayene edilmektedir. İşte inkılâbın yetiştirdiği bir nesil ki, mazideki hizmetlerin değerini, biliyor, hatâlara teşhis koyabiliyor ve istikbal ümidinin kapılarım açıyor. Demagojiye kapılmayan, menfaat duygusuna mağlûp olmayan ve hürriyetlerin mânasını anlayan ideal yolcularının kervanı..

Karaşideki Sind Parlamento sarayı

Lâf çok, iş yok!

tırda tutmalıyız" demekten kendini alamadı.

Amerikan Dışişleri Bakan Yardımcısı Henderson -tıpkı bir yıl evvel patronu Dulles'ın Ankarada yaptığı gibi- müdafaadaydı. Nazikâne bir dille komünist tehlikesini- Paktın asıl gayesi de galiba buydu - hatırlattı ve onun sadece komünist tecavüzüne karşı yönetülmesi lüzumunu belirtti. Bu sözler, Hindistandan gelecek bîr tecavüze karşı da garanti istiyen Eyüp Hana cevap teşkil ediyordu. Bakıştan, pek farkına yarmadığı komünizm tehlikesinden çok, komşu Hindistanla uğraşmaktaydı. Bağdat Paktının zaten en büyük talihsizliği de bu değil miydi? Daha bir yıl evvel Nuri Said, komünizmi unutup, Paktı İsraile karşı kullanmaya çalışmamış mıydı ? Şimdi İsrailin yerini Hindistan, Nuri Saidin yerini Eyüp Han almıştı.

Eyüp Hanı teskin için Menderesin gizli celsede bütün ikna kabiliyetini kullanması gerekecekti. Bağdat Cephesini kurtarma yükü bu sefer de Vatan Cephesi kurucusu Menderese, düşüyordu. Nuri Said zamanından beri arabuluculuğu benimsiyen Türk delegasyonu iki tarafın da avukatlığını yapacaktı.

Karaşi seferi

Saat tam 11,31'i gösteriyordu. Merdivenleri tırmanan son yolcu da, içeri girmiş ve Türk Haya Yollarının SEC Viscount uçağının 4 motoru da çalışmağa başlamıştı. Kalın siyah paltosu içinde üşüyen Cumhurbaşkanı Celalİ Bayar ,uçağın hareketetini beklemeden meydandan ayrıldı ve şeref salonuna girdi.Günlerden Cumartesi ve SEC uçağına binen son yolcu da Başbakan Adnan Menderes idi. Başbakan beraberinde kalabalık bir refakat heyeti olduğu halde Karaşîye, Bağdatsız Bağdat Paktı toplantısına gidiyordu.SEC terminal önünden uçuş pistine doğru yürümeğe başladığı sırada uçağın pencerelerinde Menderes ve Zorlu gözüktüler. Yerde kalanları elleriyle selâmlıyorlardı. Sayıları ikiyüze yaklaşan uğurlayıcılar da şapkalarını çıkararak güle güle dediler.

Uğurlayıcılar ve yolcuların hüyük bir kısmı, daha sabahın erken saatlerinde Esenboğaya gelerek Başbakanı beklemeğe başlamışlardı. Hemen bütün kabine üyeleri oradaydı. Yürekleri bakan olmak ateşi ile yananlar oradaydı. Müfritler oradaydı. Birkaç ocak ve bucak başkanı oradaydı. Hükümet dairelerinin müdürleri oradaydı. Menderes Terminalin önünde önce Bayarla vedalaştı. Sarılıp öpüştüler. Sonra sıra. sıra saf tutmuşların elleri sıkıldı.

Menderes 'o gün altın kaplama yan dişi görünecek kadar geniş tebessüm etmesine rağmen, son derece yorgun ve durgun gözüküyordu. Ellerini sıktığı uğurlayıcılarının yüzlerine bile bakmıyordu. Gözlerinin altı yorgunluk ve belki de Uykusuzluktan morarmıştı. Elleri o derece rastgele sıkıyordu ki bir ara Atıf Benderlioğlu ile Ankara Valisi Dilâver Argunun hemen yanında dur ran AKİS "muhabirinin de elini sıktı. Sonra isteksiz adımlarla uçağın merdivenlerinden yukarı çıktı.

Tedbirin sıkısı

Menderes ve refakatindekileri Karaşiye götürecek uçak, ilk talimata göre-Cumartesi sabahı erken saatte hareket edecekti. Bütün tedbirler buna göre alınmış ye hattâ uçağın kumanyasını hazırlayan "Klüp 47" servisini buna göre ayarlayarak bir de sabah kahvaltısı göndermişti. Sonradan uçağın kalkışı birkaç saat geciktiğinden -Menderes o sabah ideal arkadaşı Dr. Sarol ve Samed Ağaoğlu ile bir yürüyüş yapmak istemişti- sabah kahvaltısı -bu kahvaltı tereyağ, beyaz peynir, çel vesonradan T.H.Y. nın ikram servisinden ilâve edilen Sayas peyniri ile kaşar peyniri ve anasonlu ekmekten ibaret son derece mütevazı bir kahvaltı idi- ikindi kahvaltısı olarak uçağa, yerleştirildi. "Klüp 47" nin hazırladığı yemek ve içkiler uçağa son derece sıkı emniyet tedbirleri arasında yerleştirildi. Kahvaltı gibi, yemek listesi de son derece mütevaziydi. Öğle yemeğinde misafirlere bir porsiyon "Escalope vienoise" meyva ve pasta, akşam yemeğinde de tavuk etlerinin beyaz kısmından yapılmış söğüş, patates salatası, meyva ve gene pasta verilecekti. Ayrıca alaturka ve alafranga kahve, greypfrut. portakal ve nar suyu ile "Klüp 47" nin göndermeği unuttuğu çay, ' meşrubat listesinin başında geliyordu. İspirtolu içkilerden Ballantine marka 4 şişe viski, 4 şişe votka, 4 şişe Klüp, 4 şişe Yeni rakı, bir şişe nane likörü ve dört şişe de çeşitki likör yolcuların emrine tahsis edilmişti.

Yiyecek ve içeceklerin uçağa bindirilişinde gösterilen itina, yolculara gösterilmedi. Gerçi o günün şerefine, hemen bütün Eseriboğa sivil ve resmî polislerle doldurulmuş, 28 kilometrelik Esenboğa yolunun iki yakasına her beşyüz metreye bir tana isabet etmek üzere jandarma yerleştirilmişti. Ama, nedendir bilinmez, uçağa girip çıkanlara pek aldıran **yoktu.**

Tahran durağı

Viscount tam beş saat sonra, 16.30 da Tahranın Mihrabad hava meydanına indi. İran Başbakanı Dr. İkbal meydandaydı. Hasta yatan İran Dışişleri Bakanı gelememişti. İki başbakan ve beraberindekiler, meydanın şeref salonuna gittiler ve Anadolu Ajansının tabiri ile, bir saat kadar "samimi hasbıhaller" de bulundular;

SEC uçağı, saat tam 17.30'da İran delegasyonunu da alarak -İran bu sayede Karaşi yolculuğunu en az masrafla kapatan memleket oldu- Karaşiye doğru havalandı. Altı saat sonra Karaşi de, General Eyüp Han adına Başyaveri, hükümet adına Kalkınma Bakam Azzam Han, Menderes ve İkbale "hoş geldiniz" diyorlardı. Meydandan hemen Cumhurbaşkanlığı sarayına hareket edildi. Eyüp Han güzide misafirlerini sarayın methalinde karşıladı ve garka mahsus bir muhabbet tezahürü ile iki dost başbakanı kucakladı. Vakit gece yarısını geçiyordu. On iki saatlik bir haya yolculuğunun yorgunluğunu çıkarmak için misafirler,Cumhurbaşkanlığı sarayında kendilerine tahsis olunan dairelere çekildiler.

Ertesi gün müslüman memleketler delegasyonları arasında hazırlayıcı temaslar başladı. Eyüp Han ve Dr. İkbal Menderesin dairesine geldiler ve müslümân olmayan üyele-

re karşı müşterek bir hareket tarzı tesbitine çalıştılar, üç müslüman memleketin tabii sözcüsü haline gelen Menderes, dertli dostlarına itidal tavsiye etti.

Eyüp Han ve Dr. İkbal, Amerikan ve İngiliz Dışişleri Bakanlarının gelmeyişine pek sinirlenmişlerdi, Bunu bir küçümseme şeklinde tefsir ediyorlardı. Nitekim ertesi gün açılış konuşmasında. Dr. İkbal mecburen diplomatik bir dille, "namevcutlar" dan dolabı duyduğu üzüntüyü belirlecekti, Haydi İngiliz Dışişleri Bakan Lloyd hastaydı. Ona Savunmna Bakanı Duncan Sandy vekalet ediyordu. Ama asıl gelmesi lâzım gelen zat Mr. Dulles, neden teşrif etmemişti?. Az kalsın, mühimsenmesine lüzum olmıyan bu mesele Konferansın bütün tadını tuzunu kâçıracaktı.

İran ve Pakistanı asıl sinirlendiren, mevzu "teminat" meselesiydi. ' Amerika, Irak ihtilâlinden hemen sonra Londrada yapılan Bağdat paktı toplantısında. Pakta katılmamakla, beraber, müslüman üyelerle iki taraflı anlaşmalar imzalamayı kabul etmişti. Bu anlaşmaların Karaşi toplantısından evvel imzalanmâsı bekleniyordu. Ama anlaşmanın mahiyeti hakkında, iki tarafin çok, farklı görüşlere sahip bulundukları çok geçmeden ortaya çıktı. Amerika, anlaşmayı, komünist teca--üzüne karşı bir garanti olarak düşünüyordu. Halbuki İran ve Pakistan, neneden gelirse gelsin, tecavüze karşı garanti istiyorlardı. Meselâ Eyüp Han, Hindistanla Pakistan arasında bir silahlı çatışma vukuunda. Amerikanın Pakistanın yanında yer almasını temine çalışıyordu, Hindistanla da iyi geçinmek zorunda olan Amerikanın böyle bir teklifi kabulüne imkân yoktu. Sonra gerek İranda, gerek Pakistanda siyasi istikrarsızlık hâkimdi. Baştaki idareler -tıpkı Irakta olduğu gibi- her an devrilebiîirlerdi. Bu sebeple İran ve Pakistanın başında bulunan kimseleri asıl ilgilendiren mesele, Dulles'ın meşhur ettiği "vasıtalı tecavüz" formülüne dayanarak, Amerikan paraşütçülerinîn yardımıyla İktidarda kalabilmekti. Tabii ki bu endişe "ya komünistler içerde bir hükümet darbesi yaparlarsa" şeklinde ortaya atılıyordu. Bereket Amerika, İran ve Pakistanda hürriyet ve sosyal adalet 'isteyen birçok rejim aleyhtarı kimsenin, komünizmden en az Eyüp Han ve İskender Mirza kadar nefret ettiklerinin biliyordu. Bildiği için de şimdiki idarecilere bir "iktidarda kalma belgesi" vermeğe niyetli değildi. Nitekim bu hafta Salı günü Mr. Dulles Washington'da yaptığı bir basın toplantısında bunu açıkca söyledi: Amerika sadece komünist tecavüzüne karşı garanti vermeğe hazırdi. Pakt üyeleri iki taraflı savunma anlaşmalarıyla alınacak taahhütlerin. Bağdat Paktının getirdiği taahhütleri çok geçtiğini hatırlamalıydılar. Amerika daha öteye gidemezdi.

Washington'dan gelen bu ses Karaside duyuldu. Mesele gerçi kapanmış değildi, ama bundan sonra gayretler daha çok askerî ve iktisadi yardımın arttırılmasını temine teksif edildi. Hakikaten bir savunma sistemi ye- İktisadî işbirliği organı olarak, beş yaşına basan Bağdat Paktı henüz hiç bir şey yapmamıştı; Bunu anlamak için Paktın İktisadî Komitesinin tebliğine bakmak kâfiydi. Tebliğ bir sürü projeyle doluydu; ama ortada tamamlanmış bir şey yoktu. Üyeler arasında tatminkâr bir muhabere sistemi bile mevcut 'değildi. İngiltere. Türkiye ve İran arasında link tesisi için lüzumlu malzeme henüz sipariş safhasındâydı! Yolların inşasına yeni baş la -

General Eyüp Han

Koyun can, kasap mal derdinde

nacaktı. Trabzon ve İskenderun limanlarının geliştirilmesine ait müşterek projeler henüz "tetkik" edilecekti. Şimdi bir de SEATO, NATO ve Bağdat Paktı arasında irtibat tesisi düşünülmekteydi. SEATO Genel Sekreteri Pote Sarasin, Kara-- toplantısına muvazi olarak Washington'da Mr. Dulles ile bu meseleyi müzakere etmektedir.

Diğer bir yeni fikir, bir serbest mübadele bölgesinin tesisiydi. Üye hükûmetler, 30 Nisan 1959 a kadar bu mevcuda tetkikler yapacaklar ve meseleyi Ticaret Tâli Komitesinin gelecek toplantısında gözden geçireceklerdi. Velhasıl ortada sadece projeler mevcuttu. Türkiye ve İran arasındaki meşhur Pipe - Line anlaşmasını zengin dostlara finanse ettirmek de bu projeler arasındaydı.

Sessiz ortak

Karaşide en mühim meseleyi Irakın durumu teşkil ediyordu. Karaşi toplantısına katılmayan -istese de katılamazdı ya- Irakın durumu ne olacaktı? Mesele altı ay evvel Londrada görüşüldüğünde acele bir karar almaktan kaçınılmıştı. Ama mihveri Bağdat olan askerî plânlar sepete atılmış. Irak Pakttan ayrılmış faraziyesine dayanılarak acele yeni plânlar hazırlanmıştı. Bu acayip duruma bir son vermek. Paktı talihsiz isminden kurtarmak lâzımdı. Her memleketten 4 veya 5 kişinin katıldığı gizli toplantıda bu mesele görüşüldü ve bir karara bağlandıysa da bu kararlar neşredilen resmî tebliğde açıklanmadı.

Heyetler Çarşamba akşamından itibaren Karaşiden ayrılmağa başladılar. SEC uçağı Tahran yolunu tuttu.

Facialar

Artık yeter!

Görünen, daha doğrusu- görmesini bilenler için görünen kazalardan biri geçen haftanın son günü İstanbulda Küçükyalıdaki Neş'e Sinemasında vukubuldu. Sabır taşıran faciaya sebep olan sinemanın bulunduğu 600 metre karelik bloku daha çökmeden önce görenlerin tüylerinin diken diken olmamasına imkân yoktu; İnsanın sırtını dahi dayamağa korkacağı tek dizi ve kirişsiz duvarların üzerine 2 kat daha inşâası için salon. Sinema değil, ardiye blârâk inşa edilmişti. Daha sonra da sütunları sökülerek, 250 kişilik bir sinema salonu haline getirîlmiştir .İnşaat kâçaktı, plânsız projesiz ve nizâma aykırı olarak yapılmıştı. Malzeme kötü ve eksekti. Hakkı verilmemiş ve çalınmıştı. Blokun meydana getirilmesi için, akla hayale gelmedik dolaplar ve fırıldaklar döndürülmüştü. Tabii ki mum ancak yatsıya kadar yânâbilmiş, ilâve inşaatı taşıyamıyan hırsız bina çöküvermiş ve gerisinde dünyadaki hiçbir nimetle tedavisi imkânsız derin, hem de çok derin yaralar bırakmıştı. Bütün meseleyi izah için, inşaat sahibi Hakkı Gündüzün, Küçükyalı D. P. teşkilâtı ileri gelenlerinden biri olduğunu kaydetmek fazlasıyla kâfi idi.

Hâdise mahalline derhal yetişen gazeteciler, ilk iş olarak inşaatta kullanılan çinientonun menşeini araştırdılar. Civardaki boşalmış bir çimento torbasının ''Kartal - Yunus" markasım gordükleri zaman, facianın sebeplerini başka tarâflarda bulmak üzere harekete geçtiler. Zira Kartaldaki Yunus Çimento Fabrikası, 1950" den önce tesis edilmişti. Gazeteciler kıymetli direktiflerini, kurtarma ameliyesinin nasıl yürütülmesi gerektiğinden çok, haberin gazetelerde ne şekilde aksettirilmesi lâzım geldiğine hasreden Validen bu mevzuda hayli istifade ettiler. Yet-

kiner, siyah elbisesi içinde fevkalâde şıktı. 00.001 plakalı Cadillac - in içinde gece kıyafetlerine bürünmüş ve bekliyen iki genç kadını da görenler, Yetkinerin o meşum gecede eğlenme imkânından mahrum kaldığını görerek Üzüldüler.

D. P.

Peki, ya. Tüzük?

D. P. nin muvaffak idare adamlarından müteşekkil yeni Geçici İl idare Kurulu, bu haftanın ilk günü Kemal Aygünün başkanlığında uzun bir toplantı yaptı. Toplantı o kadar hararetliydi ki üç günlük başkan, tebrik için gelen partilileri bile kabul etmeye vakit bulamadı.

Ocak Kongreleri hazırlıklarını ve teşkilâtın durumunu gözden geçiren yeni kurulun toplantısının uzun ve hararetli olması elbette kimseyi şaşırtmadı. İstanbul teşkilatının o kadar çok derdi vardı ki muvaffak idareciler günlerce başbaşa verip çareler araştırsalar bile işin içinden çıkamayacaklardı. Hattâ hizipçiler şimdiden memnuniyetsizlik alâmetleri göstermeye başlamışlardı. Sarol aleyhtarları, hiziplerin üstünde olması istenen Geçici İdare Kurulu üyelerine "aşırı Sarolcu" damgasını yapıştırmakta tereddüt etmemişlerdi. Sonra ortada bir de D. P. Tüzüğünün 49'uncu maddesi vardı: Başkan olmak için bir kimsenin partide en az altı aylık kıdemi olması lâzımdİ.üç günlük partilinin Başkan seçilmesi Tüzüğe aykırıydı...

Hizipçi D. P. illerin yeni Başkanı yıpratma kampanyasına başladıkları, muhakkaktı. Kampanyanın bu kadar erken açılmasında, bir gün evvel cereyan eden ve kıdemli Demokratları ürküten bir hâdisenin de hiç şüphesiz payı vardı.

Demokrasi dersi

Geçen haftanın son günü, İstanbulda Atatürk Bulvarı üzerindeki Bulvarsaray düğün salonunda kürsüyo çıkan çıplak kafalı, sempatik tavırlı adam dinleyicileri Küçükyalı faciası için ihtiram duruşuna davet ettiği zaman, bir türlü dinmeyecekmiş hissini veren gürültü birdenbire kesildi.

O gün Bulvarsaray düğün salonunda, D. P. nin meşhur Vatan Cephesi ocaklarından birinin açılışı kutlanıyordu. Mutat Vatan Cephesi coşkunluğu içinde söz alan hatipler "dünün diktatörü"nden "C. H. P. nin ilelebet İktidara gelemiyeceği" inden bahsederken bir gün evvel vuku bulan faciayı çoktan unutmuşlardı. Söz sırası kendisine gelen iki günlük partili, yani D. P. İl Başkanı Kemal Aygün kıdemli partili arkadaşlarının bu ufak unutkanlığını tamire çalışıyordu.

İki günlük partili başkan, sadece arkadaşlarının ufak hatasını düzeltmekle yetinmedi. "Ben acemiyim" diye söze başlayarak, usta partililere dokuz yıldır unuttukları dört başı mamur bir demokrasi dersi verdi. Parti programından bahsetti. Siyasi partinin "programa inanmış. programı tatbik mesuliyetini idrak etmiş" insanların topluluğu olduğunu anlattı. Acemi politikacı -ne de acemiydi ya- D. P. programının liderler tarafından rafa kaldırıldığını sanki bilmiyordu, üstelik "söz poliçe gibidir, vâdesi gelince tutulur" diyordu!

Dersin ikinci kısmında demokrasilerde aleniyet prensibi ele alındı. Parti çalışmalarının gizli olmaması gerektiği, toplantıların tarafısız ve hatta muhalefet partilerine mensup vatandaşlar tarafından takip edilebileceği anlatıldı. Anlaşılan D, P. İstanbul teşkilatının başına getirilen adamın esrarengiz Dram Tiyatrosu toplantısından ve davetsiz müşterileri önlemek için soğuk mühürlü davetiyeler hazırlatılmış. Spor Sarayında yapılacak talihsiz Vatan Ccohesi gösterisinden haberi yoktu.İlt Başkanı, hiç çekinmeden hesap vermekten de -hem şalisi hayatın bile hesabını vermekten- bahsediyor, hesap veremeyeceklerin D. P. içinde yeri olmadığını söylüyordu. Devlet memuriyetinden yeni ayrılan sempatik idareci hiç şüphe yok çok daha yukarı kademelerdeki D. P. lilerin, bilhassa mütereddit partıilleri "C. H. P. sizden hesap soracak"sloganı ile saflarda tutmaya çalıştığının farkında değildi.

Demokrasi dersinin son faslı çok daha enteresandı. Mevzu demokrasilerde tenkid hürriyeti idi. Muhalefet elbette İktidarı tenkid edecekti. Tenkid ölçülü de olurdu, Ölçüsüz de. Bu onların bileceği bir işti. İsterlerse yalan da söylerlerdi. Ama ölçüsüz tenkidden ve yalandan onlar değil bilâkis D. P. kazanırdı. Tıpkı D. P. nin "aşırı davranışlarından" muhalefetin faydalandığı gibi...

Konuşma doğrusu bir hayli istifadeli oldu. D. P, Liderlerinin arzından yıllardır böyle makûl sözler işitmeyenlerin yürekleri biraz ferahladı.Sonra Emlak bankasına ait

Ucuz Elin Yahnisi

Az iş görüp mukabilinde çok para alma heveslilerinin sayısı gittikçe ârtıyor .Baksanıza, Hasan Erim adında biri, D. P. Ocağı kurmak gibi ufak bir iş için 75 bin liralık çek almış! Ama bankaya gidince görmüş ki çekin karşılığı yok... Ee, boşuna dememişler "Ava giden avlanır" diye... 75 bin liralık çek karşılığında parti değiştirip ocak açan Hasan Erim. o zaman hiç sesini çıkarmamış ama, aldatıldığını anlayınca ocağı yanmış gibi feryadı basıyor. İşin eğlenceli olmaktan uzak tek tarafı, durmadan açılan Vatan Cephesi ocakları ile radyolarda gürül gürül okunan yeni iltihakların perde arkasını gözniüne çıkarmasıdır.

(Savcılık eliyle aldığımız tekziptir.)

Raksoyun tavzihi Son sayınızda İlhami Soysal imzası ile yayınlanan yakışıksız yazıyı hayret ve teessüfle okudum. Gereken mukabelede bulunacak, halk efkarını tamamen tatmin edecek cevabı vermem, hakikate dayanan ve haklı olan her dâvavanın müdafası gibi çok kolaydır. Ancak tespit etmekteyim ki, derginiz tarafından açılıp onun tarafından devam ettirilen bu yakışıksız polemik, sadece demokrasi düşmanlarının işine yaramağa başlamaktadır.Bunun içindir ki, hele bir kaç gün önce teveccüh eden pek mes'uliyetli bir vazifeden son ra münakaşaları sürüklemek istediğiniz vadiye -hiç değilse gönül rızasıile- gitmemek niyetindeyim. Lakin son yazıdaki, falan sözü ispat etmezseniz yalancısınız yolundaki ithama dahi niçin cevap vermiyeceğimi belirtmem zaruridir:

Gerek şahsımı hedef tutan hücum, gerek ona verdiğim cevap, bahis konusu olan şahsın hakkında mahkumiyet kararı verilmeden önce vuku bulmuştur. Malûm şah--- hapse girmesinden sonra ise, ithamlara devam eden bizzat derginizdir; ben sadece haksız hücumlarınıza cevap vermekle yetindim. Verdiğim cevaplarda, gerçeğe aykırı olan tek iddia yoktur. Esasen "hakikatten hiçbir zaman ayrılmamak" daima sadık kaldığım hayat düstürümdur.

İlk cevabımdaki -muayyen şahsı ilgilendiren- iddialarımın İspatını benden ancak o şahıs istiyebilir. Cevabımın üstünden iki aya yakın bir zaman geçtikten sonra hapishaneye girdiğine göre isteseydi ilk çıkacak nüshada yayınlanmak üzere size bıraktığı "bir tekzibin hikâyesi" adlı yazısında bu talepte dahi bulunurdu. O halde, İlhami Soysalın hiçbir yetkisi olmaksızın, kıraldan ziyade kıral taraftarlığı yaparak başkasını ilgilendiren bir hususu alenen isnat, etmemi benden talep etmesi ne akılla ve ne de hukuk kaidelerie,asla bağdaşmayan pek garip bir hareket tarzı teşkil etmektedir. Ve başkası hesabına meydan okumalar şüphesiz ki kale alınamaz

İlgili şahıs son cevabımdaki herhangi bir iddiayı dahi ispat etmemilisteseydi -pek eğlenceli idi, pek keyifle okudum demek için gereken fırsat ve zamanı bulduğuna göre- bu yoldaki talenlerini de İlhamı Soysala bildirebilirdi.

Derginizin başladığı ve devam ettirdiği bu polemikte sonradan ortaya çıkan bir unsuru (yani ilgili bir şahsın hapse girmesini) istismar etmenize de meyden vermemek için, o şahsın fikirlerini

MUAMME

rahatça yayınlıyablldlğinin herkesçe kabul edildiği günü tenkil edecek olan "kendisinin tahliyesi anını beklemek" zarureti de mevcuttur.

İlhami Soysalın lâflarına gelince: Ona. mukabelede bulunmayı şimdilik bir zaman kaybı telâkki etmekteyim. Fakat taammüdünde devam ederse, bu zatla toptan bir hesaplaşma yapmak mecburiyetinde kalacağım şüphesizdir. Kendi düşen ağlamaz!

Muammer Aksoy

Bir D. P. Toplantısında Gazeteciler Eşekarısına Benzetildi (Gazeteler den]

DOĞRUDUR, BURNUNU BASIN BÜYÜTTÜ!.

Blok apartmanların gerisinde bulunan "Vatan Cephesi", ocağı acıklı ve hep birlikte boza içilmeye, gidildi!

Ayni gün D. P, nin en üst kademelerine yükselmiş- iki gözde idareci, Celâl Yardımcı ve Tevfik İleri yurdun başka yerlerindeki parti kongrelerinde konuşuyorlardı. Yardımcı Kocaeli Valisi Ekmel Çetinel ile birlikte Kandıra İlçe Köngresindeydi. Delegeler, hâdiselerin meşhur ettiği Çetinelin Kongrede konuşmasını istedilerse de Çetinel Vali olduğunu hatırladı ve kürsüye çıkmadı. Söz Celâl Yardımcıya verildi. Lâik Türkiyenin Millî Eğitim Bakanı Allahtan, Haktan, Ahiretten bahseden ve bütün bunları D. P. ye mal eden bir konuşma yaptı. Madem ki gazetelerde artık kulak resmi yapılıyor. o halde Türk'yede basın hürriyeti tamdır dedi Dinleyicilere Üniversite Muhtariyeti teranesinden bir şev anlamadıklarım tasdik ettirmeyi de unutmadı.

Kayseri İl Kongresinde, Vali Ahmet Kınıkı da yanında taşıyan Tevfik Peri. Kandırada konuşan kabine arkadaşından geri kalmadı. "A... gazeteci! a... gazete muharriri" nidalarıyla, herkes gibi ilâç yokluğundan pahalılıktan, hergün yapılan zamlardan şikâyet eden 290 delegeyi coşturmasını ve anları "kahrolsun muhalif basm!" diye bağırtmasını bildi. Üstad kongreci sık sık "yol, baraj, köprü" lâflarının geçtiği konuşmasını bitirdi ve vazifesini yapmış .insanların gönül huzuru ile kongreden ayrıldı. İleri, huzur içinde olmakta haklıydı. 1946 günlerini bir türlü unutmayan İspatçı Osman Kavuncunun arkadaşlarından hiç biri idare Heyetine seçilememişlerdi. "Ben, partime ve programıma bağlıyım" diye beyhude yere feryat eden Osman Kavuncu, üzüntü içinde Ankaraya döndü ve onun gibi üzülen mahdut sayıdaki D. P. milletvekilleri ile birlikte bir nefis muhasebesine daldı.

Vuslat başka bahara

Osman Kavuncu gibi üzülen D. P. milletvekilleri, bu haftanın ba-

Taşıma Su ve Değirmen!..

O kadar uzak bir mazi oldu ki o günler, artık lâfı açıldığında bir de "ruh" kelimesi eklenerek anılıyor, 1946 ruhu deniliyor. Son günlerde pek çok tekrarlanan bir tabir de budur: 1946 ruhu...

Hâlâ o ruhu taşıyan ve D. P, saflarında kalmak için inatçı bir vefa gösteren iyi niyetli insanların, bir sevgili partilerinin bugünkü üye devşirme gayretlerine, bir de o zamanlar başında taşıdığı sevgi hâlesine bakıp yüreklerinin parçalanmamasına imkân var mıdır? Nerede bir taş bulurlarsa üstüne çıkan adı sanı duyulmamış adamların etrafına toplanan binlerce, on. binlerce vatandasın bağrım tutuşturan imanın, o hürriyet aşkının, o demokrasi idealinin' bu memleketi terkedip gittiğine inanılamaz. Bir *zamanını adı sanı duyulmamış, fakat artık günün, meşhurları sırasına girmiş hatiplerinin etrafındaki tenhalık en çok bunları telâşlandırktadır. Radyolarda ardı arkası kesilmeksizin Vatan Cephesine yeni iltihakların okunması, bu telâşın bir neticesidir. Fakat bu muhayyel kalabalığın da duyulan telâsı gidermeğe yaramadığı anlaşılmaktadır. İktisadi Devlet Teşekkülleri memurları hakkındaki siyasetle meşgul olma yasağinın kaldırilmasının icadı, bu zevatın, kendilerine yürekten bağlı olmadıklarını bile, bile, etraflarında gözle görülür bir kalabalığın mevcudiyetine duydukları ihtiyaçtan doğmuştur. Ya ekmeklerini kaybetmek, ya da D. P. kayıt fiğini imzalamak şıkkı karşısında kalanların ikinciyi tercih etmeleri ne mâna ifade eder? Bunların seçimlerde reylerini D. P. lehine kullanmalarını beklemek doğru mudur ? Lütfen söyleyiniz. Karanlıkta yalnız kalan çocuğun yüksek sesle şarkı söylemesi, korkusunu ne kadar azaltırsa, bu teşebbüsler de D. P. ye o kadar fayda getirecektir. D, P. idarecilerinin bu basit hakikati farketmiyeceklerini düşünmek hata olur. Milyonlarca üye kaydettikten sonra, D. P. nin "artık seçimlere lüzum kalmadı" demesi ihtimali ise, sadece tebessüm uyandıracak sevimli bir fantezidir. Şu' halde D. P. yüksek kademelerinin maksadı nedir ? İktisadî Devlet Teşekkülleri memurlarını ocaklarına kaydettikten sonra, onlara "iste artık C. H. P. nin kara listesine geçtiniz; iktidara gelirlerse size hesap soracaklardır" diye gözdağı vermeyi ve böylece aradaki suni bağı Kuvvetlendirmeyi mi, düşünmektedirler? Bu kadar ince hesap sahiplerinin, bu oyunun da bir netice vermeyeceğini önceden bilmeleri lâzımdır. Yarın iktidara gelecek olan bir*

C. H. P. nın sanki risk peşinde didinenlerle uğraşmaktan başka hiç mi işi olmıyacaktır? İnsaf edilsin... C. H. P. nin "âdil mahkemelerde ve tarafsız hakimlerin önünde hesaplar verilecektir'" sözü, rızk için D. P.ye kaydolunanların yüreklerinde korku değil, ancak ümit uyandıracaktır. Maruz kaldıkları muamele, mukabelesiz kalmıyacaktır ***diye... .***

Örümcek Ağı

Doğan AVCIOĞLU

D. P. İdarecileri aylardan beri bir örümcek ağı örmeğe çalışıyorlar. Ağın ismi malûm: Vatan Cephesi. Ama bu ağ, Devlet Radyosunda okutulan "geç te olsa hakikati gördük, hak yoluna katıldık" istifanamelerinden veya son zamanlarda siyaset yapmağa teşvik edilen İktisadi Devlet Teşekkülleri memurlarıyla D. P. kadrolarını kâğıt üzerinde zenginleştirmekten ibaret değil. Şuraya çeşme ve yol, buraya fabrika vaadetmekle, orayı kaza, burayı vilâyet yapmakla yetinilmyor. Daha sistemli bir hazırlığın mevcudiyeti aşikâr..

Temel fikir, propaganda. D. P. ileri gelenleri bütün ümitlerini, bazı memleketlerde umulmadık neticeler veren bu yirminci asır icadı silâha bağlamış bulunuyorlar. O halde radyo şebekesinin genişletilmesi, "hizmet cephesi" nin çalışmalarının daha iyi bit seklide halka duyurulması lâzımdır. Gazetelerde çıkan 20 ilde radyo istasyonları kurulacağı ve Devlet icraatının tek elden aksettirileceği haberleri bu perspektif içinde bir mana kazanmaktadır. Radyo, muhalefetin zehirlediği beyinleri yıkamak için -Goebells'ln dediğine göre- hakikaten emsalsiz bir silâhtır. Hele radyonun faaliyeti, bir de kütle nümayişleriyle -meselâ Vatan Cephesi gösterileriyle- desteklenirse.,.

Ama her şeyden evvel, karşı tarafın muzır fikirleri yaymasını önlemek zaruridir. Şu bir türlü çıkamıyan meşhur tedbirler, bu espri içinde düşünülmüştür. İdareciler aylardır, bu espri içinde toprağı hazırlamakla meşguldürler. 1946 - 1950 yıllarında cömertçe vaadedilen cinsten bir demokrasinin, mesuliyetsin bir muhalefetin ve basının elinde ne hale gelebileceğini, bilhassa mütereddit demokratlara anlatıyorlar. Partilerin ocak teşkilâtının lağvı, parti kongrelerinin tahdidi, basının yalan haber yazmaktan kurtarılması demokrasinin selâmeti için lüzumlu tedbirler olarak sunuluyor. Tabii ki bu sözlerin gerisinden bir kuvvet şurubu geliyor: D. P. nin sadece iktisadî sıkıntılar yüzünden' geçici bir sarsıntı geçirdiği, son istikrar tedbirleri sayesinde -sanki fiyat İstikrarı ve refah ayni şeydir- ortalığın güllük güneşlik olacağı ve büyük vatandaş kütlelerinin, tıpkı eskiden olduğu gibi, D. P. ye koşacağı belirtilerek kırık maneviyatlar takviye ediliyor. İhtimal zemin hazırlandıktan sonra, yüksek kademelerin tensip buyuracakları gün, meşhur tedbirler, kâğıt üzerinde kalmağa mahkûm bazı tavizlerle yaldızlanarak, "demokrasinin müdafaası" esbabı mucibesiyle D. P. Grubundan geçirilecektir.

örülmek istenen ağ, aşağı yukarı bundan ibarettir. Vatan Cephesi yeni seçimlere kadar bu şekilde kuvvetlendirilecek; söz nihayet seçmene bırakılacaktır.

Yeni nizam heveslilerinin seçimler hakkında da fikirleri vardır. Meselâ "dar seçim bölgesi sistemi" onlara pek cazip gelen bîr icattır. Sistemin iktidarda olan bir parti için sağlıyacağı avantajlar aşikârdır: Bir defa, seçim, bölgelerini kazanma şansını arttırıcı bir şekilde bölmek imkânı vardır. Sonra arkasını iktidara dayayan tek bir adayın -hele iyi de seçilmiışse- mahdut bir seçmen kütlesine yaptığı vaadler, bir sürü milletvekilinin bir vilâyet halkına hitabından çok daha tesirli olacaktır. İktisadî Devlet Teşekkülleri idarecileri, teşkilâtçılık ve imkân bakımından, yeni partilerine dar secim bölgeleri içinde daha müessir bir şekilde hizmet etmek fırsatına kavuşacaklardır. Din temi daha iyi işIenebUecektir.

Doğrusu senaryo bir hayli başarılıdır. Kâğıt üzerinde meselâ Goebells'ten geçecek not almaması için hiç bir sebep yoktur. -Ancak örümcek ağı piyesinin yazarları bazı noktaları unutmaktadırlar: Teşebbusün muvaffakiyeti, propagandanın bir takım inandırıcı fikirlerle ortaya çıkmasına ve cemiyetteki hâkim sınıfların -memurun, subayın, gazetecinin, fikir adamının- hiç değilse bir kısmının bu fikirlere inanmâsına bağlıdır. Eğer bir Hitler, bir Mussolini, bir Peron, bir Franko, bir Salazar İktidarda tutunabilmişse, bu hâkim sınıfların bir kısmını dâvalarına inandırmaları sayesinde mümkün olmuştur.

Hürriyet, demokrasi laflarıyla İşbaşına gelen bizim D. P. İdarecileri, gövdesi üzerinde bir kafa, kafanın İçinde de bir beyin taşıyan bu kimseleri Vatan Cephesi ağına çekebilirler mi? Buna imkân var mı? Vatan Cephesi kampanyası, beceriksiz ellerde şimdiden gülünç hale gelmedi mi?

O halde, örülmek istenen örümcek ağının kimlerin üzerine kapanacağını kestirmek, güç bir iş olmasa gerek.

şında "peki ya ne zaman su tedbirleri konuşacağız?" diyorlardı. İçlerinden kimse bu suale müsbet cevap veremedi. Meclis, acele yılbaşı tatiline girerken "Tedbirler meselesi yılbaşından sonra konuşulâcak" denmişti. Yılbaşı gelmiş geçmiş şimdi de "Karaşiden sonrâ" lâf ı moda olmuştu, İhtimal pek yakında. "Karaşiden sonra'* ümdinin yerini "Bütçeden sonra?' sözleri alacaktı. D. P. Genel Başkanı hiç şüphe yok sadece Meclis önünde değil Grupta da iç politika lâfı edilmesinden hoşlanmıyordu. Kendi gündemlerini kendileri tâyin edemeyen Gruptaki mutedil Demokratlar bu arada bol bol üzülüyorlar ve C. H. P. li arkadaşlarına "sakın bize benzemeyin" diye nasihat ediyorlardı.

B. M. M.

Ol saltanatın yerinde...

"Bunun adı makam arabâsıdır .İçinde o makamın sahibinin ailesi de gezer. Akrabası da gezer."

Bu sözleri, geçen haftanın ortasında, bir D. P. milletvekili, -hem de mutedillerinden biri; İzzet Akçal-Meclis kürsüsünden söylüyordu. Mevzu. Başbakanlığa alınacak beş yeni otomobil için ek tahsisat verilmesi idi. Bu beş otomobilin alınması, geçen sene, 1958 bütçesinin müzakeresinde, D. P. ekseriyetince kabul edilmiş, fakat para kıymetindeki "ayarlama" dan sonra, ayrılan tahsisatın mubayaaya yetmediği görülmüştü. Ek tahsisat, bunun için isteniyordu.

Maddeler -Divan kâtiplerinin bilhassa bu gibi işlerde âdet edindiği üzere- makinalı tüfek süratiyle okundu. Ama C. H. P. li milletvekillerini atlamadılar. Kars Milletvekili Sırrı Âtalay -zaten evvelden hazırlıklıydı- münakaleye dair tasarının 20 n'ci maddesi okunurken parmağını kaldırdı. Önce Cumhurbaşkanının seyahatlerine ve ziyafetlere dair 600 bin liralık ek tahsisata itiraz etti. Bu maddenin geçiştirilmesinden sonra da Başbakanlık otomobilleri hakkındaki maddeyi ele aldı:

"Muhalefette iken, resmî araba tahsisatını israf telâkki eden, araba saltanatından bahseden siz, değil miydiniz? Şimdi sadece Başbakanlik için yılda dört binek arabası, bir jip ,Adalet Bakanına, Dışişleri Bakanına birer en son model araba almağa nasıl razı olursunuz ?Üstelik bu arabaların hanımları, çocukları taşımasına nasıl gönlünüz sızlamaz? Yazık değil mi bu memlekete?" dedi.

Sırrı Atalay böyle dedi ama ,muhalefette iken, aynı Meclis kürsüsünü, aynı mevzuda çın - çın çınlatan D. P.'li hatiplerde hiçbir hareket görülmedi. Gerçi aradan dokuz sene geçmişti ve hafıza-i beşer -Başbakanın dediği gibi- nisyan ile malûl idi ama, bunlar öyle dokuz senede nisyana uğrıyacak hatıralardan olmamak lâzımdı. Meselâ "Mecliste,

Sırrı Atalay
Doğru söylesen...

"Ben otomobilimde limon da taşı--ım, diyen C. H. P. li bakana yapılan hücumlar hatırlanmaz olur muydu? Gazetelerde çıkan karikatürler, yazılan yazılar, "Biz iktidara gelince araba saltanatının kökü kalınacaktır." diyen beyanlar, makam otomobillerini büsbütün kaldırma teklifleri hatırlanmaz olur muydu?

Anlaşılan D. P, "Makam otomobillerini kaldıracağız." derken, o zamanki makam otomobillerini kasdetmişti. Nitekim o zamanki modası geçmiş makam otomobilleri şimdi ortada yoktu. Onlar "kaldırılmış", yerlerine 58 . 59 model Cadillac'lar, Buick'ler alınmıştı. D. P. "makam arabalarında limon taşınabilmesine" şimdi de aleyhtarda Gerçekten bu devirde arabalarda limon taşınmıyordu. Meselâ pasta taşınıyordu -Bayan Tevfik İlerinin sabahları Hülya Pastahanesinden seçtiği pastalar gibi- hulahup çemberi taşınıyordu -geçenlerde bir sabah Büyük Sinemanın önünde park eden Yardımcının arabasında görüldüğü gibi-, çocuk taşınıyordu -sabah 8,30 da, öğleyin 12 de, 18,30 da, akşamüstü 16 da Ankara Koleji önünde sıraya giren arabalar gibi-, hanım taşınıyordu- Sırrı Altayın bahsettiği 0024 numaralı arabanın İzmirde taşıdık--arı gibi-. Ama doğrusunu söylemeli limon taşındığını gören olmamıştı. D. P., bu limon meselesindeki itirazına, herhalde sadakatle bağlı idi.

Onun için D. P. liler Sırrı Atalayın otomobiller üzerindeki hassasiyetine hayret ettiler. Maliye Bakanı Hasan Polatkan meselenin büyütülecek bir şey, olmadığını, münakale ihtiyacının sadece basit bir kur farkından ileri geldiğini söyledi. Gerçi Hüseyin Balık bu "basit kur farkı" için, "Pekâlâ, böyle bir fark olunca, beş otomobil yerine üç otomobille iktifa edilseydi, olmazmıydı?" diye sordu ama, bu mütalâa da, İzzet Akçalın Başbakanlık arabalarına ayrı bir dokunulmazlık atfeden sözleri karşısında, cevaba bile değmez görüldü. Başbakana elbette arabaların en sağlamları, en bol sayıda verilecekti, daha az sağlamları, daha az sayıda bakanların emrine verilecek ve bütün bunlar, bu vasıtaları, eşleri, çocukları, akrabaları, pasta tencereleri veya hulahup çemberleriyle, istedikleri gibi kullanacaklardı. İzzet Akçal, anlaşılan, makam arabalarıyla, Avrupadaki mahdumların Maliye Bakanlığıma izniyle memlekekete getirdiği çifte arabalar arasında kullanılış bakımından hiçbir fark görmüyordu. Aradaki fark, sadece sağlamlık derecesiydi.

Kaş yaparken

Sırrı Atalaydan sonca münakaşaya giren ikinci C. H. P. li Hüseyin Balık, bir de büyük lâf söyliyecek oldu: "Sorarım, dünyanın başka neresinde bizdeki kadar makam otomobili - masrafı vardır?" dedi. Halbuki bu sualin cevabı basitti. Pekâlâ bir D.P.li hatip çıkıp, hiç olmazsa Suudî Arabistandaki Cadillac'ları, yahut Dominik Devleti Şehzadesinin Rolls . Royce'larını misal gösterebilirdi. Ama bu misalleri vermeğe -herhalde Hüseyin Balık mahcup olmasın diye- kimse lüzum görmedi!

Makam arabaları münakaşasına müdahele edenlerden biri de -bir başka bakımdan- Başkan Vekili Agâh Erozan oldu. Başbakanlık otomobilleri üzerindeki görüşmeler için yeterlik önergesi verilmiş, fakat Sırrı Atalay usul hakkında söz istemişti. Hafızası tüzük maddeleri arasında, dip notlarına dayanan atraksiyonlar yapmakta pek iyi işleyen Erozan bu talebi reddetti. Üstelik Kars milletvekilini bir de âzarladı: "Her celsede size usul öğretecek değilim." dedi. Sırrı Atalay bu defa Başkanın kendisine sataştığını ileri sürererek söz; istedi. "Başkan bizi mektep talebesi mi zannediyor. Bu ne biçim muamele" dedi. Fakat bu isyankâr cevap, rnektep talebesine iki ihtara mal oldu. Bu arada Başkanı yeniden protesto eden Ali Yaniaras da iki ihtar aldı.

Sırrı Atalayın ısrarı, araba saltanatına dair daha brşeyler söylemek istemesindendi. -Bu talebi oylama ile reddedildi. Atalaya söz hakkı verilmesini D. P. Grubundan sadece iki kişi, Kemal Özçoban ile Şevki Erker istemişlerdi. Herhalde, dokuz yıl öncesine ait hatıralarını tazelemek istiyorlardı. Bu hatıraları tazelemek isteyen başka kimse çıkmadı ve makam arabaları mevzuu -işi kurcalayanlardan iki milletvekiline dört ihtar verilmesinden başka bir netice vermeden- kapanıp gitti.

Düşünen adam

Kanun tasarısının müzakeresi bitip, milletvekilleri salondan ayrılırken, omuzlarına yetmiş küsur yaşın yorgunluğu çökmüş, gözlüklü birinin pek fazla düşünceli olduğu göze çarpıyordu. Bu, D. P. nin, makam arabalarına karşı muhalefet yıllardan kalma idealizminin tek kurbanı Halil Özyörüktü. D.P. iktidarının ilk kabinesinde vazife almış ve Emniyet Genel Müdürlüğünün bir resmi arabasını karısına tahsis ettiği ileri sürülerek, bizzat Başbakan tarafından bakanlıktan düşürülmüştü. O tarihte D. P., henüz muhalefet 'yıllarına ait iyiniyet sarhoşluğundan kurtulmamıştı. Halil Özyörük, bu sarhoşluğun kurbanı olmuştu. Müzakerelerden sonra herhalde "Bilseydim, beklemez miydim?" diye

PARAYI VERİP

DÜDÜĞÜ ÇALAMAYAN

İSTİBDATAN DEMOKRASİYE

TALEBELİK

«Bizim Erkanıharbiye sınıfları üstümüzdeki birkaç sene ile altımızdaki seneler meslek tarihinde dikkat çekmiş olan sınıflardır. Seferlerle, Erkâmharbiye ve ulaştırma vazifeleriyle meşgul olan meslek esasında ister istemez siyasi hadiseler, devletlerin kaderleri ve mukayeseleriyle meşgul olurdu. Okutulan derslerin eksiklerini, hocaların kıymetlerini, genç subaylar inceden inceye tetkik ederlerdi. Biz tahsil zamanımızın 16 -22 yaşını Padişaha sadakati ilmin ve imanın başı olarak öğreten bir devirde geçirdik. Mektepte haftada bir defa ferik ve müşir rütbesinde nazırlar bizi toplarlar. Şevketmahap ve Halifei Rüizemin için sadakat öğütleri verirlerdi. Biz Erkâniharbiye talebeleri pek mahdut olan sakınılacak hafiyeleri bilirdik ve birbirimizle aklımıza geleni serbestçe konuşurduk. Siyaset isnatlarıyla tahkik altına, alınmayanımız azdır. Ama umumi olarak az çok disiplin hapislerinden sonra hepimiz Erkanı harbiye tahsilini bitirdik. O zaman yüksek mekteplerin birinci ikinci çıkan mezunlarına altın ve gümüş maarif madalyası, -hilâl şeklinde bir palmiye-, verirlerdi. Altn maarif madalyası alarak tahsili bitirdim.

İsmet Bey Erkân-ı Harbiyeden mezun olduğu günlerde

"Tahsil hayatını sınıf başı olarak bitirmek, hayatta arkadaşlarından ilerde bulunmak için bir esas teşkil etmez. Aksine her millette yüksek istidatların sonradan öncülük ettikleri çok görülmüştür. Ben tahsil zamanımı anlatırken dalgalı gelişmemi hikâye etmek istiyorum.

"Tahsil zamanında geniş imkanı olmayan orta halli bir aileden yetiştim. İstanbulda, Valde Camii karşısında bir küçük evde kiracıydık. Sonra Rumelikavağında bir iki sene tebdil hava için oturduk. Hafta başları Yenimahalle vapuruyla gittiğim zaman, yayan, Tellitabyadan geçerek, Rumelikavağı bahçeleri içinden evimize varmak benim için müstesna bir zevk olurdu.

"Altı sene askerî tahsilin yıl sonu tatillerini İzmirde geçirdim. İzmire, dayımın yanına, adaya gidiş, benim için bahtiyarlık ve açılıp, serpilme fırsatı olmuştur. Değirmen dağındaki küçük, mütevazi ev, denize karşı, hâlâ bana dünyanın en güzel köşkü gibi görünür. Dinlenirdim, gezerdim, Fransızca gazeteler alır -La Matin- memleketimizin dört köşesinde fevkalâde bir hâdise varsa, onu öğrenir takip ederdim. Nihayet gelecek sene dersleri için biraz da hazırlanır, bazan dil dersi de alırdım. Küçük dayım doktordu, edebiyat meraklısıydı. Onunla beraber bulunmak da bana zevk verirdi. Bizim nesil, açık ve kapalı edebi eserlere ve hareketlere düşkündü, İstanbulda ve İzmirde yasak olan bütün edebî eserleri taşbasması olarak köşe başlarından satın alırdık. İstediklerimizi İstanbulda Tünel başında satılan eski kitaplardan çok zaman bulurduk.

"İzmir, bu suretle 13 ilâ 22 yaşlarımda benim başlıca sevgilim olmuştur. 16 sene sonra büsbütün başka şartlar içinde İzmire girdiğim zaman türlü duygularım arasında sevgiliye kavuşmak heyecanı ayrıca yer alıyordu.

"O zamanın âdetine göre Erkânıharbiye mektebini bitiren yüzbaşı olurdu. Ben 1906 da yüzbaşı oldum. Bizim üstümüzdeki üç sınıfı mektepten tanırız. Bunlarda şöhretli askerler yetişmiştir. 1905 mezunları Harabekirin sınıfıdır. Atatürk 1904 te mezun olmuştur. General Cebesoy, Orgeneral Asım Gündüz ve General Ali İhsan Sabis aynı sınıftandırlar. Hatırladığım isimleri söylüyorum. Tabii her senenin başka kıymetli insanları vardı. 1903 Erkânıharbleri rahmetli Fethi Okyar ve Orgeneral Ali Fuat Erdendir. Fethi Okyar Erkânıharb sınıflarında ad bırakmıştır, fakat askerlikten kısa zamanda ayrılmış, diplomasiye geçmiştir. Enver Paşalar 1902' de çıkmışlar. Daha öncekileri sayamıyacağım. Bizim neslimizin en eskisi Mareşal Çakmak addedilmek mümkündür. Benden 8 sene evveldir. İzzettin Çalışlar ve eski Genel Kurmay Başkanı Abdurrahman Nafiz Gürmanla birlikte yetiştik. Bizden sonrakileri Orgeneral Kâzım Orbay ve Salih Omurtaklara kadar yakından tanırız. Meşrutiyet ilanından sonra ordudan Erkânıharb Akademisine gelenler, arasında adları tanınan subaylar yetişmiştir. General Refet Be-

YILLARIM

YAZAN:

İSMET İNÖNÜ

le ve Edip Servet Tör yeni usulün ilk mezunları arasındadırlar. Zaten kurmay subaylığına ordudan namzet seçmek yolu, açıldıktan sonra, yetişme usulü daha normal hale gelmiştir.

"Erkânıharb sınıflarından bir hatırayı da belirtmek isterim. Bağdatlı ve Şamlı sınıf arkadaşlarımızla dostça geçinirdik. Milliyet alınganlığı daha ziyade Şamlılarda farkedilirdi. Fakat tehlikeli sayılacak zehirli bir şekli görülmezdi. Askerî hocalarımız ciddî adamlardı. Onda dokuzu bize iyi öğretmek için, hususiyle hamiyetleri üzerinde şüphe bırakmamak için cesaretli ve dikkatli davranırlardı. Zaten o devirde hafiye takımı bizim hocalar arasında kalmamış gibiydi. Erkânıharb sınıfındaki hocalarımızla hayatta da arkadaşlık ettik. İki Alman ve bir Fransız Generali hocalarımız vardı. Meslek dersleri gösterirlerdi.. Bu Alman hocalarla gelmiş olan İmhof Paşa isminde biri de biz Harbiyede iken tâyin olunmuştu. Çok hareketli olan bu general mektepte tesir bırakmıştı, İmhof Paşa memleketimizde uzunca zaman kalmış, Türkçe öğrenmiş, takdir kazanmıştır.

"İmparatorluk orduya Avrupadan askerî mütehassıslar getirmeyi uzun zamandan beri âdet edinmişti. 1800 senesinden evvel bile vakit vakit ordu saflarında Fransız subayları görülmüştür. Almanyanın en kıymetli Erkâmharb Reisi Mareşal Moltke, yüzbaşı olarak, 1839 senelerinde bizde 'bulunmuştur. İkinci Abdülhamit zamanında askerî sistem ve talim esas itibariyle Alman modeline göre kurulmuştur. Gerek teşkilâtta, gerek askerî tahsilde Fondergolç Paşa çalışmıştır. Zamanın ihtiyacına göre kültür ve teşkilât -mütemadiyen ıslah edilmediği için bu ıslahatın hepsi 1907-8 senelerinde aşikâr bir surette eksik kalmıştır. Askeri mekteplere devam için vakit vakit teşvik yapılmıştır. Biz Harbiyedeyken talebenin sınıflar ilerledikçe artan maaşları vardı. Bu maaşlar muntazam verilmediği için yarısı birikirdi ve subay şahadetnamesi aldığımız zaman elimize toplu olarak 40, 50 lira geçerdi. İlk subay İhtiyaçları bunlarla karşılanırdı. Erkânıharb sınıflarında biriken aylıklar, tabii daha fazla tutardı. Erkânıharb subayları mektepten yüzbaşı çıktıktan iki sene sonra otomatik olarak kolağası rütbesi alırlardı. Mesleğin suni teşvik tarafları tekâmül arasında tabiatiyle lüzumsuz kalmış, ancak kurmay subaylığın ehemmiyeti ve geniş kültür ihtiyacı daha niyade artmıştır.

"Biz Akademideyken, 1905 Rus - Japon seferi olmuştu. Mektebin her sınıfında sefer, heyecanla takip edilirdi, Okuduğumuz dersler ve hazırlandığımız meslek için büyük ölçüde tatbikat karşısındaydık. Pek güçlükle malûmat alabilirdik. Büyük ecnebi gazeteleri bulmak nadir ve zor bir fırsattı. Hocalarımızdan bize anlatmalarını ısrar ile isterdik. Hangi sınıfta hangi hoca bir şey anlatmışsa hemen öğrenirdik.

"Mektepte çok alâkadar olduğumuz seferleri bize göstermezlerdi. Pek müteessir olurduk. Üç sene Erkânıharb sınıflarında bize 1876 - 77 Rus seferlerini okutmamışlardı. 1854 - 55 Kırım seferinden bile ancak pek mahdut misaller geçmiştir. 1897 Yunan seferini de cereyanı ve tenkîdleriyle göstermemişlerdir. Bu hal.

İsmet Bey (sağdaki) babası ve kardeşleriyle

tabii, hocaların ihmalinin değil, devrin siyasi âdetinin neticesi idi, pek gücümüze giderdi. O zaman Fransada neşrolunan- ufak kitaplar serisinden Gazi Muhtar Paşanın hareketlerini, Gazi Osman Paşanın Plevnesini nasıl hasretle öğrenmeğe çalıştığımızı hâlâ heyecan ile hatırlarım. Gene çok alakadar olduğumuz yakın seferlerden biri Sırplarla Bulgarlar arasında olan muharebe itli. Bulgarlar daha ilk devirlerinde Sırpların taarruzuna karşı kendilerini müdafaa edebilmişler ve basanlarının en kıymetlisi olarak nefislerine güven kazanmışlardı. Bunları bize mektepte niçin göstermediklerini bugüne kadar anlıyabilmiş değilim.

"Erkânıkarb yüzbaşısı olarak kura ile 2 nci Orduya, yani Edirneye tâyin edildim.

Dr. Suphi Baykam

Yaşa değil, başa bak

düşünüyordu; "Bir - iki sene sabreder, karıma otomobili ondan sonra tahsis ederdim."

Sağlık

Sen sağ , ben selâmet!.

Geçen haftanın ortasında Çarşamba sabahı Bütçe Komisyonunda. Sağlık Bakanlığı bütçesinin müzakeresi sırasında birçok milletvekili -içi bakan olma ateşiyle yananlar da dahil- Dr. Lütfi Kırdarın yerinde olmadıklarına, şükrettiler. Aylardan beri gazete sütunlarından taşan ilâç derdi, personel ve tesis kifayetsizliği gibi meseleler bu defa ne tekziple, ne beyanatla önlenmiyecek bir şekilde bakanın karşışına getiriliyordu. Dr. Lütfi Kırdar. Bütçe Komisyonunda yapılacak tenkidlerin neler olacağını önceden biliyordu. Bu sebeple, hazırlıklıydı. O kadar çok çalışmıştı ki yorgun düşmüş ve sinirleri bozulmuştu. Bu hal Komisyonda müzakereler başlar başlamaz ortaya çıktı. Dr. Kırdar, teamülün dışına çıkarak, milletvekillerinin suallerinden önce bir konuşma yapmak istiyordu. Komisyon Başkanı Nuri Özsan, usulün evvelâ milletvekillerînin suâller sorması, sonra bakanın- bu sualleri cevaplandırması şeklinde olduğunu hatırlatınca. Dr. Lütfi Kırdar "Ben konuştuktan sonra onların suâllerine lüzum kalmıyaeak" dedi. Bakanın ısrarı karşısında, işi uzatmamak isteyen Başkan ilk sözü ona verdi. Dr. Lütfi Kırdar, yazılı bir metni okumaya başladı. Yazı bir hayli uzundu ve Bakan gittikçe yoruluyor, okumada güçlük çekiyordu. Sık sık dil sürçmeleri yapıyordu. Okuma faslı, bu minval üzere tam 1.5 saat devam etti. Bakanın sualleri lüzumsuz kılacağına inandığı konuşması, beklenen tesiri uyandıramamıştı. Söz alan muvafık, muhalif bütün milletvekilleri -Daim Süalp hariç, tatmin olunmuşa hiç benzemiyorlardı. Tenkidler ve memnuniyetsizlikler yağmur gibi yağıyordu. Sadece Daim Süalp, memlekette sağlık işlerinin memnuniyet verici bir şekilde yürüdüğünü, ilâç derdi diye bir meselenin mevcut olmadığını, hastahanelerin ve doktor sayısının ihtiyaca kâfi olduğunu söyliyerek bakana şemsiye tutu.

Tıbbiyeli ruhu!

Sıra genç Adana milletvekili Dr. Suphi Baykama geldiği zaman. Komisyonda hazır bulunanlar en esaslı tenkidleri dinlemeğe hazırlandılar. Zira Dr. Baykamın da sağlık mevzuunda hazırlıklı olduğu biliniyordu. Dr. Suphi Baykam konuşmasına Sağlık Bakanlığının icraatını tehkidle başladı: Sağlık Bakanlığı kadrolarında binlerce münhal vardı; bu münhallere yeni tâyinler yanıldığı iddiası doğru değildi, Hastahanelerde bütün fakir vatandaşların tedavisinin yapıldığı ve bunlara ilâç verildiği iddiası da hakikate uygun sayılamazdı. İlâç fiyatlarının vatandaşın iştira gücüne uygun olduğu ve ancak vüzde 46 nisbetinde yükseldiği de doğru değildi. İlâç fiyatlarında yüzde 150 - 322 arasında bir artış olmuştu ve hattâ Sağlık Bakanı "ilâç fiyatları vatandaşın iştira gücüne uygundur" diye beyanat vardiği gün Bakanlar Kurulu "ilaçn fiyatlarının vatandaşın iştira gücü seviyesine indirileceğini açıklayıvermişti!.

Dr. Suphi Baykam konuşmasında rakam ve vesikalar zikrediyor, verem hastahanelerinde dahi aylarca öksürük ilâcı bulunmadığını söylüyordu. Dr. Bâykamın sözleri Bakanı öfkelendiriyordu. Nitekim hemen yanında oturan Dr. Kemali Beyazıt, Baykamı "Seninki celalleniyor" diye ikaza mecbur kaldı. Az sonra Dr. Lütfi Kırdâr. Suphii Baykam in konuşmasına müdahele etti. Adana milletvekilinin "Tıp mensuplarının maddi re mânevi sıkıntıda olduğu meydanda iken, buna deva olacak bir teklifi Bakanlığın Meclise getirmemiş olması elem vericidir" demesi üzerine Sağlık Bakanı hiddetle "Böyle teklifleri milletvekilleri getirir. Getirmiyorlarsa boğazlarını mı sıkayım" dedi. Dr. Suphi Baykam sözlerine devam etti: "Görüyorsunuz ki arkadaşlar, birinci dâvamız meselelerin teşhisi ve bunlara çare bulacak zihniyetin benimsenmesi dir. Sağlık davaları politikaya âlet edilmemeli, demagoji mevzuu yapılmamalıdır". Dr. Suphi Baykam, sözlerim tamamlamaya fırsat bulamad'. Dr. Lütfi Kırdar yerinden kalkmış "Demagoji kelimesini kabul etmem, sözünü geri al" diye bağırmağa başlamıştı. Dr. Suphi Baykamın Bakana demagog demediğini belirtmesi, Komisyon Başkam Nuri Öznenin "Lütfi Bey, Suphi Beyin sözleri size karşı söylenmemiştir" demesi Bakanın öfkesini teskine kâfi gelmiyordu. Komisyon Başkam Nuri Özsan bunun üzerine toplantıyı tatil etti. Bu sırada, Komisyona katılan milletvekillerinin kahkahaları arasında Dr. Lütfi Kırdar. Dr. Suphi Baykama doğru yürüyor ve Tıbbiyen ruhundan ve yaşlı bir hekim olmasından bahsederek kendisine saygı gösterilmesini istiyordu. Dr. Suphi Baykam ise kendisine saygıda kusur etmeyi düşünmediğim, ancak milletvekili sıfatıyla Bakam murakabe vazifesini yaptığım söylüyordu. Gürültü. Tıbbiyeli ruhunun tesirinden çok. araya girenlerin teskin edici müdâhelesi ile yatıştırıldı ve Dr. Lütfi Kırdar, bakanlığının bütçesinin Komisyondaki müzakerelerini, bundan sonra sükûnetle takip etti.

Ha gayret !..

Bütçe Komisyonundaki müzakerelerde hazır bulunan bir milletvekilini, komisyonda bulunmayan **bir** başka milletvekili, Meclis gazinosunda yakaladı ve sordu:

*— Sağlık Bakanlığı Bütçesinin görüşülmesi bitti **mi?"**

"— Aman kardeşim Bakanlık Bütçesi henüz bitmedi **ama, Bakan** bitti!.."

Dr. Lütfi Kırdar

Daha bunun Umumi Heyeti de var

İçerde 4 AKİS'çi Var!..

İlhami SOYSAL

Geçen haftanın sonunda, Cumartesi günü sisli ve soğuk bir öğle sonrasında AKİS mensupları bir arkadaşlarını daha cezaevinin kapısına kadar götürdüler, demir kapılar Kurtul Altuğun üstüne kapanıncaya kadar oradan ayrılmadılar. İçlerinden biri akıl edip kolundaki saate baktı. Saat 15.31'i gösteriyordu. İçeri giren ne oldu bilinmez ama, dışarda kalanlar- başları önlerine eğik, bir arkadaştan daha ayrılmanın üzüntüsü içinde idarehanenin yolunu tuttular. Herşeye rağmen AKİS'in çıkması icap ediyordu. Üzüntüyle kaybedilecek vakit yoktu. Geride kalanlar için her gidenin bıraktığı boşluğu doldurmak vazifesi düşüyordu. Daha çok, her zamankinden çok çalışmak lazımdı.

Kurtul Altuğun üzerine kapanan demir kapılar, dördüncü AKİS mensubunu da içeri almıştır. Türk Basın tarihinde böyle, dört mensubunun birden cezaevlerinin taş duvarları arkasında kaldığı bir ikinci mecmua yoktur. Sadece bir defa bir gazete -Ulus- bu bahtsızlığa uğramış, dört mensubunu -Nihat Subaşı, Ülkü Arman, Halim Büyükbulut, Şinasi Nahit Berker- taş duvarlı cezaevlerine kaptırmıştır.

Gazete ve mecmualar bir avuç insan tarafından çıkartılır. Hele memleketimizde gazete ve mecmualara hayatiyetini veren bir avuç İnsanın sayışı çok zaman o gazete veya mecmuanın çıkması için çalışan teknik eleman kadrosundan daha azdır. AKİS için de durum böyledir. AKİS'i bir avuç insan çıkarır. Ama zannedilmesin ki bir mecmuanın, hele AKİS gibi sadece çıkartanların değil hemen millet çoğunluğunun inandığı bir dâvanın savunucusu olan mecmuaların bir avuç fikir işçisini hapse atmakla, bu mecmuayı ve savunduğu fikirleri susturmak mümkün olur. Asla! Sunası katiyetle bilinmelidir ki, her gidenin yerine bir yenisi gelecektir. Belki kadrolarda zaman zaman boşluklar olacak, belki mecmua sıkıntılı günler geçirecektir. Ama bir takım insanları hapse atmakla bu mecmua susturulamayacaktır. Bu gün dört AKİS mensubu -Metin Toker, Yusuf Ziya Ademhan, Tarık Halulu ve Kurtul Altuğ- hapistedir. Belki bir beşinci, bir altıncı, hattâ bir onaltıncı AKİS mensubu da hapse girebilir. Ama bütün bunlar, bu memlekette bu mecmuanın savunduğu fikirlere, savunduğu dâvalara inanan insanlar tükenmedikçe -ki buna da imkân yoktur- AKİS'in susması, yılması için yeter sebep olamayacaktır. Eğer bu mecmuanın neşriyatının kalblerine bir zehirli ok gibi battığını, rahatlarını, huzurlarını kaçırdığını iddia edenler, hakikaten rahatlarını arıyorlarsa, bunu AKİS'İ dâva ederek, mahkemelere vererek, mensuplarının cezaevlerine gitmesinde bulmak istiyorlarsa, onlara cesaretle yanıldıklarını söyliyebilirsiniz. AKİS artık bu memlekette, insan gibi yaşamak isteyenler için, bir bayrak olmuştur. Elbette ki bm memlekette bu dâvalara manan insanlar oldukça bu bayrak yere düşmeyecek, elden ele devredilecektir. AKİS'in yıldırımlarından kurtulmak İsteyenler, bu memlekete demokrasiyi D'sinden İ'sine kadar, Hürriyeti, H'sindan T'sine kadar yerleştirdikleri gün AKİS'i kargılarında değil yanlarında göreceklerdir. AKİS'ten ve AKİS'in yıldırımlarından başka türlü kurtulmanın da yolu yoktur.

Memleketimizde mecmualar bir avuç insan tarafından çıkartılır ve yaşatılır dedik. AKİS'in ise bu bir avuç insanından dört tanesi, evet tam dört tanesi cezaevlerinin demir parmaklıkları gerisinde yatmaktadır. Ama inanılmalıdır ki AKİS'İ çıkartan bu bir avuç insandan dördü değil, on dördü de cezaevlerine girse daima bir avuç olarak kalacaktır. AKİS bu güne kadar -beş yıllık neşir hayatı içinde- yedi tane yazı işleri müdürü değiştirmiştir. Bu yedi yazı işleri müdüründen birisi sadece bir hafta -Hamdi Avcıoğlu-, birisi de altı hafta -İlhami Soysal, mesul müdürlük yaptıkları için cezaevine girmemişlerdir. Bunun haricinde bu mecmuanın mesul yazı işleri müdürlüğü yapan Cüneyt Arcayürek, Metin Toker, Yusuf Ziya Ademhan, Tarık Halulu, Kurtul Altuğ sırasıyla cezaevine girmişlerdir. Hem da- bazıları defalarca... Ama ne elde edilmiştir? Hapishanelerde sürünmek? Evet... Onbinlerce liralık para cezaları? Evet... Ama insan gibi yasamak mücadelesinde basına düşen vazifeden AKİS'in kaçınacağını beklemek beyhudedir.

Evet, AKİS'in şu satırların yazıldığı sırada dört mensubu cezaevlerinin demir parmaklıkları ve taş duvarları arkasındadır. Bu tesisi güç bir rekordur. Bu rekorla övünmek aidimizin kösesinden dahi geçmez. Üstelik biz bu rekorun acısını, üzüntüsünü, hattâ başkaları adına hicabım taşıyoruz. Ama günün birinde istediğimiz gibi yazma hürriyetine böylece hak kazandığımıza da inanıyoruz.

Her gün bir tane

Bu haftanın başında Ankara Merkez Cezaevinin kapısı ,bir kere daha çalındı.Geçen Cumartesi Cezavenine giren Kurtul Altuğla Hilonda mukim gazeteci sayısı beşe çıkmıştı - H i l t o n 16 kişiliktir- Pazartesi günü gelen Fethi Girayla bu sayı altıya yükseldi. -Metin Toker, Fatin Fuat Tözer, Şinasi Nahit Berker, Ülkü Arman, Kurtul Altuğ, Fethi Giray- Fethi Girayın 17 gün sürecek olan bu ziyareti bir tekzibi yerinde neşretmemiş olmasındandır. Giray bu seferki mahkûmiyetinde Cezaevinde pek yabancılık çekmiyecektir. Zira daha evvel de 15, diğeri. 17 günlük iki basın suçundan dolayı Hiltonda ceman yekûn, 32 gün ikamet etmişti.

Geçen hafta içinde İzmir t o p lu Basın Mahkemesinde de sayıları hayli kabarık olan basın dâvalarından ikisi karara bağlandı. Demokrat İzmir gazetesi sahibi Adnan Düvenci, Yazıişleri Müdürü Şeref Bakşit ve muhabir Özdemir Hazer birer yıl hapse, gazete de bir ay kapatılma cezasına çarptırıldı. Sebep, D. P. İzmir Milletvekillerinden Rauf Onursalın çocuklarının sünnet düğününü anlatan bir yazı. Demokrat İzmirin Yazıişleri Müdürü aynı gün bir de tekzib yazısını aynı sütunda neşretmediği için ayrıca 15 gün hapse mahkûm edildi.

Gazeteler

Deha imâli...

Zaferin İstanbullu biraderi Havadis, birkaç günden beri. "Vatan Cephesine yeni iltihaklar" ve "Ruh denen muamma" gibi tefrikalarına taş çıkartacak bir yeni yazı serisine başlamış bulunuyor. Bu yeni tefrika, bir röportajdır.Havadisin "hususi muhabir" i meşhur Adanalı füze âlîmi harika çocuk İrfan Mavrukla konuşmalarını, duyduğu, derin hayranlık hislerini de katarak ballandıra ballandıra yazmaktadır. İnan Mavruk. D. P. ileri gelenlerinin alâka ve' hayranlığını kazanmış fakat Ankara Elektrik Mühendisleri Odası bu Adanalı füzeci ile yaptığı mülakat sonunda ,Mavrukun ilmî bir değerden pek daha çok muhayyile kuvvetine sahip olduğu kanaatına varmıştı. Mühendis Odasının mütalâasından çok, kendi görüşlerinin isâbetine inananlar. İhsan Mavruku Amerikaya gönderme hazırlığındadırlar. Seyahatin Adanalı dâhi için istifadeli olacağı muhakkaktır. Tabii Amerikalılar da bu temaslardan büsbütün eli boş çıkmıyacaklâr bu uzaklardan gelen genç âlimi şâşkınlıkla tetkik edeceklerdir. Hele Mavruk, Havadiste çıkan su sözlerini bîr de Amerikada tekrarlarsa, kopacak gürültüyü bir düşünün: "Füze her hangi bir seyyareye vasıl olmak istediği zaman ayrı ayrı parçaları kullanacak ve diğer. seyyarelere ait olan parçalara tecâvüz etmiyecek. yani o cihazları yormıyacaktır. Füze her hahgî bir seyyareye vasıl olmak istediği zaman güneş etrafında tur yapacak ve seyyarenin uzaklığını katedecek kadar güneşten enerji alacaktır".

Ne denir? Tur atana da. attırana da kocaman bir maşallah...

Z A B I T A

Kazalar

Düğüm üzerine düğüm

Geçen haftanın sonunda Cumartesi günü, saat 12'de ilk tahkikat safhası tamamlanarak Ankara ikinci Ağır Ceza Mahkemesine gönderilen bir dosya, bilhassa gazetelerin polis-adliye muhabirlerinin büyük alâkasını çekecektir. Hadise aslında basit bir trafik kazası olmakla beraber, esrarengiz bir polis romanı haline getirilmiş ve ortaya halli gereken bir yığın düğüm çıkarılmıştır. Bu düğümlerin Ağırceza Mahkemesinde, duruşma sırasında teker teker çözüleceği muhakkaktır. Duruşmalara müdahil vekili sıfatı ile katılacak olan Avukat Cahit Torun, aylardan beri hukukçuluğu bırakıp dedektiflik yaptığını söylemektedir. Avukat dedektifin mahkeme önüne getireceği delillerin düğümlerin çözülmesinde ne kadar işe yarıyacağı duruşma sırasında' anlaşılacaktır.

Hadisenin başlangıcı

26 Kasım 1958 Çarşamba günü, sabahın ilk saatlarında ortalık henüz yari karanlık iken Kızılaydan Ulusa doğru büyük bir süratle ilerliyen bir otomobil Sıhhiye kapalı otobüs durağı önünde kaldırıma fırlıyor ve demirlere çarparak durağı yıkıyor. Bu sırada durakta bulunan biri -Ali Börekçi, hemen ölüyor. Kaza mahallîne ilk gelen, Maltepe karakolu devriyelerinden Ahmet Bal ve Niyaâzi Şener adında iki polis memuru oluyor. Bej ve kırmızı boyalı, 17904 plâkalı araba parça parça olmuştur. İçinde iki kadın, iki erkek olmak üzere dört kişi vardır. Erkeklerden biri -Yani Tomaidis- ölmüştür, diğeri - Ronaid Ponds- yaralıdır. Kadınlardan biri -Milagros Sancha- koma halindedir: diğeri .Maria Garcia- kazayı hafif atlatmıştır. Yaralılardan Ronald Ponds İşçi Sigortaları Hastahanesine, Milagros Sancha ile Maria Garcia da Numune Hastahanesine kaldırılıyorlar ve tahkikat başlıyor.

Direksiyonda kim vardı?

Bütün mesele, kaza sırasında direksiyonda kimin bulunduğunun tesbiti etrafında dönüyordu. Eğer otomobil Yani Tomaidis tarafından kullanılıyordu ise, kendisi kaza sırasında öldüğü için cezai takibata mahal kalmıyacaktı. Yok eğer direksiyonda Ronald Ponds bulunuyordu ise, dikkatsizlikle ölüme sebebiyet sucundan muhakeme edilecek ve kazada ölenlerin ailelerine tazminat ödemesi lâzım gelecekti.

Devriye polislerinden Ahmet Bal, ifadesinde, Ronald Ponds'u direksiyondan aldıklarım söylüyordu. Fakat çarpışmanın şiddeti yüzünden otomobilin içinde bulunanlar yer değiştirmiş olabilirlerdi. Bunun için, hâdise' sırasında arabada bulunan şahitlerin, -Milagros Sanchâ ve Maria Garcia - mahkemede söyliyecekleri son derece ehemmiyetliydi. Fakat bu şahitlerin ikisi de halen Türkiyede değillerdi. Marşa Garcia Bey ruta gitmişti; Milagros Sancha'nın ise akıbeti meçhuldü. Otomobilin sağ tarafının demirlere çarpması ve kazada en şiddetli darbeye maruz kalanların Yani Tomaidis ile Milagros olması direksiyonda Ronald ' Ponds'un, yanında Milagros Sancha -nın ve arka sırada da solda Maria Garcia'nin, sağda Yani Tomaidis'in-oturduğu ihtimaline kuvvet kazandırıyordu. Maria Garcia'nın ifadesi de bu merkezdeydi.

Avukatın dedektifliği

Tahkikatı yürüten Savcı Yardımcısı Orhan Erdoğan, İşçi Sigortaları Hastahanesinde yatan Ronald Ponds hakkında tevkif kararı aldırtmıştı. Fakat Ponds'un kırıklarının tedavisi yapıldığından hastahanede kalmasına müsaade edilmişti. Ponds'a hastahanede ihtimam gösteriliyordu. Servet sahibi olduğu için de 70 lira yevmiye ödiyerek kendisine Hikmet Demir adında bir de hususi hemşire tutmuştu. Ponds çok çabuk iyiliğe doğru gidiyordu, öbür taraftan avukatı Mesude Yardımcı da kefaletle

Avukat Cahit Torun

Dedektif Nık!

tahliyesi için uğraşıyordu. Nitekim 3 Ocak 1959 günü Ponds'un 20 bin lira kefaletle tahliyesi, için karar aldı. Ponds da iyiliştiği için hastahaneden çıktı. Kazada ölen Ali Börekçinin karısının avukatı Cahit Torun, Ponds'un serbestçe dolaştığını öğrenince hayretler içinde kaldı. Zira Ronald Pons, Fransız tebaası idi ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre yabancıların kefaletle tahliyelerine imkân yoktu. Bundan başka müdâhil avukatı Ponds'un suç delillerini ortadan kaldırması ve hâttâ sanığın yurt dışına kaçması ihtimalinden de çekimliyordu. Bu sebeple süratle harekete geçti. Mesele Adalet Bakanı Esat Budakoğluna daduyruldu. Bir taraftan avukat Cahit Torun, diğer taraftan artık hâdise ile bizzat meşgul olmak zorunda kalan Ankara Savcısı Rahmi Ergilin talepleri üzerine Birinci Ağırceza Mahkemesi tahliye kararına vaki itirâzları tetkik etti ve 15 Ocak 1959 günü Ronald Ponds'un tevkifine karar verdi. Tevkif kararını yerine getirmek için kendisini arayan polis memurları Ronald Ponds'u ne evinde, ne de sahibi bulunduğu Tantürk seyahat acentasında bulabildiler, Fonds ortadan kaybolmuştu. Arama sonunda Ronald Ponds'un yeniden işçi Sigortaları Hastahanesine giderek yattığı anlaşıldı. Hastahaneye giden polisler Ponds'u iyileşen kolu yeniden alçıya alınmış şekilde buldular. Ponds'un hakkındaki yeni tevkif kararını öğrenerek mi, yoksa hakikaten kolundaki arızanın nüksetmesi yüzünden mi tekrar hastahaneye yattığı noktası karanlık kalmağa mahkumdu.

İkinci Ağırceza Mahkemesinde görülecek olan Sıhhiyedeki otomobil kazası, dâvası, bilhassa halen nerede olduğu, yaşayıp yaşamadığı bilinemeyen şahit Milagros Sâncha'nın ifadesi mevzuubahis edilince değme, polis romanlarını gölgede bırakacak meraklı safhalar arzedecektir.

İKTİSADİ VE MALİ SAHADA

Bütçe

Silâhşörlar hazırlanıyor

Bütçenin Umumî Heyette müzakeresine üç hafta kadar bir zaman kaldigi şu günlerde; her iki tarafta da çalışmalar hızlanmıştır. Bütçe Komisyonundaki mevzii çatışmalardan sonra asil meydan muharebesi Umümi Heyette verilecektir'. C. H. P. adına bu yıl da geçen yıl olduğu gibi İsmail Rüştü Aksal konuşacaktır! İktisadi durumu bahçesindeki çiçeklerden iyi tanıyan Âksal hazırlıklarını çoktan bitirmiştir. Hâlen hakikatleri dile getiren insanların kalb huzuru içinde, konuşmasının son rötuşlarını yapmakla meşguldür. İktidarın yıllardır sadece rakamları değişen nutuklarının yaldızım dökmek, Aksal için zor olmıyacaktır.

İsmail Rüştü Aksal — Samet Ağaoğlu

Mucizeye inananla , inanmayan

Maliye Baltanı Polatkan, bu yıl kendini eski yıllara nazaran daha fazla yalnız hissedecektir. Zira iktisattan anlıyan Ataman ve Somuncuoğlunun yardımlarından bu yıl faydalanamayacaktır. Kendilerine Bakanlık verilen bu transfer kıymetlerden açılan boşluğun nasıl kapatılacağı, D. P. için hakikaten mühim bir mesele haline gelmiştir.

"Atamanın Bütçe Encümenindeki yeri her meselede mütehassıs Behzat Bilgin tarafından imkân nisbetinde doldurulmuşsa da, D. P. adına bütçeyi kimin savunacağının tesbiti -tahmin edileceği gibi- halli.güç bir iş olmuştur. Neticede kalkınmanın daha ziyade edebiyatına vâkıf sabık Sanayi Bakam Samet Ağaoğlunun ismi üzerinde karar kılınmıştır.İyi bir hatip sayılan Ağaoğlu, mucizevi kalkınmanın esrarını . vukufla açıklıyacaktır,

10 yıllık plân

Bu haftanın başında Pazartesi günü, Bütçe Komisyonunun, bilhassa C. H. P. li üyeleri. 10 yıllık ziraat kalkınma programının açıklanmasını merakla bekliyorlardı. Son dış yardım anlaşmasıyla birlikte, bir ziraî kalkınma plânı lâfı da ortaya çıkmıştı. Hattâ Emin Kalafat, bu plâna dayanarak, 1968'de 1 milyar dolarlık zira! mahsul ihraç edileceğini -halen her nevi ihracatımızın yekûnu 300 milyon dolar civarındadır- söylemişti. Ama kimse bu mucizevî plânın ne olduğunu bilmiyordu. İlgililer sorulan sualleri kaçamaklı cevaplarla atlatıyorlardı. Nihayet bu haftanın ilk günü, Bütçe Komisyonunun sabahki toplantısında Ziraat Bakam Nedim Ökmen, öğleden sonraki toplantıda plânı açıklıyacağı müjdesini verdi. Ama Bakan, öğle yemeğinde fikrini değiştirmişti. Özür dilemeye bile lüzum görmeden, istenen izahat; Umumî Heyette vereceğini bildirdi. Ziraat Bakanı öğle yemeği sırasında, meselenin izahı için "şahsen hazır olmadığını" keşfetmişti...

Borçlar

Moratoryum tazeleniyor

Dış borçların konsolidasyonu işinin çabucak neticelenmesinden ümidi kesen türk Hükümetigeçen haftanın başından beri gayretlerini. 6 aylık moratoryomun uzatılmasını temine hasretmiştir.. Moratoryum devresi. yani borçların ödenmesinin durdurulduğu devre Şubatta son bulmaktadır. Bu arada Avrupalı alacaklılarla Pariste yapılan müzakerelerde, anlaşmaya varmak şöyle dursun, görüş ayrılıklarını azaltmak bile mümkün olmamıştır. Avrupalı alacaklılar, borçlunun Şubata kadar eninde sonunda anlaşmak mecburiyetinde bulunduğunu düşünerek tâviz vermeye yanaşmamaktadırlâr. Vâdenin dolduğunu gören Türk Hükümeti .bunun üzerine, moratoryum devresinin uzatılmasını istemekten başka çıkar yol bulamamıştır. Ancak Avrupalı alacaklıları buna ikna etmek, çok zor olacaktır.

Memurlar

Baklava tepsisi...

Geçen haftanın sonuna doğru, gazetelerde Maliye Bakanı Hasan Polatkanın açıkladığı maaşlara yüzde yüz zam haberini okuyan bir memur: "Geç efendim, geç! Hangi yüzde yüz zam, kimi aldatıyorlar? Şu baraj şu fabrika diyorlar. Eh görmediğimize göre inanalım.. Ama insan cebine girecek paranın ne kadar arttığını bilmez mi? Böyle propaganda olur mu?" demekten kendini alamadı. Diğer memurların yüzünde de aldatılmış veya aldatılmak istenmiş olmanın infiali okunuyordu.

Aynı gün, aynı haberi işiten köylü ve işçi vatandaşlar da öfkeli öfkeli "Şu baştakiler de hep memurları düşünürler. Memurlara yüzde yüz zam yapıyorlar.. Ya bizi kim düşür necek ?" dediler. Velhasıl iktidarın bu yeni müjdesi -ticaret erbabı hariç- hiç kimseyi sevindirmedi. D. P. nin propaganda mütehassısları bir defa daha yanılmışlar, maaşlara yapılacak zammın baki miktarını olduğundan fazla gösterme gayreti yüzünden beklediklerinin tam aksi bir netice elde etmişlerdi. İşi gücü propaganda olan D. P., bunu- bile iyi beceremiyor, yerli eksperler bu işi yüzlerine gözlerine bulaştırıyorlardı, Anlaşılan propaganda mevzuunda da Amerikadan bir mütehassis getirmeye ihtiyaç vardı.

Maaşlara yapılan zam, 5 ikramiyenin Kaldırılması ve memurların ödiyecekleri gelir vergisi miktarının artması yüzünden, hakikatte -yüzde 37 yi aşmamaktadır. Baremin en alt kademesinde bulunan 2 çocuklu bir memur evvelce 191 lira alırken, zamdan sonra aylığı - pul parası hariç- 263 liraya yükselecektir. Demek ki bu memurun maaşına 72 lira zam yapılmaktadır. Artış nisbeti; yüze 37 dir. Baremin en üst kademesinde bulunân 2 çocuk sahibi memurun maaşı 1106 liradan 1485 liraya çıkmaktadır.Zam 279 lira artış nisbeti yüzde 34 tür. Bu hesap maaş ve ücretlerden

MİLLİ KORUNMA KANUNU KALKARKEN

Osman OKYAR

Millî Korunma Kanununun hikayesi, bu memleketin tarihinin en hazin yapraklarından birini teşkil eder. Tâ başından beri fiyaskoya mahkûm olan bu teşebbüsün, hiç değilse, hepimiz için bir ders teşkil etmesini, istikbalde bu gibi vahim hatalarm tekerrürüne müsaade hususunda umumi efkârın uyanık bulunmasını temenni edelim.

D. P. İktidarı, memleketin iktisadi hayatına çok pahalıya mal olmuş bu kanunu kaldırmak üzere bulunduğunu 1959 başında söyledi. Zaten 4 Ağustos kararlarından beri, Millî Korunma tedbirlerinden vaz geçilmesi lâzım geldiği aşikâr idi. Buna rağmen D. P, İktidarı, uzun müddet bu havari mevzu hakkında vaziyet almamıştı. Aylar geçtiği halde, memleketin bütün iktisadi hayatını ilgilendiren bir kanun hakkında hükümetin görüşü meçhul kalmıştı. İktisadî hayatı, iktisadi teşebbüsleri, faaliyetleri baltalıyan, bunların inkişafına mâni olan başlıca unsur tereddüt ve şüphenin mevcudiyetidir. Şüphe ve tereddüt baki kaldıkça, fertler ve teşebbüsler, yani hareketlere, yeni hamlelere girişmezler, hattâ mevcut faaliyetlerini dahi gözden geçirerek, bunları, asgari rizikoyu davet edecek şekilde ayarlarlar,

Bugün tereddüt ve şüphe havası piyasada zail olmuş mudur? Fertler ve teşebbüsler umumiyetle kararlarını alacak duruma gelmişler midir? Hayır. D. P. İktidarının tereddütleri ve mütenakız kararları elan devam etmektedir. İktisadî bakımdan hangi yolu takip etmek istiyorlar? Bir İstikamette yürümeğe başladıktan sonra birden vaz geçmiyeceklerini ve başka istikamete yönelmiyeceklerini kim temin der? Milli Korunma Kanununun hikâyesi ve tecrübeleri D. P. iktidarının, maalesef muayyen Ve belirli bir iktisadi siyasete sahip olmadığını açıkça göstermektedir.

Millî Korunma Kanununun ihyası 1956 senedi başlarına tesadüf eder. O sırada, bizzat hükümetin takip ettiği enflâsyoncu politika neticesinde fiyatlarda şiddetli bir yükseliş hareketi başlamıştı. Fiyat hareketleri efkârıumumiyede çok fena tesirler uyandırıyordu. Bu hareketin sebepleri hakkında efkârıumumiyeye izahat vermek, bunun mesullerini arayıp ortaya çıkarmak ve bunları halka teşhir etmek icabediyordu. Esasında, fiyat hareketlerinin festim bizzat D. P. iktidarı idi. işte, o sıralarda halkın memnuniyetsizliğine yeni hedefler bulmak maksadiyle, tüccarın sonsuz kazanç hırsı içinde bulunduğundan, bu hudutsuz kazanç hırsının fiyatlarını yükselmesine sebep olduğundan bahsetmeğe başlandı. Çare ne idi? Devlet iktisadi ve ticari faaliyete müdahale edecek, fiyatları bir nizam altında bulunduracak ve böylece fiyat artışlarını durduracaktı. Başvekil Millî Korunma Kanununun lüzumunu bu şekilde izah ediyordu.

Bu hava içinde Meclise kabul ettirilen Milli Korunma Kanunu tadilâtının ilk tatbikatı şu şekilde tecelli etti: mal ve hizmetlerin imalâtı ve ticareti esnasında, imalâtçı ve tüccarın, maliyete nazaran elde edebilecekleri kârlar için âzami nisbetler tâyin edilmişti. Hükümet tarafından konulan şiddetli cezalara ve estirilen terör havasına rağmen, bu tertip, fiyat hareketlerini durdurmaya muvaffak olmadı. Bilakis, hükümetin enflâsyoncu politikasından hasıl olan fiyat artışını süratlendirmekten başka işe yaramadı.

İlk tatbik şekliyle Milli Korunmanın dâvayı halletmediğini gören iktidar, 1957 senesinde, daha cezri bir yolu tatbik etmek istemiş ve bazı mühim maddelerin -pamuk, meyvalar, zeytin yağı, et, fasulye- fiyatlarını doğrudan doğruya tesbit ve tâyin etme teşebbüsünde bulunmuştur.

Böylece 1956 dan beri Milli Korunma, şeklen mer'î kalmış, hükümleri kanun kuvvetini ifade etmiş, fakat kanun fiilen tatbik edilmemiş, şu veya bu şekilde, meselâ yanlış faturalar İbraz suretiyle mevzuat hükümsüz bırakılmış veya karaborsa vasıtasıyla, doğrudan doğruya kanun dışı hareketlere geniş ölçüde tevessül edilmiştir.

Geriye nazar atfedildiği zaman Millî Korunmanın memlekete ika ettiği maddi ve mânevi zararların hudutsuz olduğu anlaşılacaktır. Mânevi zarar büyüktür, çünkü memleketin iş âlemi durmadan ve çok defa istemiyerek, kanunlara aykırı hareket etmek zorunda bırakılmıştır. Büyük haksızlıklar yaratılmıştır. Bir yandan, Millî Korunmayı ihlâl etmiş olan ufak çapta tacir veya müstahsiller ağır para veya hapis cezalarına çarptırılırken, kanuna aykırı hareket eden bazı büyük tüccar ve imalâtçı, cezadan kurtulmuş ve hattâ geniş kârlar elde etmeğe devam etmiştir. Böylece Millî Korunma cemiyete korkunç haksızlıklar getirmiş, kanuna hürmet hissini geniş ölçüde zedelemiştir.

Diğer taraftan, namuslu olan büyük müstahsil ve tacir kütlesi, hergün kanunun şiddetli hükümlerinden birine çarpılmak korkusu içinde yaşamıştır. Bir düşmanlık eseri, bir ihbar adaletin önüne sevkedilmek için kafi gelirken, ticari ve iktisadi faaliyeti huzur içinde yürütmek mümkün müdür? Pek tabii ki hayır. Bu yüzden pek çok kimse iktisadi faaliyetlerini asgari seviyede tutmayı tercih etmiş, bu da memleketin iktisadi hayatında, büyük maddi kayıplara sebebiyet vermiştir.

İşte, 4 Ağustos kararlariyle, hükümet, enflâsyon politikasının nihayet iflâs ettiğini resmen tasdik etmeğe mecbur olduğu zaman Milli Korunma hükümleri şeklen mer'i, fakat fiilen tesirsiz bulunuyordu. Devletin, iktisadi hayatın en Ufak teferruatına müdahalesini icabettiren bu hükümlerin, normal iktisadi hayatla bağdaşamıyacâğı herkesçe biliniyordu. İktidar da bunu biliyordu ve ecnebi heyetlerle yapılan yardım müzakerelerinde Milli Korunma Kanununun kaldırılmasını kabul etmiş bulunuyordu.

Günlük siyasi hayatımızı, binlerce hattâ milyonlarca müteşebbis ve müstehliki ilgilendiren bu kanun hakkında bir tereddüt havasının devam etmesi her bakımdan çok mahzurlu idi. Meselenin fazla münakaşaya, ileri geri kararlara tahammülü yoktu. Kanunun şu kısmı muhafaza edilerek, bu kısmından vazgeçmek de imkânsızdı. İktisadî hayat bir bütün teşkil, der. Bir kısmını serbest bırakarak başka bir kısmını dondurmak, mantıksız okluğu gibi, umulan itimat ve emniyeti geri getirmez.

4 Ağustostan sonra hükümet ne yaptı? Uzun müddet. Milli Korunma hükümlerini olduğu gibi bıraktı ve kanunun akıbeti hakkında resmi beyanda bulunmaktan İmtina etti. Bu hareket tarzı piyasalara itimatsızlığı artırdı. Nihayet Eylülde, narha tabi tutulan bazı maddeler serbest bırakıldı. Serbest bırakma kararından sonra, pirinç, ve fasulye fiyatlarında artışlar vuku bulunca, hükümet yine tereddüde düştü ve serbest birakma kararından bir hafta sonra, fasulye ve pirinci tekrar narha tabi tuttu. Bu hareket tarzı, hükümetin, muayyen ve belirli bir istikametten mahrum olduğunu bir daha göstermiş oluyordu. Tabiatiyle, itimatsızlık ve keşmekeş devam etti.

Nihayet, sene başında, hükümet, pirinç ve fasulyeyi tekrar serbest bırakmış ve Milli Korunmayı kaldırmak üzere bir kanun lâyihasının hazırlandığını ilân etmiştir. Halbuki tereddüt ve şüphelerin devamına sebebiyet vermemek için kanun tasarısını hazırlayıp derhal Meclise sevketmek ve müstaceliyet ile müzakeresini talep etmek her bakımdan doğru olurdu. Filhakika uzun müddettir kaldırılacağı ilan edilen ve şiddetli cezaları İhtiva eden bir kanunun mer'iyette kalması, hem bu kanunu tatbik etmekle mükellef olanlar, hem kanuna tâbi olanlar için zararlı ve tehlikelidir. Tereddüdün devanı ettiği her gün yeni kayıplara yol açacaktır.

Derece	Eski net maaş	Yeni net maaş	Zam miktarı	Artış yüzdesi
14	191	263	72	87
13	220	303	83	97
12	249	341	92	97
11	278	978	100	36
10	305	418	119	96
9	364	499	129	36
8	419	570	151	96
7	472	643	179	96
6	8 0	753	199	36
5	695	860	225	95
4	716	967	251	95
3	847	1145	298	35
2	986	1922	936	34
1	1106	1485	379	34

kesilen yüzde 6 emeklilik keseneği nisbetinin değişmediği faraziyesine dayanılarak yapılmıştır. Halbuki E-. mekli Sandığının mali durumunun gittikçe kötüleşmesi dolayısiyle, emeklilik keseneğinin arttırılması kararlaştırılmıştır. Bu takdirde maaşlara yapılan zam, yüzde 37 den de az olacaktır. Yukarıdaki tablo, zamdan sonra 2 çocuklu bir memurun barem derecesine göre eline geçecek maaş miktarını göstermektedir:

Acaba bu zamlar memurlara 1950 deki kifayetsiz hayat seviyesini temin edebilecek midir? Realiteyi kötü aksettiren resmi geçinme endekslerine göre yapılan hesaplar bile son zamların memurlara 1950 deki hayatlarını, yaşama imkânını vermediğini göstermektedir. İstatistik Genel Müdürlüğünün hazırladığı geçinme endekslerine göre, 1950'den 1958 yılının Eylülüne kadar hayat yüzde **107** nisbetinde pahalılanmıştır. Son fiat yükselmelerinden sonra pahalılığın asgari yüzde 120 ye eriştiği söylenebilir. Bu takdirde 1950 deki iştira gücünü muhafaza edebilmesi için. baremin eh alt kademesinde bulunan bir memurun 137 lira aylığının 301 liraya yükseltilmesi lâzımdı. Halbuki son zamlardan sonra en alt kademedeki memur ancak 263 lira alacaktır. En üst kademede bulunan memur ise 1738 lira yerine. 1485 lira alabilecektir. Demek ki son zamlara rağmen memurların durumunda 1950 ye nazaran bir düzelme olmıyacaktır.

Ya bir de zam haberi üzerine fiatlar yeniden yükselmeğe başlarsa... Maaşlar dolayısıyla piyasaya 100 milyonlarca yeni iştira gücü sürülecektir. Piyasanın talepteki artışlara ne kadar hassas olduğu malûmdur. Her gün etiket değiştirmeğe alışan dükkan sahiplerinin, eski itiyatlarının tesiri altında fiatları yükseltmeleri mümkündür. Bu takdirde, maaşlara zam hayalden ibaret kalacaktır. İlgilileri halen en çok korkutan mesele budur.

İktisadî Devlet Teşekkülleri ve bankaların personeline - bu müesseselerde hemen hemen herkes barem dışı kadrolardadır - ne miktarda zam yapılacağı henüz belli değildir. Halen bilinen Devlet ve müesseseler bareminin birinci derecesinin aynı hizaya getirildiği -evvelce müesseselerde en yüksek ücret 875 lira idi- ve her yıl verilecek prim ve ikramiyelerin iki maaş **tutarını** aşamıyacağıdır. Maliye Bakanı, barem dışı kadrolarda çalışan personele bir misli kadar -bir misli değil- zam yapılması için kurumlara selâhiyet v**eril**diğini söy!emekle yetinmiştir. Bu vazıh olmıyan izahat, meşhur Vatan Cephesinin İktisadî Devlet Teşekküllerine el attığı şu günlerde, barem dışı personeli endişelendirmiştir. Ücretlere yapılacak zamlarda, D. P. ye yapılacak hizmetlerin kıstas teşkil etmesinden haklı olarak korkulmaktadır.

Ya Personel kanunu?

Bu arada D. P. iktidarının 9 yıldır lâfını ettiği Personel Kanunu -ne ilk, ne de son defa- rafa kaldırılmıştır. Bu konun tasarısı, hizmetlerin âdil esaslara göre sınıflandırılması, maaş ve ücretler arasındaki adaletsizliklerin kaldırılması ve Devlet peraoneli meselesinin rasyonel esaslara bağlanması gayesini sürüyordu. Personel' Kanunu üzerinde yıllarca çalışılmış, az çok tatminkar bir tasarı ortaya çıkmakta. Bu sayede barem anarşisine kısmen son vermek ve nisbeten âdil bir ücret sistemi kurmak mümkün olacaktı. Ama her işte kolaylığı seven D. P. **iktidarı,** işin zorluğu karşısında gerilemiş, "yüzde yüz zam" sloganıyla meseleyi savuşturma yoluna gitmiştir. O halde barem anarşisi ücretler arasındaki adaletsizlikler sürüp gidecektir. Meselâ ayni daktilo hanım, aynı **işi** yaptığı halde çalıştığı yere göre 800 lira, 900 lira veya 1000 lira alabilecektir. Dünmektepten çıkan bir mühendise 120 lira yevmiye verebilecek, 20 senedir Devlet hizmetinde çalışan tecrübeli bir başka mühendis genç meslekdaşından 3-4 misli az maaşla kalabilecektir. Anlatılan ücret meselelerinin halli de **diğer bir** çok mesele gibi, C H. P. iktidarına nasip olacaktır.

DİKKAT: Yine kışkırtmaya başladılar:

Muhalefet maaşlara yüzde yüz zammı da küçümsüyor!

Bazı gazeteler, masa başında uydurulmuş haberlerle ve bir takım yalan yanlış mütalâalarla memurların şevkini kırmağa uğraşıyor

Zam yüzde yüzdür, ve bu maksatla bütçeye 670 milyon lira konmuştur!

Havadis gazetesinden bir başlık

*Ya dayak yememişler,ya **sayı** **b**ilmiyorlar!*

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Güney Kore

Tutturma demokrasi

Güney Kore Cumhurbaşkanı Sygman Rhee, bu hafta başında gayet eğlenceli bir basın toplantısı yaptı. Gazeteciler tarafından sorulan suallerin hemen hepsi, son günlerde çıkarılan "millî emniyet kanunu" ile alakalıydı. Muhalif mebusları gazinoya hapsederek meclîsten geçirilen bu kanun Korede demokrasinin sonu sayılmaktaydı. Halbuki, Sygman Rhee'nin verdiği cevaplara göre, böyle bir kanun demokrasinin, soysuzlaşmasını önleyecek, komünistlerin yıkıcı faaliyetlerine set çekecektir.

83 yaşındaki ihtiyar politikacı bütün bunları söyledikten sonra, ağzındaki baklayı çıkarmakta gecikmedi. Gelecek seçimlerde cumhurbaşkanlığı için tekrar adaylığını koyacaktı. Tabii, bu müjde, herşeyi aydınlattı. Diktatör Rhee halk tarafından sevilmediğini pekâlâ biliyordu, fakat iktidar koltuğundan ayrılmak niyetinde de değildi. Kendisini rahatsız edenleri susturmak için o meşhur kanunu çıkarmış, ondan sonra da bütün kabahati komünistlere yüklemişti.

Fakat bütün bu tertiplerin, dışarıda ve bilhassa Amerikada yutulmadığı da aşikârdı. Amerikan müdahelesiyle bütün kirli çamaşırlarının ortaya çıkacağını bilen Koreli diktatör, şimdi de Korenin millî haysiyetinden bahsetmeğe başlamıştı, Amerikalılar seslerini çıkarmasalar, kendisi yeni kanun sayesinde memleketi gül gibi idare edecek. Korenin ve demokrasinin haysiyetini kurtaracaktı.

Küba

Hemingway'in dedikleri

Geçen hafta sonunda, Amerikadaki radyo dinleyicileri meşhur romancı Ernest Hemingway'in Küba hakkında söylediklerini dehşet içinde dinlediler. "İhtiyar Balıkçı ve Deniz" muharriri Kübada senelerce yaşamış, oradaki halkın çektiklerini yakından görmüştü. Bulunduğu köy defalarca eski diktatör Batista'nın kuvvetleri tarafından basılmış, Castro'ya yataklık edenler türlü işkencelere tâbi tutulmuştu. Hükümet taraftarları ellerine geçirdikleri âsileri saatlerce dövmüşler, bazılarının tırnaklarını kerpetenle sökmüşler, bazılarını da öldürüp büyük çukurlara gömmüşlerdi. Hemingway, yalnız kendi köyünden oniki kişinin bu şekilde can verdiğini söylemekteydi, insafsız Batistacıların öldürdükleri adamlar, köyün en ileri fikirli ve uyanık gençleriydi. Meşhur romancıya göre, bütün bu işkencelerden sonra, şimdi de Castro taraftarlarının intikam hissiyle kan dökmeleri gayet tabii karşılanmalıydı.

Fidel Castro taraftarları Havana sokaklarında

Kan, kan, kan!.. Sonra ?

Fidel Castro'nun Havana şehrine girişinden hemen sonra başlayan idamların ve kurşuna dizmelerin bir türlü durmadığını gören Amerikalılar Kübanın istikbali hakkında endişeye düşmüşlerdi. Bazı Amerikan gazetelerine bakılırsa, bir diktatörlükten kurtulan memleket şimdi başka bir diktatörlüğe sürüklenmek üzereydi. Halbuki Hemingway, Kübadaki tedhiş havasının yavaş yavaş ortadan kalkacağım ve Castro idaresinin eskisinden çok farklı bir idare olacağını söylemekteydi. Amerikalılar bu iyimser sözlere inanmak istediler ama, Havanadan gelen haberler hiç de ümit verici değildi.

Kanlı devri sabık

Bu hafta başına kadar Küba Hükümeti tarafından kurşuna dizilenlerin sayısı 350'yi geçmektedir. Büyük şehirlerin muhtelif noktalarında kurulan halk mahkemeleri suçlular hakkında yıldırım süratiyle hüküm vermekte, verilen hükümler de yıldırım süratiyle yerine getirilmektedir. Fidel Castro'nun ihtilalci subaylarından terekküp eden mahkemelerin en büyüğü Havananın Spor Sarayında kurulmuştur. Sabah akşam binlerce Kübalı -Spor Sarayı 17.000 kişi almaktadır- suçluları iyice görmek için buraya dolmakta. tıpkı bir spor karşılaşmasını seyreder gibi bağıra çağıra mahkeme celselerini takip etmektedir. Hâkimlerin her sözü alkışlanmakta, suçluların her itirazı yuhalarla karşılanmaktadır. Castro'nun sakallı ihtilâlcileri seyircileri yatıştırmak için ellerinden geleni yaptıkları hâlde bîr türlü sükûn temin edilememektedir.

Zaman zaman kalabalığın arasından fırlayan bir ana, Batista taraftarlarının Öldürdükleri oğlunun hesabını sormakta, nişanlısına işkence edilen bir genç kız kendi eliyle intikam almak için yalvarmaktadır. Fidel Castro'nun 28 yaşındaki kardeşi Raul, uzamış sakalı ve meşin ceketiyle ihtilâl mahkemelerini teker teker teftiş etmekte, intikam için haykıranları dikkatle dinleyip notlar almaktadır. Söylendiğine göre, idamların ve kurşuna dizmelerin devam etmesini en çok isteyen de bu genç ihtilâlcidir. Castro takriben 450 kişiden fazla suçlunun idam edilmemesini istediği halde, kardeşi Raul bu sayıyı 1000'e çıkartmak için uğraşıp durmaktadır. Yıllarca dağlarda yaşayan ve içleri intikam hissiyle yanın tutuşan ihtilâlciler eski diktatörün artıklarını ancak bu şekilde temizleyebilmektedirler.

Amerikanın sesi

Son aylara gelinceye kadar diktatör Batistaya silâh yardımında bulunan ve o zaman yapılan işkenceler karşısında sesim çıkarmayan Amerika, şimdi Kübayı baştan aşağıya saran idam dalgasını durdurmağa çalışmaktadır. Kurşuna dizilenlerin sayısını pek fasla, bulan Amerikan gazeteleri bu katliamın önlenmesi için Washington'un harekete geçmesini istemeğe başlamıştır.

Fidel Castro bunları sadistik hislerinin tesiri altında kalarak yapmadığını ve bütün arzunun halktan geldiğini göstermek için gecen hafta gayet dramatik bir toplantı ter-

tip etti. Havanın merkezindeki en büyük meydan ve bu meydana civar caddeler muazzam bir kalabalıkla dolmuştu. Gazeteciler -biraz mübalâğalı olmakla beraber- toplanan kalabalığın bir milyon civarında olduğunu tahmin ettiler. Zaten bütün nüfusu altı milyonu geçmeyen Kübanın altıda biri Fidel Oastro'yu dinlemek üzere Havanaya toplanmıştı. Şehri yerinden oynatan alkış tufanı dindiği zaman, sakallı ve tabancalı ihtilâlcinin hırslı sesi binlerce hoparlörü çınlattı. Castro, eski diktatör Batistadan "Kübalı Hitler" diye bahsediyor, âsilere yapılan işkenceleri, memleket dışına kaçırılan milyonları anlatıyordu. Muzaffer âsi. Amerikanın müdahaleye çalışmasını hiç doğru bulmuyor ve bunun için vaktin artık çok geç olduğunu söylüyordu. Amerika, ani müdahale etmesi gerektiği zaman, yani Batistanın diktatörlüğü arasında sesini çıkarmamış, şimdi de Küba halkının rahatça intikam almasına mânı olmağa başlamıştı. Castro bu müdahale teşebbüslerini şiddetle reddettikten sonra. meydanı dolduran halkın heyecanından istifade için gayet akıllıca bir harekette bulundu. Sakallı âsi, "idamların devam etmesini isteyenler ellerin, kaldırsınlar!" diye bağırdığı zaman, koskoca meydandaki muazzam kütlenin taşkınlığı son haddini bulmuştu. Milyonluk kütlelerin de tasvibini alan Castro ve adamlarının öfkesini anlamak lâzımdı.

Arjantin

Kopan kemer

Arjantin Cumhurbaşkanı Arturo Frondizi bu hafta ortasında memleketine döndüğü zaman hayatından çok memnundu. Geçen hafta Washington'a giderken Başkanın ne derece keyifsiz olduğunu bilenler, Amerikadaki görüşmelerin muvaffakiyetle neticelendiğini anlamakta gecikmediler. Frondizi, bu kısa seyahat sırasında temas edebildiği bütün Amerikan devlet adamlarına Arjantindeki iktisadi şartların bozukluğundan bahsetmiş ve nihayet Kongre önünde verdiği bir nutukla açıkça para yardımında bulunmuştu.

Perondan sonra iktidara yerleşen adama böyle apar topar Washington yoluna düşüren şey, gecen hafta Arjantini baştan basa kaplayan grev dalgası olmuştu. Memleketteki /bütün işçi sendikaları ve muhtelif konfederasyonlar azalarına umumi grev emri vermişler ve Arjantinin İktisadi hayatı üç dört gün için âdeta felce uğramıştı.

Arjantin işçilerini greve sevkeden vaziyet, dünyanın bazı memleketlerindeki -ve meselâ Türkiyedeki- vaziyetten pek farklı" değildi. Peron memleket dışına kaçtıktan sonra, Frondizi, selefinin yaptıklarını gölgede bırakmak istercesine, plânsız bir yatırım politikası takip etmeğe başlamıştı. Arjantinin her tarafında geniş yollar yapılıyor, et konserveciliğini daha da genişlettirecek muazzam fabrikalar inşa ediliyordu. Tabii bütün bunlar para isteyen işlerdi. Görülmemiş iktisadî kalkınma için Amerikan yardımı ve yabancı sermaye yatırımları kâfi gelmeyince, bu defa en kolay çare olarak, banknot fabrikasının imalâtına başvurmak icabetmiş, bunun arkasından da enflâsyonun bütün kötü tesirleri kendisini göstermeğe başlamıştı.

Fiyatların gittikçe yükseldiğim -Arjantin bu bakımdan Türkiyeden sonra ikinci gelmektedir- gören Frondizi, yapılan yatırımlar sayesinde herşeyin düzeleceğini ümit etmişse de, iktisadın haşin kanunları başkanın iyimserliğini boşa çıkarmıştır. Arjantin hükümeti, enflâsyonu durdurmak için. zam politikasına ve iştira gücünü frenliyecek başka tedbirlere başvurunca, halkın memnuniyetsizliği daha da artmıştır. İşte geçen hafta, memleketi saran grev dalgası bu umumî memnuniyetsizliğin ifadesiydi. Aynı zamanda, Arjantinde karışıklık çıkarmak için fırsat kollayan Peronistler ve komünistler de bu müsait durumdan istifade etmeğe çalışmışlardı. Fakat, Amerikanın yaptığı yardım vaadleri ve orduyla polisin aldıkları çok sert tedbirler sayesinde, Arjantindeki iç harp tehlikesi şimdilik önlenmiştir. Bu arada, kalkınmacı Frondizi de, halka kemer sıktırmanın bir haddi olduğunu çok iyi anlamıştır.

Harold MacMillan

Hodri meydan

İngiltere

Seçim sathı maili

İngilterenin yavaş yavaş umumî seçimlere hazırlanmakta olduğnu bu haftaki bazı belirtilere bakarak anlamak mümkündü. Başbakan MacMillan, bir konuşma sırasında, seçimlerin normal tarihten önce yapılabileceğim ima eden bazı sözler söyledi. Ayrıca, muhtelif gazeteler seçim tahminleri yayınlamağa, başladılar. İngilterede simdi hâkim olan kanaate göre, hükümet, seçimlerin önümüzdeki Mayıs ayında yapılmasına karar verecek ve böylece -aslında 1960 Mayısında yapılması gereken seçimler- bir yıl önceye alınmış olacaktır.

Muhafazakârlara 59 kişilik ekseriyet kazandıran son 1955 seçimlerinden beri İngilterenin dış siyasetinde vuku bulan değişiklikler, dünyanın dört bir tarafında çıkan yeni hâdiseler ve nihayet memleketteki iktisadî durum, hükümete milletin nabzım bir defa daha yoklamak ihtiyacını hissettirmektedir. Dış siyasetteki Süveyş ve Kıbrıs meselesinden sonra, içeride bir de işsizlik meselesinden bahsedilmeğe başlanmıştır. Gerçi İngilterenin dış ticaret muvazenesi her zamankinden iyi durumdadır ve İngiliz lirasının itibarı hayli yüksektir ama. bir taraftan da enflâsyonu durdurmak için isçilerin hiç de hoşuna gitmeyen bir is siyaseti gitmek icabetmistir. Ücretlerdeki yükselişi frenlemek maksadıyla büyük sanayicilerin tazvikiyle girişilen ve hükümet tarafından âdeta teşvik edilen issizlik hareketi, bu bugün ortaya 500.000 kişilik bir işsiz kütlesi çıkarmıştır. Bu kütlenin de gelecek seçimlerin neticesi üzerinde tesirli olabileceği tahmin edilmektedir,

İngilterenin iki büyük partisi arasında fark son seçimlerde de pek fazla değildi. Muhafazakârlar 13. 300.000 rey almışlar. İşçiler de 12.400.000 reyle onları yakından takin etmişlerdi. Reyi erdeki bu yakınlığa rağmen, tek adaylı secim bölgeşi ve basit ekseriyet usûlüne dayanan İngiliz seçim , sisteminin hususiyetleri. Avam Kamarasındaki durumun Muhafazakâr Parti lehine çok daha elverişli bir şekilde tecelli etmesine yolaçmıstı. Şimdi. İşçilerin bütün iddiası. Muhatazakâr hükümetlerin siyasî ve iktisadî sahalardaki hataları yüzünden rey durumunun kendi lehlerine dönmüş olduğudur. Halbuki, İngilterede muhtelif müesseseler tarafından yapılan anketler, halk efkârının iki parti arasında şimdilik eşit olarak bölündüğünü ortaya koymaktadır. Bu bakımdan, önümüzdeki aylarda Muhafazakâr iktidarın, gerek dış siyaset sahasında gerekse iktisadi sahada son derece dikkatli davranması ve hassas terazinin öbür tarafa doğru eğilmesini önlemesi icabetmektedir.

R A D Y O

İdareciler

Fuat Adalı meselesi

Geçen hafta, Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı müsteşarı Fuat Adalının vazifesinden alındığı ve Başbakanlık Umumî Murakabe heyetine tayin olunduğu haberi bir Ankara gazetesinde yayınlandı. Müsteşarın vazifesinden alınmasına sebep olarak, Fuat Adalının birkaç ay önce Ankara Radyosunun bir batı musikisi yayınına müdahale etmesi olayının basında ve münevver çevrelerinde uyandırdığı büyük antipati gösteriliyordu. Ankara Radyosu, Alman bariton Dietrich Fischer -Dieskau'nun söylediği bir Schubert liedleri plâğını yayınlarken müsteşar Adalı telefonu açmış ve "bu adamı ne diye anırtıp duruyorsunuz, milyonlarca insan bunu dinler mi sanıyorsunuz?" diye çıkışmıştı. Olay derhal basına ulaşmış, o günden beri yerli ve yabancı basında müsteşarın bu hareketini şiddetle tenkid eden 70'deri fazla makale çıkmıştı. Adalı aleyhine açılan kampanyada en çok yazı yazan, musiki tenkidcisi Faruk Güvenç olmuştu. Güvenç aynı zamanda, Ankara radyosunda tonmaysterdi ve batı musikisi programlarının hazırlanmasında Müzik Yayınları Şefi Bülent Arelîn yardımcısıydı. Ankara Radyosunun batı musikisi yayınlarının ulaştığı üstün seviyede onun çalışmalarının rolü çok büyüktü. Fakat Adalının telefonundan sonra herşey değişmiş, herşey eski halinden betere dönmüştü. Radyonun yeni müdürü Hikmet Münir. Adalının 'müdâhalesini, kendi alaturka radyo idareciliği anlayışına göre istismar etmesini bilmiş, radyonun bütün kültür yayınları susturulmuş, batı musikisi günün geç saatlerine atılmıştı.

Bu durum karşısında Faruk Güvence radyodan istifa etmek ve savaşına radyo dışında, basında devam etmekten başka çare kalmıyordu. Radyodan ayrıldıktan bir müddet sonra Güvenç, Alman kütüphanesinde çalışmaya başladı. Alman sefareti çevreleri gerçi. Basın Yayın müsteşarının, bir Alman şarkıcısının söyleyişini "anırma" diye vasıflandırmış olmasından hiç hoşlanmamışlardi. Gelgelelim Alman sefareti bir yandan da, kendi kütüphanelerinde çalışan birinin Türk Hükümetinin ileri gelen memurlarından biriyle çatışmasını politik bakımdan mahzurlu görüyordu. Durum Faruk Güvence bildirilince, savaşcı musiki tenkidcisi Alman Kütüphanesindeki vazifesinden de istifa etmeyi tercih etti.

Üzülen adam

Öte yandan Fuat Adalı bir hiddet anında radyonun yayınına yaptığı müdahalenin böyle, dalbudak saran bir olay haline gelmesine üzülüp duruyordu. **Gerçekten, basın** tarihimizde, Adalının telefonu ve bunun kadar ve sürekli tepkiler uyandıran olaylar çok değildi. Türk basınının, batı musikisi dâvamızla ilgili bir mesele üzerinde bu derece hassas davranacağı tahmin edilmezdi. Basındaki tepkiler, bir idareciyi yerinden etmiye yeter de artardı bile. Zaten Basın Yayın çevrelerinde Fuat Adalının, Bakan Somuncuoğlunun gözüne artık pek sempatik görünmediği söyleniyordu.

Fuat Adalı

Ayıkla pirincin taşını

Ne var ki Fuat Adalı, başka bir vazifeye tâyin olunduğu haberine rağmen, geçen haftanın Sonunda henüz makamındaydı ve durumunda bugün için hiç bir değişikliğin bahis mevzuu olmadığını söylüyordu. Zaten bugün, Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı, kanunen teşekkül etmiş bir bakanlık değildi. Müsteşar Adalı da maaşını Tapu Kadastro Umum Müdürlüğünden almak suretiyle müsteşarlık vazifesini görüyordu. Şimdi ise Tapu Kadastroya yeni bir tayin yapılması gerektiğinden, Adalının' maaşım »Umumî Murakabeden alması uygun görülmüştü.

Hem Fuat Adalı, Basın Yayın müsteşarlığından fiilen uzaklaştırılmış olsa bile, bunun radyoya hiçbir faydası olmıyacaktı. Adalının vazifesinden atılması ancak, telefon olayı dolayısıyla kendisine hiddetlenmiş olanları teskin etmekten, sevindirmekten başka pratik bir fayda sağlıyamazdı. Oysa Adalının müsteşarlık vazifesinde, kalması, bu pratik faydayı pekâlâ sağlıyabilir. Adalı, otoriterini kullanarak, radyo, müdürü Hikmet Müniri tutmuş olduğu sakat yoldan çevirebilirdi. Ama Fuat Adâlı bunu yapmamakta, radyoya artık hiçbir müdahalede bulunmamakta israr ediyordu. Zaten, birkaç ay önce yanmış olduğu telefonlu müdahalenin de doğru olmadığını kabul ediyordu. Sebep olarak da Basın Yayın müsteşarının kanunen böyle bir selâhiyeti olmadığını gösteriyordu.

İzaha muhtaç bir görüş

Fuat Adalının gösterdiği sebep izana muhtaçtır. Basın Yayın Bakanlığının müsteşarının, o bakanlığa bağlı bir radyonun işlerine müdahalede bulunmaktan, fikir, hattâ emir ve talimat vermekten kaçınmayı makul sebeplere bağlanabilecek bir hareket değildir. Nitekim; Fuat Adalının Ankara Radyosuna telefonu açıp, yapılan yayın dolayısıyla karşısına çıkan memuru azarlaması geniş tepkiler uyandırdıysa bunun sebebi başlı başına müdahalenin kendisi içindeğil, mevzuu, sebepleri ve tarzı içindir.

Bu hareketi Fuat Adalıyı etrafa, geri kafalı, batıya düşman, hatta bir mürteci olarak tanıtmıştır. Bu intihaların ne kadar yanlış olduğunu Adalıyı yakından tanıyanlar -ve olayı duydukları zamap hayret içinde kalanlar- çok iyi bilmektedirler. Fuat Adalı. Avrupada tahsil görmüş, üstelik batı musikisini seven,hatta evinde geniş bir plâk koleksiyonu olan bir şahıstır. Basın Yayın müsteşarını malûm harekete, batı musikisinin halka benimsetilmesi hususundaki -münakaşa edilebilir- inançları sevketmiştir, Ona göre batı musikisi, hafiften ve kolaydan başlıyarak ağıra ve güce doğru gitmek suretiyle halka benimsetilmelidir. Bu inancın yanlışlığı, aynı yolu tutan eğitimcilerin, bunca yıldır Türk halkının çoğunluğuna batı, musikisini kabul at» tirmekte bir arpa boyu bile ilerlememiş olmalarıyla ispatlanabilir. Fuat Adalı öte yandan, bilhassa taşra şehirlerinde, köy ve kasabalarda, halk radyoyu saat 10'a kadar dinlediğinden, o saate kadar batı musikisi yayını yapıldığı zaman hemen radyonun düğmesinin çevrildiğini, daha da beteri, propaganda maksadiyle alaturka yayın yapan bazı yabancı radyoların açıldığını, bunu önlemek için saat 10'a kadar batı musikisi yayını yapılmaması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu görüşte mücerret olarak bir gerçek payı olabilir. Fakat şu da unutulmamalıdır ki Ankara Radyosunu dinleyenlerin çoğunluğu, D. P. propagandasına âlet edilen ajans haberlerinde ve radyo gazetesinde de düğmeyi çevirmekte ve yabancı radyolara başvurmaktadır, öyleyse niçin Fuat Adalının yıldırımlarına Schubert hedef olmuştur da radyo gazetesi veya haber bültenleri olmamıştır ?

Namuslu bir kişi

Basının açtığı kampanya süresince Fuat Adalının davranışı hiçbir zaman efendilik, dürüstlük sınırlarını aşmamıştır. Basın Yayın müsteşarı, aleyhinde yazılan çok, sert yazılara savcılık kanalıyla tekzip gönderme suretiyle, cevap verme yoluna sapmayı aklına bile getirmemiş, yaptığı hareketi tevile kaçmamış, tavzih gerektiği zaman bunu gazeteye bir okuyucu mektubu gibi bildirmeyi tercih etmiştir.

Bundan başka, hakkında yazılan yazılar için savcı, dâva açma müsaadesi almak için kendisine müracaat ettiği zaman, böyle bir müsaade vermeyi şiddetle reddetmiştir.

K A D I N

Sosyal Hayat

Kadınlık dramı

Havadis eskidir: İngrid Bergman, hayatını bir fırtına gibi sarsan Roberto Rosselini'den ayrıldı. Çok geçmeden de başkası ile evlendi. Rosselini ile Bergman'ın ayrılmasına sureta bir Hintli güzeli, Sonali Das Gnpta sebep olmuştur. Aslında İngrid Bergman, sekiz senedir hakiki bir dram hayatı yaşıyordu. Onun büyük problemi birçok meşhur kadının, hatta meşhur olmayan kadınların problemidir. O kuvvetli, üstün bir kadındı. Mesut olabilmek için daima kendinden kuvvetli, kendine üstün bir erkek aramış ve bunu bulamamıştır. O zaman kendi kendisiyle savaşmış kuvvetli şahsiyetini boğmağa çalışmıştır fakat bu mümkün olamamıştır. İşte onu sevdiği adamdan ayıran asıl budur. Sonali Das Gupta'nın "bu işteki rolü ise. zamanında yollarının üstüne çıkmış olmasından ibarettir.

İngrid Bergman'ın gizli dramını bugün binlerce kadın yaşıyor. Bu erkekle kadın arasındaki ezeli mücadelenin bir neticesidir. İşte Bergman'ın hayatı bu yüzden ilgi çekicidir.

Kuvvetli erkek peşinde

İngrid Bergman 1950 senesinde henüz ilk kocasından boşanma kararını almadan. Romada Rosselini ile aynı apartman katına taşınmış ve ondan bir çocuk doğurmuştu. İşte bütün Amerikanın kendisine düşman olmasına sebebiyet veren şey budur. Çünkü o yalnızca kocasını ve kızını terk edip gitmekle kalmamış, aynı zamanda aşkı uğruna içtimai kaideleri hiçe saymıştı. Bergman o zamanlar, kıskanç ve inhisarcı bir erkek olan Rosselini'de aradığı kuvvetli erkek tipini bulduğunu sanmıştı. Zaten Rosselini'n'n çevirdiği "Açık şehir Roma" İsimli filmi seyrederken de o, nihayet aradığı sanatkâr rejisörü bulduğuna hükmetmemiş miydi? Fakat hakikat hiç te böyle değildi. Cicim ayları geçtikten sonra Bergman. Rosselini'nin çabuk öfkelenen, çabuk affeden, çabuk köpüren, çabuk yatışan bir zayıf adam olduğunu anlamıştı. Bütün sanatkâr tarafına rağmen o, aynı zamanda başarısız bir rejisördü.

Yaradılışın rolü

Lâtin karakteri ile şimal karakteri elbette birbirinden farklı olacaktı. Bergman önce bu farkı çok eğlenceli bulmuş, hattâ lâtinleşmeye, kocasının üstün fikirlerini tasvip ederek oturup çocuklarına yün örmeğe çalışmıştı. "Herhangi bir münakaşada İtalyanların birbirlerini öldüreceklerini sanırsınız" diyordu "fakat çok geçmeden öpüşürler. halbuki İsveçte insanlar birbirlerine pek nadiren kızarlar buna mukabil yirmi sene dargın durabilirler. İngrid Bergman ne kadar soğuk kanlı, melodik, makulse Rosselini o kadar ateşli, artist ruhlu ve ilhamlarına tâbi idi. Bu mizaç ve karakter farkları sanat sahasında çarpıştığı zaman, karı koca arasındaki anlaşmayı devam ettirmek imkânsız oluyordu.

Sanatta başarısızlık

İngrid Bergman'ın ilk büyük ıstırabı Rosselini ile iyi bir film çeviremiyeceğini anlaması ile başlar. İngrid ile Rosselini meşhur Stromboli'den sonra dört film çevirdiler. Dördü de tam bir başarısızlığa uğradı. Rosselini hakikaten iyi bir sanatkârdı ama bir rejisöre lâzım olan birçok şeyden mahrumdu. Mesela o senaryoya sadık kalarak çalışmıyor, hattâ esaslı bir senaryoya dayanmıyor, muhavereleri ceplerinden çıkardığı zarfların sırtına yazmakla iktifa ediyordu, film tekniğinden habersizdi. Sokaktaki adamı filme almakta ve röportaj tekniğinde ne kadar mahirse suni bir sahne yaratıp onu çevirmekte o kadar kabiliyetsizdi: "1951 Avrupası" isimli filminin salon sahneleri bir rezalettir. Bergman kocasının rejisörlük kabiliyetinden şüpheye düşünce dünyasının yıkıldığını hissetti ama, daha uzun seneler izdivacım ve aşkını kurtarmak için çırpındı, sanat anlayışını ve büyük kabiliyetini de bu aşka feda etmek yolunu tuttu. Rosselini'den ayrıldıktan çok daha sonra bile, "Beraber çevrilmiş güzel bir film bizi kurtarabilirdi" demişti. 1954 senesinde İngrid Bergman yeni bir ümitle yepyeni bir işe başladı, madem ki Rosselini ile film çeviremiyorlardı, bir opera hazırlıyacaklardı. Bu iki sanatkârın son anlaşma ümitleri idi. Rosselini'nin" rejisörlüğünü yaptığı bu operayı İngrid Bergman bir sene oynadı. Romada, hattâ Pariste oldukça iyi karşılanan opera, İsveçte bir fiyasko oldu ve münekkidlerin en zehirli oklarına hedef teşkil etti. İsveçliler Bergman tiyatro kumpanyasını para kazanmak için memleket memleket dolaşan bir cambazhaneye benzetiyorlardı. Sirki idare eden Rosselini idî ve İngrid Bergmanı gösterip hayatını idame ettiriyordu. Ingrid Bergman bu acı tenkidlere göz yaşları ve isyanla cevap verdi, basınla fena halde bozuştu. Fakat bütün bunlarda bir hakikat payı olduğunu da kabul etti. Artık kocası ile yeni bir sanat denemesine girişmedi. O zamanlar bedbahtlığının müsebbibi olarak daima gazetecileri itham ediyor, onların hakikatleri teşhir etmelerine tahammül edemiyor, fakat kendisini bu tenkidlerin tesirinden de kurtaramıyordu.

İngrid Bergman

İnandırmayan tebessüm

Parasızlık

Sanat hayatındaki başarısızlığı parasızlık takip etmeseydi acaba İngrid Bergman kocasından başkası için oynamayı ve film çevirmeyi kabul eder miydi? Bu sualin cevabını vermek herhalde oldukça müşküldür. Çünkü o, hakikaten sanatı ve aşkı arasında korkunç bir mücadele yaşıyoydu. Fakat onun bu şekilde hareket etmesi artık bir zaruret olmuştu. 1956 senesinde Rosseliniler tam bir iflasa doğru gidiyorlardı. İşte bu yüzden aile dostları olan Jean Renoir, İngrid Bergman'a film çevirmeyi teklif ettiği zaman. Rosselini bunu kabul etmek zorunda kaldı. Karısı da başka çıkar yol görmüyordu. Devamlı bir parasızlık içinde idiler. Rosselini para peşinde koşmaktan sanatı ile meşgul bile olamıyordu. Fakat aynı teklif 20th cantury Fox tarafından yapılınca Rosselinilerde kıyamet ve peşinden de, dananın kuyruğu koptu. "Anastasia" İngrid Bergman için bir zafer, Rosselini için bir felâket habercisi İdi.

Kocasının itirazına rağmen bu filmi çeviren sanatkâr kadın artık sanatını aşkına feda edemiyeceğini, şahsiyetini öldüremiyeceğini anlamıştı. Fakat Rosseliniyi hâlâ seviyor ve sanat ile askı birbirinden, ayırarak izdivacını kurtarmayı ümit ediyordu. "Anastssia" çevrilirken, rejisör Anatole Litvak bunun imkânsız olacağını anlamıştı: İngrid Bergman projektörlerin ışığında her zamandan daha çok parlarken, büyük sanatkâr Rossellininin işsiz güçsüz kameralar arkasında dolaştığını görmek cidden çok acıklı idi. Anastasia, İngrid Bergmana ikinci Oskar mükâfatını kazandırdı, fakat Rosse-

linileri bedbaht etti. Bergmanın bundan sonra bir piyeste oynamayı kabul ederek Pariste yerleşmesi ise bardağı taşıran damla oldu. Hu piyesi oynadığı müddetçe, kocası onu tek bir defa olsun seyretmedi. İlk temsil gecesi. İngrid Bergman'in soyunma odasında bekledi fakat temsil sonunda salonu yıkan alkış seslerini duyunca kıpkırmızı oldu ve derhal oradan da uzaklaştı. İşte İngrid Bergman bunu affedemedi. Bu bir basitlikti.

Rosselini İtalyaya döndü., fakat orada hayatını dahi kazanamıyor, karısının başka bir sanat anlayışına hizmet ederek, alkışlar uğruna hakiki sanata ve sanatkâr Rosselini'ye ihanet ettiğine inanıyordu. İşte bu sırada eline bir fırsat geçti : Doküman filmleri çekmek üzere Hindistana gitti. Oradan kaç yıldır peşinde koştuğu hakiki sanatı getireceğini düşünüyordu. Getire getire Sonâli Das Gupta'yı getirdi.

Kadın ve sanatkâr

İngrid Bergman kocasının yeni aşk macerasını duyunca hıçkırarak ağladı. Çok ıstırap çekiyordu, fakat yeni angajmanlar yaptı ve Rosselini'nin ayrılma teklifini sükûnetle karşıladı. Rosselini, bütün erkekler gibi ancak himayesi altına alabileceği bir kadınla mesut olabilirdi. Zaten İngrid Bergmanın da aradığı aynı şey değil miydi? Yalnız hakikate karşı koymak ve buru suni şekilde elde etmek de imkânsızdı.

Moda

Heryerde neş'e

Modanın giyimde olsun dekorasyonda olsun, bugün üzerinde durduğu en mühim şeylerden biri iç açıcı ve neşeli bir hava yaratmaktır. En ağır ve pahalı şekilde döşenmiş evlerde dahi ferahlık verecek bir renk, teferruat aranmış ve güzel hoş buluşlar en sade ve basit. dekorasyonlu evlere bir yenilik bir cazibe vermesini bilmiştir. Bugün renkli otomobiller ve renkli binalar yağmurlu bir kış gününde sokaklari süslüyorsa, kadınlar da kapalı bir havada yatak odalarını renkli, emprimeli çarşaflarla süslüyorlar, kocalarana iç açıcı renkli hatta çiçekli kumaşlardan pijamalar ya-, piyorlar, çocuklarını neşeli renkleme giydiriyorlar, her an meselelerle dolu ağır vazifelerle yüklü hayatın dış görünüşünü hafifletmeye, böylece enerji ve kuvvet kazanmaya çalışıyorlar.

İşte bu görüş yepyeni bir giyim kolunun doğmasına Seben olmuştur: ev kıyafetleri. Eskiden kadınlar evlerinde eskimiş süslü elbiselerini gözden çıkardıkları demode kıyafetlirini giyinir ve ev için hususi elbiseler dikinmezlerdi. Hatta kışın üşümemek için kocalarının sabahlıklarına sarınan ve onların yün çoraplarını ayaklarına geçiren kadınlar çoktu. Dışarıda göz kamaştıran şık bir kadının evde cadı gibi dolaşmasını kimse fazla yadırgamazdı. Bugün tamamiyle aksidir. Kadının en çok dikkat edeceği kıyafet ev kıyafetidir. Bunun için fevkâde güzel ev içi modelleri düşünülmüştür. Genç kızlar ve ince kadınlar için vücudu sıkı sıkı saran pantalonlar en akla gelmez kumaşlardan kareli, çiçekli yünlülerden, çizgililerden yapılmıştır. Svter altında giyilecek olan plili ısıtıcı kalın etekler de gine en eğlenceli kumaşlardan, renkli kalın, tüy gibi yumuşak ve hafif yünlülerden dokumalardan yapılmaktadır. Terlik yerine renkli, yumuşak ev pâpuçları kullanılmakta ve çok cazip desenli örgü şosetler kocanın çorabının yerini tutarak kadınları üşümekten korumaktadır. Tâbii bir farkla ki, bu çoraplar tam kadının ayağına göredir.

D.P.li Bir Ev Kadını Arıyorum

Jale CANDAN

Haberi bir gazete verdi: D. P. li kadınlar geçim sıkıntısı çekmiyorlarmış! Başlığı okudum, tekrar okudum. Bu, olsa olsa bir muzip gazetecinin oyunudur diye düşünüyordum, Fakat hayır, tafsilâtı okuyunca gazetecinin ancak duyduklarını aksettirdiğini anladım. Demokrat Partili kadınlar toplanmışlar, bolluktan, ucuzluktan bahsetmişler sonra D. P. ye dua, C. H. P. ye beddua edip dağılmışlar.

Bu haberi okuduğum günden beri hep, D. P. li bir ev kadını arayıp duruyorunn niyetini geçim sıkıntısı çekmemenin sırrına ermek. Fakat aksi tesadüf, bir türlü D. P. li bir ev kadınına rastlıyamadım, hâlâ da geçim sıkıntısı çekmekteyim. Ama doğrusu mühim olan bu değil, İtiraf etmek lâzım ki 'biz geçim sıkıntısına çoktan alıştık. O derece alıştık ki, kırk yılın başı pek te fahiş olmıyan bir fiyatla karşılaşacak olursak, gözlerimiz fal taşı gibi açılıyor. Benim alışamadığım başka birşey var. Şu siyasi parti kapıları yok mu, oradan geçenlere bir hal oluyor onu anlıyamıyorum. Bu kapılarda bir keramet var. Oraya hepimize benzer , insanlar olarak girenler başka türlü çıkıyorlar. Gözleri görmez, kulakları doymaz oluyor. Dilleri ise bir çözülüyor, bir çözülüyor ki konuşmaktan dinliyecek halleri kalmıyor. Bazan bu sihir bozulmuyor değil, adam hirşeyler görmeye başlıyor, başlıyor ama görmesiyle de kendisini kapının dışında bulması bir oluyor, içerisi muhakkak efsunlu. Oraya girenleri ne manavın, kasabın etiketi; ne gaz kuyruğu, ne ilâç yokluğu uyandîrabiîir. Bence D. P. li kadınmların geçim sıkıntısı çekmemelerinin sebebi bu..

Eh bunu da anladık diyelim. Büyüye akıl sır erer mi? Evvelden inanmazdım, geçim sıkıntısı çekmiyen D. P. li kadınları duyunca büyüye de inanır oldum.

Şu halde Allahı neden yardıma çağırıyorlar? Onlar nasıl olsa bolluk içinde, huzur içinde geçinip gitmiyorlar mı? Allah, asıl ötekilere, sihirli kapılardan geçemedikleri için, sıkıntı içinde, değil ayın sonuncu haftasını getiremiyenlere, manavın önünden içlerini çekerek geçenlere, eczahane kapılarından elleri boş dönenlere lâzım.. Hayır, siyasi mücadele bu şekilde olmaz. İçerdekiler dışardakilerin aynı sihire kapıl - madıklarını düşünerek konuşmak zorundadırlar. Yoksa kimse inanmaz, söylenen sözler de ancak bir mizah mecmuasını süslemeye yarar. D. P. li kadınlar, şayet partilerine hizmet etmek istiyorlarsa -ki bu onların en tabii haklarıdır- herşeyden evvel hakikate uygun şekilde konuşmaya dikkat etmelidirler. Onlar çıkıp: sıkıntı çekiyoruz, sıkıntı çekeceğiz çünkü fon sıkıntının sonunda refaha kavuşacağımıza inanıyoruz diyebilirler. Bu bir görüş, bir inançtır ve şüphesiz müdafaa edilebilecek bir tarafı da vardır. Karşıdakiler belki o zaman onları "biz de bu sakıntıya razıyız ama bunun hürriyet ve eşitlik içinde, murakabe ile daha iyi başarılacağını zannediyoruz" diyerek cevaplandıracak ve işte bundan sonra mücadele zevkli olduğu kadar da faydalı bir şekil kazanmış olacaktır.İşte böyle bir müvadele sonunda mevdana çıkacak hakikat şudur ki, bugün Türkiyede bir parti mücadelesi değil bir zihhiyet mücadelesi vardır ve aslında, bu mücadelede birbirlerine yakın olanlar, aynı partiden olanlar değil aynı fikirde olanlardır. İdealistlerin hem bir tarafa boca edilmesi ise herhalde iyi düşünenleri şimdiden telâşa vermeğe yetmelidir: nihayet gayemiz tek parti devrine dönmek değildir!

Ne olursa olsun, herhalde Allahın D. P. li kadın1arın işine karışacağını sanmam; Zaten hergün radyoyu dinliyorum: henüz onun vatan cephesine iltihak ettiğini duymadım!

C E M İ Y E T

Gazeteciler Balosu hazırlıklarına katılanlar

Bugün var, yarın yok

Son zamanlarda, Ankara Gazeteciler Cemiyetinin Atatürk Bulvarınaki lokaline girip çıkan şık ve zarif kadınların sayısının artması, hanımların gazetecilik mesleğine -hattâ Ankara Hiltonda ikameti bile göze alarak- rağbete başladığı kanaatini uyandırmaktadır. Ama işin aslı başkadır. Sosyetenin tanınmış hanımları, Cemiyette gazeteciler ve yabancı basın ateşeleri ile ,bir masanın etrafında toplanın 14 Şubat gecesi Ankara Palasta yapılacak meşhur Gazeteciler Balosunun hazırlıklariyle uğraşmaktadırlar. Geçmiş yıllarda balolarını "mühim şahsiyetler" in himâyesi ile tertipleyen gazeteciler, bu seneki balolarını zarif ve şık hanımların ehliyetli ellerine bıraktılar. Hanımların hazırladığı programa göre hususi surette tâ Japonyadan Ankaraya getirtilecek olan meşhur şantöz Peggy Hayama geceyi renklendirecek. Amerikan, İtalyan, Alman, Japon, Çin ve İsrail elçiliklerinin hazırlıyacakları köşeler baloya bir başka cazibe kazandıracaktır. Hele hapishaneye girip çıkmayı ikinci bir iş haline getiren gazeteciler arasında -gidip gelmemeyi; 'gelip görmemeyi de hesaba katarak geçirilecek bir gece, Amerikalıların tabiri ile "exciting" değil mi?

*

Amerikan Yardım Heyeti Başkanının eşi Mrs. Riley, herkese geçenlerde evlerinin garajında çıkan yangından bahsederek "Ne garip tesadüf! Sadece gümüşlerimiz yandı ve ayni garajda duran bir yığın kıymetli eşyamıza ise hiç bir' şey olmadı. Hayatımda bu kadar acayip yangın görmedim..." diyor.

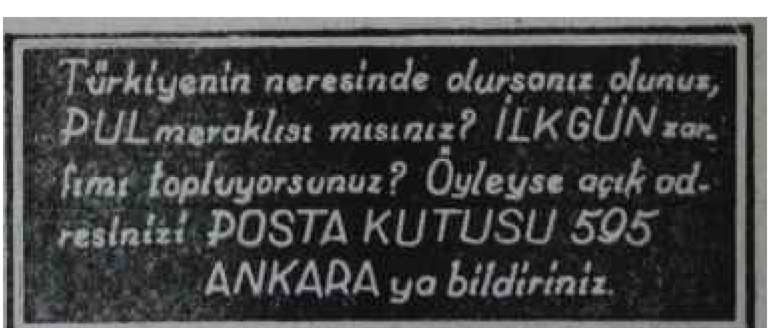
Sahnede bütün Ankaralıları teshir eden Josephine Baker, hayranlarının Karşısına çıkmazdan beş dakika önce Paristeki kocasından söyle bir telgraf aldı:" Annem öldü; ilk uçakla cenazeye yetiş..." Bu sırada çukulata renkli ve pek kıdemli dilber sahne makyajını tamamlamak üzereydi. Zaptetmeğe muvaffak olamadığı göz yaşları, rimellerini dağıttı ve gözleri biber atılmış gibi yandı. Bu yüzden perde zamanından 15 dadika geç açıldı. Ama Josephine Baker sahneye çıktığı zaman neş'esi. canlılığı eskisinden bir nebze olsun eksilmiş değildi. Programını tamamlayıp makyajını sildikten sonra sevimli sanatkârın doya doya ağladığına o geceki seyircilerini inandırmak âdeta imkânsızdı.

*

Bahçelerine giren esrarengiz bir ziyaretçi, Çin Sefiresine durma-. dan anlatmak için heyecanlı bir mevzu kazandırdı. Şimdi kendisine geçmiş olsun diyen herkese: "Polis bahçıvanımıza üç adam gönderdi ama, bahçeye giren bunlardan biri değil. Adamın eve girmeyerek garajdaki fazla eşyalarımızın etrafında dolaşması vakanın siyasî değil, alelade bir hırsızlık olduğunu gösteriyor. Adam cebinden koskoca bıçağı çıkarınca bizim bahçıvan bir korkmuş, bir korkmuş ki...hırsız her halde evde adam olduğunu bilmiyordu" diye Türkiyedeki tek macerasını heyecanla naklediyor.

*

Muhalif milletvekilleri Mecliste otomobil saltanatından bahsede - dursunlar, Bursa Valisi İhsan Sabri Çağlayangil iki makam otomobili kullanmaktadır. Yeni otomobile "Bursa Vilâyet 001" plâkası eskisinden sökülerek takılmış ve yeni yazdırılan "Bursa Vilâyet 002" plâkası da eski makam otomobilini süslemiştir. Şimdi Bursalılar, iki makam otomobilli bir valiye sahip olmakla öğünüyörlar ve 1959 Bütçesindeki açığı kapamak için Hususi Muhasebenin bazı emlâki satılığa çıkarmasına gönül rızasıyla katlanıyorlar.

M U S İ K İ

İcracılar

Bir davet

Geçen ay, Robert Lawrence'in yokluğunda misafir olarak CumhurbaşKanlığı Orkestrasını idare eden Helmut Thierfelder'i Ankarada en çok ilgilendiren şahısların, başında, orkestranın başkemancısı Ulvi Yücelen geliyordu. Alman şef, Yüceleni Helikon kuartetinin, bir konserinde de dinlemiş, genç kemancı hakkındaki iyi intibaları daha da kuvvetlenmişti. Thierfelder'in, şefliğini yaptığı Hanover orkestrası için bir başkemancıya ihtiyaç vardı. Yüceleni dinledikten sonra, bu yere genç Türk kemancısının tâyin edilmesi imkânlarını araştırmaya başladı. Yücelene teklifini yatı. Genç kemancı memnuniyetle teklif i kabul etti. Fakat, halledilmesi gereken bir mesele vardı. .Hanover orkestrası, bir Polonyalı kemancıyla aynı iş için anlaşma yapmak üzereydi. Ancak bu anlaşma olamadığıtakdirde Yücelen Hanover orkestranın; başkemancılığına getirilebilirdi.

Birkaç gün sonra, Ankarada çıkan bir mecmuada, Ulvi Yücelenin değil, Yücelenle birlikte cumhurbaşkanlığı Orkestrasının başkemancılığını paylaşan Fethi Kopuzun Hanover orkestrasına tâyin olunduğu ve yakında Almanyaya gideceği haberi çıktı. Yücelen, durumu tevekkülle karşıladı. Demek ki 'Tercihler Kopuzu, daha uygun bulmuş, işi ona vermişti: Artik Hanover işinden tamamen ümidini kesmişti ki, geçen hafta âldığı bir telgraf onu sevinç içinde bıraktı. Thierfelder'den gelen telgrafta Ulvi Yücelene mümkün olduğu kadar çabuk Hanovere gelme--i bildiriliyordu. Demek ki Polonyalı kemancının başkemancılığa tâyini mümkün olmamıştı. Ya Fethi Kopuz? Bu meselenin de sadece, bir hayalin gerçek sanılmasından ibaret olduğu anlaşılıyordu.

Thierfelder, aynı zamanda Güzel Sanatlar Müdürlüğüne de bir telgraf çekmiş ve Yücelenin yolculuğuyla ilgili formalitelerin bir an önce tamamalanmasını rica etmişti. Yücelen, Güzel Sanatlar Umum Müdürü Cevat Memduh Altara başvurduğunda ilk engelle karşılaştı. Artara, göre Millî eğitim Bakanı, orkestranın zaten elemen bakımından zayıf olduğunu ileri sürerek Yücelenin Almanyaya gitmesine izin vermiye yanaşmak istemiyordu. .Fakat kısa zamanda bu itirazın, Altar tarafından, Bakana danışmadan yapılmış olduğu anlaşıldı. Bakan, Yücelenin Almanyaya gitmesine memnuniyetle müsaade ediyordu. Bir Türk kemancısının Hanover Orkestrasının başkemancısı olması şerefi, böyle bir müsaadenin düşünmeden verilmesi için yeter de artardı bile.

Fakat Yücelenin gitmesiyle festival icralarından bazıları, sanatçının aynı zamanda birinci kemancılığını yaptığı Helikon Kuartetinin katıklı-.ğı konserler, verilmiyecek bunun neticesinde bir iki Türk eseri belki de çalınmıyacaktır. Maamafih geçen hafta, bir yandan yolculuk hazırlıklarını tamamlamaya çalışan Ulvi Yücelen, bir yandan da Helikon topluluğuyla. Kemal İlericinin bir eserînin, konserde hiç olmazsa manyetofonla halka dinletilebilsin diye şerit üzerine kaydedilmesi çalışmalarıyla **meşguldü.**

Cumhurbaşkanlığı Orkestrasındaysa. Yücelenden boşalan yeri şimdiden Fethi Kopuz almış bulunmaktadır.

Ulvi Yücelen

Gayretin Mükâfatı

Opera

"Kluge" ve "Tabarre"

Devlet Operasındaki kımıldanmanın ilk belirtisi bu yıl repertuara giren çağdaş operalardır. Geçen hafta son temsilleri verilen. Carl Orff'un "Die Kluge" (Akıllı Kız) ve Puccini'nin 911 Tabarro" sundan sonra önümüzdeki aylarda oynanmak üzere, aynı bestecinin son eseri "Turandot" ile Benjamin Britten'in "Peter Grimes adlı operasının da hazırlıkları başlamıştır. Bunlardan başka Nevit Kodallının, iki yıl önce ancak bir kaç temsili yapılıp sebepsiz yere afişten kaldırılan "Van Gogh"u yeniden sahneye konmuştur. Bir başka belirti de bu yıl oynanan operaların -şimdilik hiç olmazsa bir müddet için operadan elini çekmiş bulunan Vedat Gürtenin marifeti geçen yıldan kalma "Faust" harici sahneye konuşunda, dekorlarında, tegannisinde ye orkestra icralanndaki üstünlüktür.

Konusu Grimm Biraderlerin bir masalından alınan ve librettosu, yazıldığı çağın özelliklerine -Hitler Al--anyasının havasına- uygun olarak hazırlanan "Die Kluge" gelenekler rin ölçüsüne vurulduğunda, "müzikli masal", daha doğrusu, sözlerin hazan doğrudan doğruya konuşma, musiki kategorisine dahil edilebilecek bir lirik tiyatro eseridir. Metnin taşıdığı siyasi hiciv karakteri, üstü kapalı olmasına rağmen 1959 Türkiyesi seyircilerinin hoşuna gidecek güçte olduğu halde. Ferit Alnarın tercümesinin itinasızlığı şarkıcıların kapalı diksiyonuyla birleşince sözlerin çoğu anlaşılmamakta ve geriye sadece, bir saat süreyle dinleyiciyi oyalıyabilen, hoş, sevimli bir musiki kalmaktadır.

İleri gelen çağdaş Alman bestecilerinden Carl Orff un bestecilik doktrini, "Die Kluge" de de kendini göstermektedir: musiki, iptidaî unsuru olan ritmi ön plâna almalıdır; çok ses muğlaklıklarından kaçınılmalidır; biçim bakımından azamî sadeliğe gidilmelidir. "Kluge" nin musikisi, iptidaî atılışı, ritmik canlılığı, kolay, melodileri ve son derece basit usullerle yapılmış zevkli orkestrasyonuyla, bir Strauss operetinden bile daha rahat, daha sıkıntısız takip edilebilmekte, modern musikiyle alışamamış vasat dinleyiciyi hiç yormamaktadır.

Rejisör Aydın Gün , hernekadar Vedat Gürten mizansenlerinde rastlanen zevksizliklere ve büyük mantıksızlıklara çalışmasında yer vermiş değilse de, eserin masal havasını olsun, nüktelerini olsun, aksettirme başarısını göstermiş sayılamaz. İcrada sivrilenler, Helmut Schaffer idaresindeki orkestra ve Nuri Turkarla birlikte, üç serseri rolünde Selim Ünokur, Azmi Örses. Edip Aktuğandı. Akıllı Kız rolünde soprano Müveddet Günbay küçümsenmiyecek ses imkânlarını ne yazık ki donuk bir oyunla gölgeledi. Geçen hafta Perşembe gecesi oyunda eserin başlangıcının çıkartılmış olması esere düpedüz saygısızlıktı.

Seine üzerine cinayet

Aydın Gün, Puceini'nin "Il Tabarro" (Gemici Kaputu), operasının realist konusunu anlaşılan mizacına daha. uygun bulmuştu. Zaten rejisör Günün, daha önce de. meselâ Menotti'nin "Konsolos" operasının sahneye konuşunca, önemli bâşarılara ulastığı biliniyordu. Seine nehri üzerinde yük taşıyan bir mavnada geçen bir kârî-koca sevgili hikayesini anlatan ve sevgilinin koca tarafından boğularak öldürülmesiyle sona eren tek perdelik "II Tabarro", Puccini' nin La Boheme gibi, Tosca gibi , Madama Butterfly gibi çok daha ünlü operalarında ancak belirtilerini ver-

diği dramatik kudretin gelişmiş, oturmuş, bütünlük kazanmış halini temsil ediyordu.

Aydın Günün sahneye koyuşu, Ulrich Damrau'nun Paris nehir kıyısını şaşırtıcı bir gerçeklikle canlandıran dekorları, toplu oyun ve tegennideki tiyatro ve musiki şuuru, Ulvi Cemal Erkin idaresindeki orkestranın temiz, duygulu idaresi, eserin bütün tesir gücüyle yaşamasını unsurlar oldular. Fakat asil Övülmesi gereken, bas kadın rolünde soprano Sevda Aydanın, başarılı teganhisi yanında, bir opera şarkıcısından pek beklenmiyecek seviyede, psikolojik inceliklerle dolu,kusursuz bir oyun çıkarmasıydı. Michele -ko--a- rolünde bariton Hüsamettin Ünder, kasık, durgun oyunuyla bu karaktere yakışan ana davranışı bulmuştu, fakat teferruatı işlememiş olduğu görülüyordu; bundan başka, sahne tecrübesine muhtaç olduğu da anlaşılıyordu, Perşembe geceki oyunda bir girişini kaçırması kendine de. şefe de sıkıntılı anlar geçirtti. Luigi -âşık- rolünde Doğan Onat. meslek hayatının en başarılı icralarından birini çıkarttı. Başta Mukadder Girginkoç ve İhsan Şenol, öteki rollerde ki bütün sanatçılar, Devlet Operasında seyrek rastlanan tam manasiyle "profesyonel" temsilin kalitesini sağlayan üyelerdi.

İşin profesyonel olmıyan tek yanı, Ulvi Cemal Erkin ile Halil Bedi Yönetkenin, Giuseppe Adami'nin librettosunu bozuk bir dille Türkçeye çevirmiş ve operanın tiyatro olduğunu unutmuş olmalarıydı.

Konserler

Viyanalı "harika"lar

En yaşlı üyesi 15 yaşını aşmamış olan "Viyana Triosu"nun Devlet Konseryatuvarı salonunda verdiği konser, geçen haftanın en önemli musiki olayıydı. Konseri açan Haydn triosunda, sanatlarının zirvesine erişmi.ş oda musikisi topluluklarında bile seyrek görülen bir üslûp ve beraberlik şuuru gösterdikten sonra trio üyelerinden herbiri, virtüozluk gösterilerine giriştiler ve dinleyicilerine "hârika"; kelimesinin gerçek manasını anlattılar.

"The Commanders"

Amerikan Onyedinci Hava Kuvvetleri Dans Orkestrası "The Commarders'in geçen hafta Büyük Sinemada verdiği konser, sadece bir saat sürdü. Kısalığın sebebi, programdaki parçaların azlığı değil, herbir parçanın iki üç dakikadan fazla sürmemesiydi.. Parçalarin daha fazla uzayamâmasi, orkestranın; irticalen çalacak güçte caz solistlerinden yoksun oluşuydu!

Bunun dışında orkestra Jimmie Lunceford-Count Basie geleneğinde düzenlemeleri ve Glenn Miller kütüphanesinden alınmış partisyonları _"In The Mood", "American Patrol"-temiz düzgün fakat hiçbir zaman ikinci sınıf bir dans orkestrasının seviyesini aşamıyan, kuru, güçsüz, swing'siz çalışlarla dinletti. Gene de, caz konserlerinin pek seyrek olduğu memleketimiz için, bu bile bir kazançtı. Konseri, Türk Amerikan Kadınlar Derneği düzenlemişti.

Festivaller

Ayla Erduran

Ankaranın Üçüncü Müzik Festiva-, li Cumartesi günü öğleden" sonra Üniversite salonunda verilen bir orkesstra konseriyle açıldı. Robert Lawrence idaresindeki Cumhurbaşkanlığı Orkestrası, Rossini'nin "Cezayirde İtalyan Kadını" uvertürünü. Berlioz'un "Troyalılar Kartacada" operasından "Kral ve Fırtına" bölümlerim çaldı, Dinicu'nun -bir senfoni orkestrası programında nasıl olup da bir yer bulduğu anlaşılmıyan- "Hora Staccatö"sunda klarinetçi Hayrullah Duyguya ve Lalo'nun "Symphonie Espagnöle''unda kemancı Ayla Erdurana refakat etti.

Ayla Erduran, eserin iki orta bölümünde, salonu balık istifinde dolduran dinleyicilerini hayal sukutuna uğratmıyan bir icra çıkarttıysa da. ilk ve son bölümlerde bozuk entonasyonlu, zoraki trilli. bulanık pasaj - lı çalışıyla şöhretini doğruluyamadı.

Konserin sonunda şef ile solistin birbirlerine muhabbet tezahürleri -ve Ayla Erduranın şef Lawrence'ın elini öpmesi- toplantının ilgi çekici bir yanıydı.

Yüksel Koptagel

Musiki meraklıları asıl hayal kırıklığına, festivalin ikinci ve dördüncü konserleri olan piyanist Yüksel Koptagel resitallerinde uğradılar. Madrid ve Pariste eğitim gören Ve bugüne kadar bir hayli propagandası yapılmış olan Koptagel sert ve kuru tuşesi kusurlu tekniği, bestecilerin özelliklerini aksettirmekten uzak, üslupsuz çâlışıyla bugün için ileri gelen Türk piyanistleri arasında'' "bir yeri" olmıyacâğını dûşündürlü.

Operada verilen ilk resitalde Bach, Beethoven. Chopin. Hacaturyan ve Debussy'den başka Yüksel Koptagelin Tamzarâ, Toccata ve Fosil Süiti. Ulvi Cemal Erkinin 'Beş Dâmla"sı, Cemal Reşitin "Yürük Zeybek"i vardı. Milli Kütüphanede verilen ikinci resital İspanyol bestecilerine -Rodrigo, Grânados. Fâllave İspanyol tesirinde yazmış besteci-' lere -Couperin, Sotie, Debussy, Ravel Koptagel. Behrend- ayrılmıştı; bunlardan Louis ve Francois Couperin'in eserleri ancak isim bakımından -Canaries, Espagnolette- İspanyayı düşündürüyorlardı.

İkinci resitalden önce tenkidci İlhan Mimaroğlu, İspanyol Tesirinde Fransız Musikisi bahsinde bir konuşma yaptı ve konuyu fırsat bilerek millî musikilere hücum etti.

"The Commanders" Orkestrası

Temiz, düzgün, fakat ikinci sınıf

Gobel Triosu

İki yıl önce ilk defa dinlediğimiz Alman Gebel Triosu , gene Ankaradadır. Konserlerinde hemen hemen sadece klâsik eserler çalan bu seçkin topluluk, festivalin üçüncü, konserini Pazar günü Millî Kütüphanede verdi. Hernekadar topluluk dört üyeden meydâna gelmektense de. çaldıkları musikinin özelliklerinden biri olarak viyolonsel ile klavsenin "basso continuo" gereklerine göre tek bir parti halinde birleşmeleri dolayısiyle, topluluk üç partili olmakta ve trio adını almaktadır. Bununla beraber repertuarlarında kuartet eserleri de yok değildir. Topluluk üyeleri şunlardır: modern madenî flüt yerine tahta flütle çalan Ulrich Gebel. kemancı Hildegarde Gebel, viyalonselci Richard Brauer ve klavsenci Mangarete Meis.

S İ N E M A

A. B. D.

Bir büyük panayırcı

75 inci yıldönümü şerefine 70 inci filmi "The Ten Commendments - On buyruk" u çevirip tamamlayan C. B. De Mille, istikbale ait her hangi bir projesi olup almadığını sordukları zaman, "başka bir film veya başka bir dünya..." cevabını vermişti. Geçen yıl 77 yaşındaki ihtiyar kurt, projesinin ilk kısmını gerçekleştirmek için kolları sıvayıp, 1937 tarihli "The Buccaneer - Kara korsan" ın yeni bir versiyonunu çevirmeye girişmişti. Fakat çalışmalarının ortalarına doğru, artık sonunun yaklaştığını anlamış olmalı ki, prodüksiyonu asistanı Henry Wilcoxon'a, rejiyi damadı Anthony Qoinn'e bırakarak çekildi. Geçen hafta bunların hazırladığı "Kara korsan" piyasaya çıkarken. ihtiyar kurt da, projesinin ikindi kısmını gerçekleştirerek "başka bir dünya" ya göç etti.

Paramount stüdyosu başkanlarından birinin ifadesiyle "filmlerini seyredenlerin sayısı, bugünkü dünya nüfusunun 1,5 misli kadar olan" De Mille'in adı, Hollywood'un tarihine sıkı sıkıya bağlıdır. İlk filmini çevirdiği 1913 yılından 1958 yılına kadar birçok rejisörlerin, birçok oyuncuların parlayıp söndüğü Hollywood'ta C. B. De Mille tam 45 vıl. filmlerinin hemen hepsi seyirci toplıyan bir sinemacı olarak yaşadı. Hiç yanılmadan denebilir ki, eğer jsoyirei sayısı ve kazanç, bir sinemacının değeri için ölçü olsaydı, De Mille, şimdiye kadar gelen sinemacıların en büyüğü sayılmak gerekir.

Tiyatrodan sinemaya

12 Ağustos 1881 de Ashfield'te -Massaohusetts, A.B.D. -doğdu Cecil Blount De Mille'in annesi ve babası ingilizce profesörü idiler, aynı zamanda tiyatro ile de. meşgul oluyorlardı. De Mille de tiyatroyu seçti. Amerikan Tiyatro Akademisinde okudu. New York'ta sahneye çıktı. 1902 de katıldığı bir turnede, oyun arkadaşı Constance Adams ile evlendi. Piyesler yazdı. Bu arada De Mille ile arkadaşı Jesse Lasky'ye sinemada çalışmaları teklif edildi ama, o vakte kadar hiç film seyretmemiş olan iki arkadaş buna pek yanaşmadılar; fakat seyrettikleri birkaç filmden sonra fikirlerini değiştirdiler. 1912 de, samuel Goldwyn'in teşvikiyle Paramount'un öncüsü olan "Jesse L. Lasky Feature Play Co."yi kurdular. Ertesi yıl, Edwin Milton Royale'in başarı kazanmış piyesinden De Mille'in rejisörlüğünde çevrilen "The Squaw Man — Kızılderili", ş.rketin ilk filmi olarak ortaya çıktı. "Kızılderili" bir kovboy filmiydi. Filmi çevirmek için elverişli bir yer bulmak üzere Arizona'ya gittikleri vakit yağmur yağmaktaydı, bunun üzerine De Mille ve arkadaşları yollarına devam ettiler. Los Angeles'in Hollywood adındaki banliyösünde bir garaj kiralıyarak burada çalıştılar. Hollywood'un şerifi, filmlerine "made in Hollywood" damgası koymak şartiyle, De Mille'e geniş bir toprak par-

Cecil B. De Mille

Selüloidli peygamber

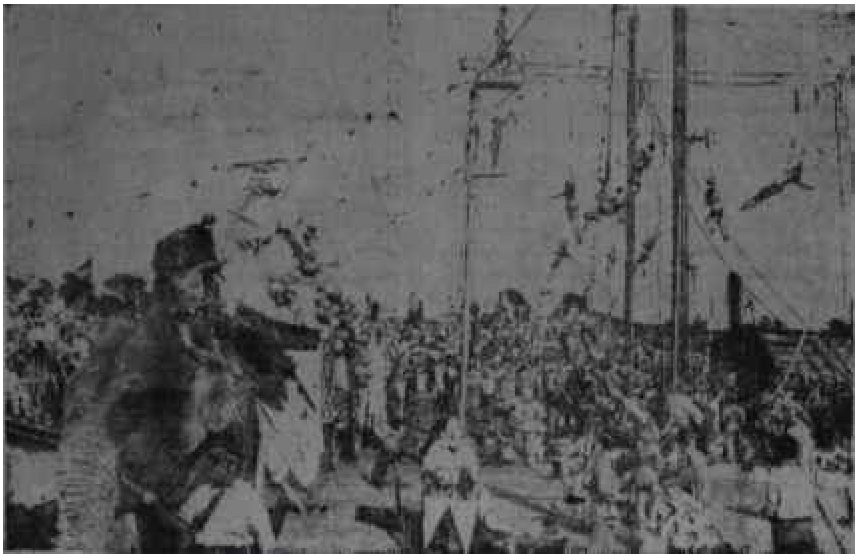
çası tahsis etti. Böylelikle Hollywood adı çabucak bütün dünyaya yayılmış oldu. De Mille "Kızılderili" yi dört haftada çevirdi ve 25.450 dolar sarfetti, buna karşılık film 255.000 dolar getirdi. Yine bir kovboy filmi olan ikinci film, "The Virginian" da aynı başarıyı kazandı. Bunun üzerine De Mille bankaların dikkatini sinema endüstrisine çekti, filmlere bankalarca kredi verilmesini sağladı. "Commercial National Trust and Saving Bank of Los Angeles" in başkanı oldu. Bankanın çıkardığı on dolarlık banknotlarda De Mille'in imzası yer almaktadır. Hollywood'da bugüne kadar devam eden kredi usulünü kuran De Mille oldu, en buhranlı zamanlarda birçok prodüktörün iflâsını önliyen de bankacı De Mille idi .

Zamanı kollamak

1 914 te çevirdiği "The Man from Home' - Hemşehri"de bir tiyatrodan kiraladığı projektör ile, Hollywood'ta ilk defa suni aydınlatma usulünü kullanan De Mille, filmi satmak üzere New York'ta bulunan Goldwyn'e yollayınca, garip bir telgraf aldı: Dağıtımcılar bu filme, şimdiye kadarki filmlere verdiklerinin ancak yarısını ödemek istiyorlardı, zira De Mille'in kullandığı aydınlatmada sahnenin yarısı karanlık kalıyordu. Buna karşılık çektiği telgrafta De Mille şöyle diyordu: "Sen ve dağıtımcılar, bu filmde Rembrandt aydınlatmasını farketmemişseniz, bunun kusurunu bana yükliyemezsiniz." Bunun üzerine dağıtımcılar "Rembrandt aydınlatması" nı öğrenip parayı tamam olarak ödediler.

Filmlerin çoğunun "çırpıştırma" usulüyle ortaya konduğu hususunda ileri sürülen tenkidlere karşılık De Mille'in verdiği cevap, iki filmi aynı zamanda çevirmek oldu. Sabah 9 - 14 arasında "The Cheat - Aldatma" yi, arada verilen dinlenme molasından sonra akşamın 8 inden sabahın erken saatlerine kadar da "The Goldon Chance - Büyük şans" ı çeviriyordu. Bununla beraber. De Mille'in sinema tarihinde zamanına göre en başarılı eseri yine de "Aldatma" sayılır.

Mamafih, "Aldatma"nın önemi, Amerikada değil, beş altı yıl sonra oynatıldığı Batı Avrupada daha çok takdir edildi. Çevirdiği filmin önemini pek anlamıyanlar arasında işe her halde De Mille de bulunuyordu, zira "Aldatma"daki ustalığını bir daha tekrarlamadı; o, daha çok, değişen zamana, değişen zevklere uymağa çalışıyordu. Nitekim Amerikanın savaşa katılacağı anlaşılınca, 1916 . 18 arasında bir seri "vatanseverce" filmler çevirmeğe koyuldu ("Joan the Woman - Jeanne d'Arc", "The Little American - Küçük Amerikalı"...). . Eğer 1913 - 16 devresi hazırlık, 1916 - 18 devresi "vatanseverce filmler" olarak adlandırılma, 1919 . 23 devresi, De Mille'in yine zamanı kollamaktaki ustalığına uygun olarak "cinsiyet, örf ve âdet komedileri"" devresi olarak alınabilir. Savaş, ahlâk anlayışında, cinsiyet anlayışında, içtimai yaşayışta büyük değişmelere yol açmıştı ve savaş sonrası Amerikasında her yeni gün başka bir değişmeye yol açıyordu. De Mille de filmlerinde bu yönü aksettirmeğe çalıştı, hattâ bunda o kadar ileri gitti ki. bazan De Mille'in filmleri bu değişikliklerin öncüsü olarak ortaya

"Harikalar **Sirki**"

Sirk Barnum'unda sinema Barnum'una

çıktı. 1919 - 23 devresindeki filmleri, De Mille'in ustası olduğu tarihî dini büyük mizansenli filmler yanında eserinin en önemli kısmım meydana getirir. Başkaları genç kızlar ile genç delikanlılar arasındaki aşk maceralarını anlatırken De Mille, orta yaşı geçkin, evli kimselerin aşklarını ele alıyordu. Bunlar "mondaine" diye vasıflandırılan sınıfa mensuptu. Gerçi sansürü kollamak için, filmin en son bobininde evli kadın ve erkek yeniden birleşiyorlardı ama, De Mille'in zaten uzun olan filmlerinde bu son bobine gelinceye kadar başlarından pek çok "şeyler" geçiyordu. Bu sınıfın evlilik içi ve dışı sevişmeleri, aile kurma ve dağıtma usulleri, adabımuaşeret usullerinin ele alındığı filmlerde, aynı zamanda dış cilaya mümkün olduğu kadar emek sarfediliyordu: De Mille'in çalıştığı stüdyoda kostüm ve aksesuvar bölümleri kuruluyor, New York ye Parisin tanınmış, terzi ve berberleri getiriliyor, en son moda giyim kuşam, sac tuvaleti örnek alınıyordu. Bir zaman geldi ki, seyirciler modayı kataloglardan değil, De Mille filmlerinden takibetmeğe başladılar.

"Selüloitli peygamber"

Fakat De Mille, değişikliğin kokusunu yine almıştı, zira yaşlı kadınların kurdukları ahlâk „ cemiyetleri, din adamları Hollywood'un "hizaya getirilmesi" için seslerini yükseltmeğe başlıyorlardı. Bundan en çok zarar görecek olan "yatak odaları" tasvircisi De Mille idi, fakat kendini yeni şartlara en çabuk uyduran yine o oldu. 1922 de Cumhurbaşkanı Harding'in Poata Nâzırı W. Hays, Hollywood sinemacıları tarafından bizzat kurulan sansür idaresinin başına getirilince en büyük yardımcısı olarak De Mille'i buldu. Hem de nasıl: De Mille artık bir elinde "Kitab-ı Mukaddes" olarak çalışıyordu. Kardeşi piyes yazarı William De Mille'in ifadesiyle "tenkidciler, De Mille'i milleti ifsat etmekle suçlandırmışlardı, şimdi De Mille, milleti ve kendisini ıslâh etmeye çalışıyordu". Böylece, 1919 - 23 devresinde "Kocanızı değiştirmeyin". "Erkek ve dişi", "Karınızı niye değiştiriyorsunuz?", "Memnu meyva"... gibi isimler taşıyan De Mille filmleri, 1923 ten bağlıyarak "On buyruk", "The King of Kings - İsanın hayatı". "The Godless Girl . Allahsız kız", "The Sign of the Cross - İstavroz", "The Crusades, - Haçlı seferleri?'... gibi isimler taşımıya başladı. Ama, birçok yerleri sadizm sahneleriyle dolu "İsanın hayatı" bir yana bırakılırsa, De Mille "Kitab-ı Mukaddes" in daha çok "Tevrat" kısmiyle ilgileniyordu. Zira bu kısımda, dinî hususların yanısıra bol bol cinsiyet bahisleri de yer almaktaydı. Kurnaz De Mille, ahlâkçıları da, din adamlarını da, seyircileri de memnun edecek formülü bulmuştu, zaten ona göre "Sayılar faslı bir yana bırakılırsa, Tevratın her elli sayfasından bir senaryo çıkarılabilirdi". Böylelikle De Mille, arada bir Amerikan tarihinden veya her hangi bir macera romanından alınan süper _ prodüksiyonlar da çevirmekle beraber ("The Plainsman - Maceralar kralı", "Union Pacific", "Reap the Wild Wind - Vahşi rüzgârlar önünde", "The Greatest Show on Earth . Harikalar sirki"..) dini - tarihî filmlerde karar kıldı ve bu yüzden daha 1928 de Kudüs Patriği tarafından Kutsal Mezar Kutsal mertebe şövalyeliğine seçildi. Vaiz Billy Graham'a göre, De Mille "Tanrının kelâmını herkesten daha ' çok sayıdaki insana ulaştıran selüloidli peygamber" idi. De Mille'in bu devredeki eserlerinde kullandığı formül basitti; Tevratın en hareketli, cinsiyet hikâyeleri en bol bahislerini seçmek, bunları göz kamaştırıcı dekor ve kostümler arasında canlandırmak. 1956 de "On buyruk" un yeni versiyonu için dağıtılan reklâm broşürleri, De Mille'in çalışma tarzını ortaya koyar. Bu broşürler kalkınma hamleleri yapan devletlerin resmi propaganda broşürlerini andırır. Filmin bütçesi 12 milyon dolar. Filmin hazırlığı için 10 yıllık, senaryosu için üç yıllık çalışma. Yalnız bir sahnede 20 binden fazla figüran. Kızıldenizin açılıp kapanmasını gösteren altı dakikalık sahnenin hazırlanması için üç yıl çalışma, 1 milyon dalar masraf, 300.000 galon su...

Yaşıyan fosil

De Mille, 1959 un Hollywood'undâ 1913 teki ilk filmini çevirirken kendine düzdüğü kıyafetle dolaşıyordu: Güneşlik yahut kolonyal şapka, boynuna asılı gümüş bekçi düdüğü, yakası açık gömlek, bazan uzun ceket, kilot - pantalon, çizme, elde megafon. Bunlardan yalnız megafon yerine arada bir hoparlör kullanıyordu. Fakat "klimatizasyon" lu, dümdüz parkeli, en yeni teknikleri kullanan bugünkü Hollywood'ta De Mille yâşıyân bir fosildi. 70 fil minin içinde değil şaheser, birinci sınıf sayılabilecek bir tek eser yoktu. Fakat bu fosil, milyonlarca seyirciyi peşinden sürükleyebiliyordu ve 1923 e kadar da. Amerikan sinema tarihçisi Lewis Jacob'un dediği gibi "Amerikan sinema tarihinin sanatçı yönü bakımından Cecil Blount De Mille hiçbir değer taşımıyorsa da, aynı sinemanın içtimai tarihi bakımından De Mille'i tanımazlıktan gelmek mümkün değildir. De Mille başka her hangi bir rejisörden çok eserlerinde zamanın değişen yönünü vakalamıya muvaffak olmuş ve yarattığı eserler, bunlara ilham veren içtimai durumları ustalıkla aksettirmistir." 1924 ten sonraki filmleri ise milyonlarca seyirciyi sinema kapılarında kuyruğa sokan, fakat bir defa seyredildikten sonra geriye hiç bir iz bırakmıyan büyük panayır eğlencelerinden ibaretti. Hollywood sinemasının endüstrileşmesi bakımından ise. De Mille en ön plânda yer alan bir sinemacıydı. Zaten Hqllywood da bu borcu ödemek için olacak, De "Mille'in içinde öldüğü evin bulunduğu sokağa, daha yıllarca önce onun adını vermiştir.

SPOR

Federasyon

Cesur bir adam

Ajanslar yeni seçilen Federasyon baskanı Safa Yalçukun mesleğiyle alâkalı Hâydarpaşadaki işletme Müdürlüğü binasında bir basın top^aritisı yapacağını bildirmişlerdi. İstanbulun spor yazarları kısa boylu, kalın kaşlı sempatik bir adam intibaı veren, demiryolculuk mesleğinde hayli mesafe katetmiş genç başkanı görmek, tanımak için hazırlanmışlardı. Futbol Federasyonu gibi sporda çok oynak bir mevkie getirilen Safa Yalçuka pek çok kimse nazarlarını çevirmişti. Onun için, "doğrusu cesaretli bir adam" deniliyordu. Zira azil karan ve onun karşısında kendini müdafaa edememek -devlet memuru olunması hasebiyle - vazife kabul edecek bir adama cesaretli demek için kâfi bir sebepti. Basin mensuplari. bu bakımdan bu mevkie getirilen şahısla ilgilendiler.

Pembe dakikalar

Basın toplantısı için Demirspor Küpünün Lokali seçilmişti. Gazeteciler kendilerine bildirilen saatte salonda ispatı vücud ettiler. Devlet Demiryolları memurları gazetecilere son derece nazik muamele ediyor ve yer gösteriyorlardı. Gazeteciler hep azarlanacak değillerdi ya! Nadir de olsâ, arada sırada iltifata mazhar olmak hoşlarına gidiyordu. Bu hüsnü kabulü bir kokteyl parti takip etti. Büfe çok zengindi. Bol bol yenildi, içildi. Ama davet sahibi Bâşkan bir türlü mevzua gelmiyordu. Ne düşünüyordu? Orasını kestirmek mümkün değildi.Ama bilinen bir şey vardı ki Safa Yalçuk basın mensuplarının karşısına konuşmamak taktiğiyle çıkmıştı. Israrla, inadla konuşmamak. Sadece "bana yardım ediniz göreceksiniz.. Çok yakın bir gelecekte".. .gîbi lâflar ediyordu Yakin gelecek tâbiri ve vaadler gazetecilerin meçhulü değildi. Vaadetmenin kolay fakat tatbik etmenin zor olduğu bir devide yasanılıyordu. Gazeteciler programınızı açıklayın da, size arzuladığınız yardımı yapalım, bîlmeden inanmâdan nasıl sizi destekliyebiliriz diyorlardı. Ama Yalçuk mevzuu maharet le değiştiyordu.Biaraz sonra da basın toplantısı bir hâsbihal halini aldı. Hattâ, o kadar ki bazı gazeteciler bağdaş kurup bâşkanın karşısına oturdular ve bir ara "sen daha iyi biliyorsun, ben daha iyi anlarım" şeklinde münâkaşaya tutuştular

Her hâdiseyi bir nisbet dâhilinde ölçenler iki saatlik toplantidan sonra "ne oldu, başkanın fikri ne pekiyi" şimdi gazetemize"ne yazacağız" sualini sorar oldular. Olan bir tek şey vardı ; o da genç bâşkanın konuşmak istemediği ve rahat bir galibiyet aldığıydı. Bir de şu nokta dikkati çekdığıydı.

Halli gereken problemler

İyi ama, Futbol Federasyonunu bekliyen işlerin halli nasıl olacaktı? Basından şiddetle yardım isteyen Yalçuk, bugüne kadar alışık olmadığımız bir sistem üzerine Federasyonunu inşâ etmek istiyor ve muayyen programın dışına çıkıyordu. Mevzuat güçlüklerini yüksek makamlardan aldığı garanti ile yenebileceğini tasarlayan Federasyon başkanı, zamana ihtiyaci olduğunu bildiriyor, Federasyonun bölge mümessilikleriyle idare edileceği hususunda' kararlı görünüyordu. Henüz vakit erken olmakla beraber, fotbol faaliyetinin merkez sıkletini teşkil eden İstanbul Klüplerinin Federasyonla olan münâsebetlerini Adalet klubünün 2000 lira aylıklı menejeri Sadri Usuoğlunun tanzim edip etmiyeceği münakaşası, aynı zamanda ihtilâf mevzûu olabilirdi. Yalçuk, projesi Orhan Şeref Apak tarafından çizilen Türkiye Ligine iştirak edecek tkımların sayısını 16 ya çıkartıyor ve böylece transferi de içine alan ölü sezonu ortadan kaldırmış oluyordu. 16 takımdan müteşekkil bir millî ligi 15 Şubatta başladığı takdirde temmuzun sonuna kadar uzatmakta klüpler için fayda, yerine zarar vardı .Esasen yüklü bir kış devresi geçirmiş olan klüpler takriben 5,5 ay 'devam edecek olan bu yeni, şekil içinde 30 ar maç yapmak mechuriyetinde kalacâklârdı. Ayrıca milli lig dolayısıyle eski fedarasyonun taahhütlerinden çoğlu yerine getirilmiş olmayacaktı. Sofyada haziran ayında tertiplenen Balkan Kapasına iştrakimiz şimdiden şüpheli bir duruma giriyor, budapeştede Macartistânla oynıyacağımız milli maçla, temmuz ayında İspanya - (B) karşılaşması hiç degilse teknik zaviyedeki tehlıkeye giriyordu. Yalçuk basın toplantısı sırasında profesyonel kümenin iki tâkımı ile ikinci profesyonel kümenin 6 takımı arasında yapılması mukarrer Federasyon Kupasının da iptal edildiğini bildirmişti. Milli ligin bâşlangıcından itibaren dış sehalarda oynâyacâkları Federasyon kupası maçlarından küçük de olsa bir gelir'temini ümidini besleyen klüpler böylece mağdur duruma düşüyorlardı.. Bu klüplerin maddî, zararını hangi teşkilât, hangi tahsisattan karşılıyâcaktı?

Safa Yalçuk

Sır vermemenin fazîletî

Bütün bunlar , Safa Yalçukun bir Genel, Sekretere, sahip Federasyonnunun intikal, deyresi diye adlandırdığı zaman zarfında halli gereken problemlerin başında gelmekteydi.Bunun dışında, Avrupa Kupası dolayısıyla nisanda İstanbulda yapılacak Romanya milîî maçı için bir an evvel hazırlıklara başlamak gerektiği hatırdan çıkarılmamalı, millî futbolculârın lig; maçalrındaki form durumu kontrol edilmeliydi.

İlk nazarda düşünülmesi icabeden hususlar, bunlârdı. Basın mensupları Federasyon başkanının kısa zarnanda halledilmesi heklenen bu mevzular hakkında ne olacağını öğrenmek c arzusundaydı.Fakat buna muvaffak olamadılar.çünkü Yalçukun etrafı bjr muayyen grup. tarafından sarılmıştı. Bu barajı aşmak ve konuşmamak azminde olan başkandan ciddi mes'elelerde fikrini almak imkansızdı. Bu sebeple bir iki teşebbüsü akim, kalan ve bunun dışında bir iki suali bâşkanın yanındaki gazeteciler tarafından cevâplandırılan gazeteciler bir köşeye çekilme ve hasbihale kulak misafiri olmaktan başka çare bulamadılar.

Arzu edilirki Safa Yalçuk intikal, devresini müteakip yine İstanbulda, fakat Haydarpaşadaki İşletme Müdürilüğü yerine teamül haline geçmiş Bölge merkezinde, bir basın toplantısı yapsın ve işi hasbihale dökmesin,"Federasyonum , azalarım, çalışma programım ve tasavvurlarım" şunlrdır diyebilsin:

TÜRK HALÎS KANI YETİŞİYOR

At ve yarış

26 Ocak 1959 sabahı saat 10'da Mithat Pasa Caddesi 35 Numaralı binada bir faaliyet görülüyordu. Her ne kadar Jokey Kulübü Umumi Heyet toplantısı bahis mevzuu idiyse de, idareciler pek Hakindiler.

Sebebi sonradan anlaşıldı. Ekseriyet olmadığından toplantı 1 Şubata tehir edilecekti. Nitekim öyle oldu.

*

1958 yarış, yılını başarı denecek bir mesai ile kapamış bulunan ve bu arada esaslı bir badire atlatan Jokey Kulübü, yeni kongresinde yeni yıl programını açıklıyacak.

Yalnız, seçim işini (Sadık Giz) acaba nasıl ayarlıyacaktı!

İşin içinde olanlar bu mevcuda pek iyimser gözüküyorlar ve Galatasaray Kongresinde (Tuş) la galip çıkan Giz'in bu seçimi de kazanacağında ittifak ediyorlar.

*

Atçıları üzen, yıllın tek hâdisesi, muhakkak ki son senelerin sevilmiş alması, kıymetli atat Selâhattin Haşve'nin bir kalb krizi sonunda vefatı oldu. Genç yaşında Atçılık âleminden uzaklaşan Haşve'nin ardından dökülen göz yaştan, O'nun bu camiada ne kadar sevildiğinin manalı bir ifadesi idi.

•

Atlar İzmir'de idmana başladılar bile. Bütün büyük eküriler, şimdiden kışı İzmir'de geçirmek üzere, konaklamış durumdalar.

Teni yılın hususiyeti, yeni sezonda Arap taylarında vukubulacak artış olarak belirtiliyor.

İzmir'e ehemmiyet veren ve en geniş kadrosu ile, atlarını Ege'nin havasına alıştıran Burhan Karemehmet ekürisi oldu.

Sevinilecek, iftiharla anılacak ve 1959'un şeref tablosu olacak bir hâdisesini ise, (Türk Halis Kanının) bu yıl İzmir yarış alanında her sene olduğu gibi boy göstermesi teşkil edecektir.

Halen büyük eküriler ve hususi ellerde yetiştirilen 66 baş Türk Halis Kanı atı, yarış severler, Şirinyer Hipodromunda görecek ve alkışlamak fırsatını bol kol bulacaklardır.

*

Jokeyler arası rekabet bu yıl daha şiddetli, hırslı ve manalı olacaktır. 1958 yarış yık içinde 142 birincilik alan Kâzım Yıldız, 90 birincilik alan Ümit Çılgın, 86 birincilik alan Mehmet Emin Özdekli önümüzdeki mevsim Ekrem Kurt'u hayli terletecekler ve hatta hattâ şampiyonluğunu tehlikeye sokacaklardır.

Kısaca idarecisi, muhalifi, muvafıkı, seyisi, Jokeyi, antrenörü ve yetiştiricisi ile Jokey Kulüp yeni mevsime yeni bir hırs ve imanla başlamıştır..

Herkes
Aynı fikirde:

VATAN

okumak bir ihtiyaçtır